

**UCHWAŁA NR LXI-387-2022
RADY GMINY NĘDZA**

z dnia 27 czerwca 2022 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Nędza na lata 2022-2030”

Na podstawie art. 10f ust. 4, art. 18 ust. 2 pkt. 6 i 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.) oraz art. 3 pkt.3 i art. 4 ust.1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 z późn. zm.),

Rada Gminy Nędza uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Nędza na lata 2022-2030, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Nędza.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Gerard Przybyła

Strategia Rozwoju Gminy Nędza na lata 2022-2030

Nędza, 2022 r.

Opracowanie wykonane przez:

CREATIVE TOWER Paweł Gałecki

ul. Żwirki i Wigury 2

43-330 Wilamowice

Spis treści

1.	Diagnoza społeczno-gospodarcza.....	7
1.1.	Krótką charakterystyką Gminy.....	7
1.2.	Demografia	8
1.3.	Pomoc społeczna.....	9
1.4.	Edukacja i kultura.....	12
1.5.	Ochrona zdrowia	13
1.6.	Organizacje pozarządowe	16
1.7.	Rynek pracy, przedsiębiorczość i bezrobocie	16
1.8.	Gospodarka mieszkaniowa	18
1.9.	Ochrona zabytków	18
1.10.	Turystyka.....	22
1.11.	Ład przestrzenny	25
1.12.	Infrastruktura techniczna.....	26
1.13.	Infrastruktura transportowa i rowerowa	29
1.14.	Ochrona przyrody	31
2.	Wnioski z badań społecznych	32
3.	Wnioski z diagnozy.....	54
3.1.	Przestrzeń, środowisko, bioróżnorodność.	54
3.2.	Spółeczeństwo	56
3.3.	Gospodarka i Rynek Pracy.....	56
3.4.	Turystyka i Kultura	57
3.5.	Infrastruktura techniczna	58
3.6.	Infrastruktura społeczna	60
3.7.	Zarządzanie i Finanse.....	62
4.	Bilans strategiczny Gminy Nędza	63
5.	Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)	66
6.	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej.....	75
6.1.	Przepływy lokalne i ponadlokalne.....	76
6.2.	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	77
7.	Wizja	78
8.	Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań	79
9.	Przedsięwzięcia strategiczne	84
10.	System wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Nędza	92

11. Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwoju	93
12. Ramowe założenia finansowe Strategii Rozwoju	97
13. Zgodność z dokumentami strategicznymi.	98
Podsumowanie.....	100

Rysunek 1 Gmina Nędza na tle powiatu raciborskiego	7
Rysunek 2 Kościół Matki Boskiej Różańcowej w Nędzy	19
Rysunek 3 Kapliczka naprzeciwko kościoła z początku XIX w. Babicach	19
Rysunek 4 Krzyż kamienny „Boża Męka” w Ciechowicach	20
Rysunek 5 Budynek szkolny w Górkach Śląskich	20
Rysunek 6 Kapliczka i krzyż „Boża Męka” w Łęgu	21
Rysunek 7 Kapliczka Jana Nepomucena w Szymolicach	21
Rysunek 8 Budynek szkolny w Zawadzie Książęcej	22
Rysunek 9 Rezerwat przyrody Łęczczok	23
Rysunek 10 Babiczok – stawy	24
Rysunek 11 Przeprawa promowa w Ciechowicach.....	25
Rysunek 12 Rezerwat Przyrody „Łęczczok”	32

Tabela 1 Liczba udzielonych porad lekarskich w ramach podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej na terenie Powiatu Raciborskiego w latach 2019-2020	13
Tabela 2 Przychodnie przypadające na 10 tys. ludności na terenie Powiatu Raciborskiego w latach 2019-2020.....	14
Tabela 3 Apteki na terenie Powiatu Raciborskiego	14
Tabela 4 Przyczyny zgonów mieszkańców Powiatu Raciborskiego w latach 2019-2020	15
Tabela 5 Przedsiębiorczość w Gminie Nędza	17
Tabela 6 Stan gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Nędza	27
Tabela 7 Stan gospodarki odpadami w Gminie Nędza	29
Tabela 8 Najważniejsze działania związane z rozwojem Gminy Nędza w latach 2022-2030 – wyniki badania ankietowego	48
Tabela 9 Stan gospodarki Subregion Zachodni Województwa Śląskiego – Główne Potencjały i wyzwania	71
Tabela 10 Przedsięwzięcia strategiczne w Gminie Nędza na lata 2022-2030	91
Tabela 11 Wskaźniki realizacji Strategii Rozwoju Gminy Nędza	94
Wykres 1 Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w latach 2018-2020	18

Wykres 2 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości.	33
Wykres 3 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępności do usług i instytucji.	34
Wykres 4 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępności do dostępności do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.	34
Wykres 5 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępności do dostępności do infrastruktury kultury i oferty kulturalnej.	35
Wykres 6 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza stanu środowiska naturalnego.	36
Wykres 7 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza walorów krajobrazowych, obszarów chronionych i bioróżnorodnych.	36
Wykres 8 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza przestrzeni publicznej – miejsc wspólnych mieszkańców.	37
Wykres 9 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza jakości i stanu infrastruktury drogowej.	38
Wykres 10 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępu do sieci wodociągowej.	38
Wykres 11 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępu do sieci kanalizacyjnej.	39
Wykres 12 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępu do transportu publicznego i komunikacji.	39
Wykres 13 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępu do Internetu i e-usług.	40
Wykres 14 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza bezpieczeństwa publicznego i zarządzania kryzysowego.	40
Wykres 15 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza rynku pracy (możliwości zatrudnienia na terenie gminy lub w najbliższej okolicy).	41
Wykres 16 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępności i jakości pomocy społecznej.	42
Wykres 17 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępności i jakości opieki zdrowotnej.	42
Wykres 18 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępności i jakości szkolnictwa podstawowego.	43
Wykres 19 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępności i jakości szkolnictwa średniego i wyższego.	44
Wykres 20 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza oferty turystycznej i zagospodarowania czasu wolnego.	44
Wykres 21 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza bazy gastronomicznej (bary, restauracje).	45
Wykres 22 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępności do bazy noclegowej.	45
Wykres 23 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępności terenów inwestycyjnych i budowlanych.	46
Wykres 24 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza aktywności organizacji pozarządowych.	46

Wykres 25 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza wpływu epidemii COVID-19 na warunki życia w gminie.....	47
Wykres 26 Kluczowe obszary rozwoju (Grupa 1) Gminy Nędza w opinii mieszkańców.	50
Wykres 27 Kluczowe obszary rozwoju (Grupa 2) Gminy Nędza w opinii mieszkańców.	51
Wykres 28 Kluczowe obszary rozwoju (Grupa 3) Gminy Nędza w opinii mieszkańców.	52
Wykres 29 Kluczowe obszary rozwoju (Grupa 4) Gminy Nędza w opinii mieszkańców.	53
Wykres 30 Województwo Śląskie w podziale na subregiony i lokalne ośrodki wzrostu.	70
Wykres 31: OSI Obszary cenne przyrodniczo.	72
Wykres 32: OSI Gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza.....	74

1. Diagnoza społeczno-gospodarcza

1.1. Krótka charakterystyka Gminy

Gmina Nędza położona jest w zachodniej części województwa śląskiego w górnym biegu rzeki Odry. Graniczy z następującymi jednostkami administracyjnymi:

- od północy i wschodu z gminą Kuźnia Raciborska (powiat raciborski),
- od południa z gminą Lyski (powiat rybnicki) i miastem Racibórz (powiat raciborski),
- od zachodu z gminą Rudnik (powiat raciborski).

Pod względem administracyjnym Gmina Nędza należy do powiatu raciborskiego obok Miasta Racibórz, Gminy Kornowac, Gminy Krzyżanowice, Gminy Kuźnia Raciborska, Gminy Krzanowice, Gminy Pietrowice Wielkie oraz Gminy Rudnik. W skład Gminy wchodzi następujące sołectwa: Nędza, Zawada Książęca, Babice, Górki Śląskie, Ciechowice, Szymocice oraz Łęg. Gmina Nędza należy do gmin wiejskich powiatu raciborskiego, zajmuje obszar 5 714 hektarów, co klasyfikuje ją wśród średnich gmin województwa śląskiego.

Rysunek 1 Gmina Nędza na tle powiatu raciborskiego

Źródło: <http://gminy.pl>

Obszar gminy przecinają dwie linie kolejowe relacji Racibórz – Kędzierzyn i Rybnik – Kędzierzyn. Ponadto istnieją dogodne połączenia drogowe z wszystkimi większymi miastami w regionie drogami krajowymi nr 422, 919 i 922.

Południowa część gminy ze stawami rybnymi i miejscowościami Łęg, Zawada Książęca i Ciechowice przynależy do doliny Odry, która podobnie jak teren wsi Nędza należy do

Kotliny Raciborskiej. Wschodnia część gminy położona jest na Płaskowyżu Rybnickim, należącym do Wyżyny Śląskiej.

Gmina Nędza jest zlokalizowana na styku dwóch obszarów klimatycznych Polski – „obszaru wyżyn i gór” oraz „obszaru nizin”. Odczuwa się tu również słaby wpływ wkraczającego przez Bramę Morawską klimatu śródziemnomorskiego. Klimat jest tu więc wypadkową wpływów klimatu atlantyckiego, kontynentalnego oraz śródziemnomorskiego. Równocześnie obszar ten jest południowo-zachodnią częścią najcieplejszej strefy Polski. Pod względem hydrograficznym obszar Gminy Nędza w całości należy do dorzecza Odry. Głównymi ciekami gminy są, oprócz Odry stanowiącej jej zachodnią granicę, rzeka Sumina z kilkoma lewobrzeżnymi dopływami, potok Łęgoń wpadający do Odry na północno-zachodnim krańcu gminy, oraz źródłowy odcinek Białego Potoku.

Gminę Nędza wyróżnia najwyższy stopień lesistości oraz najniższy procent użytków rolnych wśród innych gmin wiejskich powiatu raciborskiego. Obecnie powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy wynosi 2 587,03 ha, co stanowi 45,2% całkowitej powierzchni gminy. Coraz więcej terenów jest zalesianych, co powoduje znaczący wzrost procentu lesistości zauważalny nawet w skali jednego roku. Można prognozować, że ogólna lesistość gminy Nędza może w najbliższym dziesięcioleciu osiągnąć wartość ponad 60%. Sytuacja ta z pewnością wpłynie na podniesienie ogólnych walorów przyrodniczo-krajobrazowych gminy i przyczyni się do wzrostu jej atrakcyjności turystycznej, zwłaszcza że należy ona do najczystszych ekologicznie w całym województwie śląskim.

1.2. Demografia

Na przestrzeni ostatniej dekady gmina Nędza odnotowuje spadek liczby ludności. Pod względem liczby mieszkańców zajmuje czwarte miejsce w powiecie – gminę zamieszkuje obecnie 6944 osób – stan na 31.12.2021r. (stali 6829, czasowi 115) (najwięcej mieszkańców liczy Racibórz – 54 259, a najmniej gmina Rudnik – 5 150). Występuje niewielka przewaga liczby kobiet nad mężczyznami, w 2020 r. kobiety stanowiły 51,29% ogółu liczby mieszkańców Nędzy. Biorąc pod uwagę piramidę wieku ludności w podziale na płeć i w przedziałach 5- letnich, stosunek liczby kobiet do mężczyzn jest dość wyrównany, z niewielką przewagą na korzyść płci męskiej w wieku 0-24 lat. Znaczące różnice w tym względzie uwydatniają się dopiero powyżej 70 r. ż. - liczba kobiet w stosunku do mężczyzn staje się wyższa. Jest to dość typowy rozkład ludności w podziale na płeć i wiek w porównaniu do innych miast w Polsce. Zagęszczenie ludności w gminie w 2020 r. wyniosło 130 osób na 1 km² - pod tym względem Nędza plasuje się na czwartym miejscu w stosunku do pozostałych jednostek powiatu ustępując miejsca Miastu Racibórz (723 os./ 1 km²), gminie Kornowac (197 os./ 1 km²) i gminie Krzyżanowice (160 os./ 1 km²), a wyprzedzając Pietrowice Wielkie (101 os./ 1 km²), Kuźnię Raciborską (92 os./ 1 km²) oraz gminę Rudnik (70 os./ 1 km²).

W przypadku analizy struktury wieku w latach 2015-2020 r. w Nędzy nie zauważa się znaczących różnic. W grupie ludności w wieku przedprodukcyjnym odnotowano niewielki wzrost – 2,32% (w odróżnieniu od pozostałych gmin powiatu, za wyjątkiem Gminy Rudnik), w grupie w wieku produkcyjnym spadek o 3,31% (jak w całym powiecie) i w grupie osób w wieku poprodukcyjnym wzrost o 16,56%. Przyrost w tej ostatniej grupie odzwierciedla tendencje obserwowane zarówno w województwie śląskim, jak i w całym kraju.

Liczba urodzeń i zgonów jest jednym z głównych czynników determinujących liczbę mieszkańców Nędzy. W gminie w latach 2015-2020 można zaobserwować rok po roku zarówno wzrosty, jak i spadki urodzeń. Największy spadek odnotowano w latach 2019-2020, bo aż o 28,77%. W 2020 r. odnotowano 26 zgonów więcej niż urodzeń i jednocześnie o 20 zgonów więcej niż w roku ubiegłym. Wpisuje się to w ogólnopolską tendencję malejącego przyrostu naturalnego i systematycznego zmniejszania się liczby ludności kraju. Analizując zjawisko przyrostu naturalnego w szerszym zakresie, poprzez porównanie danych z danymi pozostałych gmin powiatu raciborskiego oraz województwa śląskiego, sytuacja Nędzy jest korzystniejsza od sytuacji w województwie oraz w powiecie, które notują systematyczny spadek przyrostu naturalnego w ostatnich pięciu latach.

Kolejnym istotnym czynnikiem mającym wpływ na liczbę ludności są migracje. Saldo migracji dostarcza informacji o stosunku osób nowo zameldowanych do osób wymeldowanych. Wzięty pod uwagę okres lat 2018-2020 dostarczył pozytywnych informacji o ruchu wędrownym ludności, jak wynika z danych statystycznych, w łącznym bilansie na terenie gminy więcej osób się osiedliło (247 os.) aniżeli dokonało wymeldowania (200). Gmina Nędza wyróżnia się pod tym względem na tle pozostałych gmin powiatu odnotowując nie tylko dodatnie, ale i najwyższe saldo migracji na 1000 osób – 5 p.p. (nieco mniejsze notuje gmina Pietrowice Wielkie – 4,9 p.p., niewielkie dodatnie saldo wykazuje Kuźnia Raciborska – 0,2 p.p., a pozostałe Gminy powiatu notują wynik ujemny). Jednak pamiętać należy, że wielu mieszkańców w momencie migracji do innego miasta, czy za granicę nie dokonuje wymeldowania się, dotyczy to w szczególności osób młodych. Problem odpływu młodych osób dotyka Nędzę w coraz to większym stopniu. Wiąże się z trudnościami w znalezieniu na terenie gminy satysfakcjonującej pracy, oraz deficytami w zakresie dostępności mieszkań, pojawiającymi się trudnościami czy brakiem możliwości wybudowania własnego domu.

Podsumowując sytuację demograficzną Nędzy, zmiany zachodzące w ostatnich latach charakteryzujące się spadkiem liczby mieszkańców, ujemnym przyrostem naturalnym, spadkiem liczby osób w wieku produkcyjnym oraz znacznym wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym powinny być brane pod uwagę w kontekście planowania rozwoju gminy. Biorąc jednak pod uwagę stosunkowo niski przyrost osób w wieku przedprodukcyjnym należy się spodziewać w najbliższych latach spadku również i w tej grupie oraz spadku ludności ogółem w całej gminie. Istotnym zagadnieniem i jednocześnie wyzwaniem na kolejne lata jest zrównoważona polityka społeczna mająca na celu stworzenie atrakcyjnych warunków osiedleńczych i zatrudnienia dla osób wkraczających w wiek produkcyjny, ale również uwzględniająca stopniowo postępujące zjawisko starzenia się społeczności lokalnej i konieczność zapewniania usług opiekuńczych dla tej grupy mieszkańców.

1.3. Pomoc społeczna

Ogółem Gmina Nędza w latach 2015-2020 notuje stały spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej. Łącznie z pomocy społecznej w 2020 roku korzystało 240 osób, co stanowiło 3,22% wszystkich mieszkańców gminy. Oznacza to, że w stosunku do 2019 roku łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia zmniejszyła się o 74 osoby, a stosunku do roku 2015 – aż blisko o połowę, bo o 210 osób. Również liczba rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej także zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego o 34 rodziny i wyniosła w 2020 r. 119 rodzin, a w porównaniu do roku 2015 –

o 63 rodziny. W przypadku długotrwale korzystających z pomocy społecznej ich liczba osiągnęła poziom 159 osób, co oznaczało spadek w stosunku do roku 2019 o 18 osób.

W kontekście danych powiatowych w zakresie beneficjentów pomocy społecznej na 10 tys. ludności Gmina Nędza plasuje się powyżej średniej powiatu, natomiast należy podkreślić, iż wskaźnik ten rokrocznie spada – w 2018 r. było to 428 świadczeniobiorców na 10 tys. ludności, a w 2020 r. – tylko 260, co oznacza spadek o 39,25%.

Maleje również wskaźnik dotyczący liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem – w 2015 r. blisko połowę osób korzystających ze wsparcia (49%) stanowiły osoby bezrobotne, a w 2020 r. – już tylko jedna trzecia (32%).

Prawdopodobne przyczyny spadku udzielonej pomocy to poprawa sytuacji gospodarczej, zmniejszenie się poziomu bezrobocia, utrzymywanie na niezmiennym poziomie kryteriów dochodowych uprawniających do otrzymania pomocy, a także wdrożenie programu „Rodzina 500 plus”.

Niepokojącym jest fakt, iż najwięcej, bo aż 57,45% korzystających z pomocy społecznej stanowiły osoby w wieku produkcyjnym, 23,4% to osoby w wieku 0-17 lat, a 19,15% - osoby w wieku poprodukcyjnym, z czego aż 83,33% stanowiły kobiety. Niski odsetek osób w tej ostatniej grupie wynika najprawdopodobniej z faktu przywiązania do tradycji oraz pokoleniowych więzi rodzinnych, które powodują, że w pierwszym rzędzie to rodzina przychodzi z pomocą w sytuacjach kryzysowych dotyczących osoby starsze. Zdecydowana przewaga kobiet może mieć związek z ich dłuższą średnią życia w stosunku do mężczyzn w tej grupie wiekowej, jak i również mieć podłoże natury psychologicznej (mniejsza wola szukania pomocy wśród mężczyzn związana z niechęcią do przyznania się do niezaradności życiowej, choroby czy ubóstwa).

Najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną jest ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (rodziny niepełne).

Łącznie udzielono w 2020 r. 4 598 świadczeń, z czego 73,68% stanowiły świadczenia niepieniężne (skorzystało z nich 41 osób/28 rodzin), a 26,32% - pieniężne (przyznane 156 osobom/96 rodzinom). Ponad połowę wszystkich świadczeń (58,46%) pobrały rodziny bez dzieci, drugą co do liczby świadczeń stanowią rodziny z dwójką dzieci (14,48%), a następnie inne – 9,76%, rodziny z czworgiem i więcej dzieci – 9,11%, rodziny z dwójką dzieci - 4,89% oraz rodziny z trójką dzieci, stanowiące 3,28%. Jeśli chodzi o liczbę świadczeń pieniężnych to Gmina plasuje się poniżej średniej powiatowej oraz wojewódzkiej.

Liczba pobierających w 2020 r. zasiłek wychowawczy wyniosła 361 rodzin. W stosunku do roku poprzedniego liczba ta utrzymała się na podobnym poziomie. Całkowita kwota przyznanego świadczenia w formie zasiłku wychowawczego wyniosła 6.518 936,00 zł i w porównaniu z 2018 r. wzrosła o 3 143 251,00 zł. Liczba pobierających w 2020 r. zasiłek rodzinny wyniosła 98 rodziny. W stosunku do roku 2018 liczba ta zmalała o 47 rodzin. Całkowita kwota przyznanego świadczenia w formie zasiłku rodzinnego wyniosła 500 727,75 zł i w porównaniu z rokiem poprzednim zmalała o 50 893,75 zł.

Jeśli chodzi o świadczenia opiekuńcze (w tym zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, zasiłek pielęgnacyjny, zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka, dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 lat o różnych stopniach niepełnosprawności, zasiłek pielęgnacyjny dla osób, które ukończyły 75 lat, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna) to ich liczba w latach 2018-2020 rokrocznie wzrasta – w roku 2018 wynosiła 1 756, a w roku 2020 – o 7,4% więcej, tj. 1 886. Kwota świadczeń z tego tytułu również wzrosła – średnia wysokość świadczenia wyniosła w 2018 r. 158,11 zł, a w 2020 r. – 215,66 zł, co oznacza wzrost o 36,4%.

Na terenie gminy funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Ponadto GOPS udziela również dodatku mieszkaniowego i dodatku energetycznego. W 2020 r. w GOPS było zatrudnionych 10 osób w tym:

- kadra kierownicza - 1osoba,
- pracownicy socjalni 4 osoby,
- pozostali pracownicy - 5 osób (w tym główna księgowa, referent do świadczeń rodzinnych, referent do świadczeń wychowawczych, referent i asystent rodziny - na umowę zlecenie).

Ośrodek rokrocznie spełnia ustawowy warunek „1 pracownik socjalny na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin korzystających z pracy socjalnej i czy zatrudnia co najmniej 3 pracowników socjalnych” (4 pracowników socjalnych przypadających na średnio 7 439 osób oraz średnio 137 rodzin).

W gminie Nędza środki finansowe wydatkowane na zadania z zakresu polityki społecznej wyniosły w 2020 roku 8 780 310,00zł. Poziom wydatków w stosunku do roku poprzedniego wzrósł o 1.868.158,00zł. (co stanowi 17,54%).

- W dziale 855 – Rodzina wydatkowano 9.058.304,00zł. co stanowi 85,07 % ogólnych wydatków w zakresie polityki społecznej.
- W dziale 852 – Pomoc społeczna wydatkowano 1.489.589,00zł. co stanowi 13,99% ogólnych wydatków w zakresie polityki społecznej.
- W dziale 851 - Ochrona zdrowia wydatkowano 66.516,00zł. co stanowi 0,62 % ogólnych wydatków w zakresie polityki społecznej.
- W dziale 854 - Edukacja i opieka wychowawcza wydatkowano 15.178,00zł. co stanowi 0,14 % ogólnych wydatków w zakresie polityki społecznej.

Najwięcej środków wydano na następujące pozycje budżetowe : świadczenie wychowawcze, świadczenia rodzinne oraz Domy Pomocy Społecznej.

Podsumowując obserwuje się różnice w ilości rodzin/osób korzystających z świadczeń w latach z zauważalną tendencją spadkową, na podobnym poziomie co w latach poprzednich utrzymują się powody przyznania pomocy społecznej, tj. niepełnosprawność, ubóstwo, długotrwała choroba czy bezrobocie, co może być podstawą do tworzenia planów/programów projektów np. aktywizujących osoby bezrobotne, niepełnosprawne, a także osoby w wieku produkcyjnym, stanowiących liczbą grupę korzystającą ze wsparcia.

Należy również pamiętać o zwiększającej się liczbie osób starszych, ale także osób młodszych, które w najbliższej przyszłości ze względu na niskie dochody, skutki transformacji energetycznej (wzrost cen energii i paliw) mogą poszerzyć grupę mieszkańców

narażonych na wykluczenie i ubóstwo, wymagających dodatkowego wsparcia i opieki, co spowoduje zwiększenie popytu na usługi i programy społeczne oraz zdrowotne (w tym dedykowane dla seniorów).

Ponadto – jak zidentyfikowano w Raporcie o stanie Gminy Nędza za 2020 r. - występuje duża potrzeba współpracy rodzin z asystentem rodziny oraz problem mieszkań socjalnych (przyczynia się do złych warunków mieszkaniowych podopiecznych ośrodka pomocy a także generuje koszty związane z bezdomnością), a także rokrocznie utrzymują się wysokie wydatki związane z opłatą pobytu osób umieszczanych w Domach Pomocy Społecznej, co wynika z ogólnokrajowej tendencji starzenia się społeczeństwa, które niejednokrotnie pozostaje bez wsparcia i opieki najbliższych.

1.4. Edukacja i kultura

W zakresie edukacji szkolnej Gmina dysponuje następującymi placówkami:

- Szkoła Podstawowa im. Powstańców Śląskich w Nędzy,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Babicach,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Jana Pawła II w Górkach Śląskich,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Zawadzie Książęcej,
- Przedszkole w Nędzy.

W ww. zasobach infrastruktury opiekuńczo-edukacyjnej gminy przeznaczonej dla dzieci poniżej 7 roku życia znajdują się 4 przedszkola z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach, dysponujących 275 miejscami, 8 świetlic dla dzieci i młodzieży w tym: 4 przyszkolne i 4 pozaszkolnych. Na terenie gminy Nędza nie ma żłobka oraz szkół ponadpodstawowych.

W szkołach w latach 2018-2020 rokrocznie przybywa uczniów – w 2020 r. było ich 430 - o 23 więcej niż w 2018 r.

Na terenie Gminy funkcjonują następujące ośrodki kultury, ludowe kluby, ochotnicze straże pożarne i obiekty sportowe:

- Gminne Centrum Kultury w Nędzy oraz filie: w Babicach, Zawadzie Książęcej, Górkach Śląskich oraz Szymocicach,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Nędzy oraz filie: w Babicach i Zawadzie Książęcej,
- Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców Województwa Śląskiego (DFK) lub Mniejszość Niemiecka w Babicach,
- Chór Parafii Św. Anny w Babicach,
- Zespół dziecięcy Schola Cantorum,
- Schola dziewczęca Parafii św. Józefa Robotnika w Zawadzie Książęcej,
- Zespoły taneczne „Łęczczok”,
- Orkiestra dęta Gminy Nędza,
- LKS 1908 Nędza,
- Gminny Młodzieżowy Klub Sportowy 21 Nędza,
- LKS Zgoda Zawada Książęca,
- LKS Górki Śląskie,
- LKS Sparta Babice (działalność zawieszona),
- Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Nędzy (dwa boiska sportowe do piłki nożnej, hala sportowa, siłownia, sauna),

- Boisko ORLIK (przy budynku szkoły w Nędzy),
- Boisko do piłki nożnej w Górkach Śląskich,
- Hala sportowa na terenie Szkoły Podstawowej w Nędzy,
- Korty tenisowe w Górkach Śląskich,
- Klub Sportowy Mondioring Silesia w Babicach,
- OSP Górki Śląskie,
- OSP Nędza,
- OSP Zawada Książęca,
- OSP Babice,
- OSP Szymocice.

1.5. Ochrona zdrowia

Na terenie Gminy funkcjonują następujące placówki z zakresu ochrony zdrowia:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDICUS z siedzibą w Raciborzu - Zakład świadczy usługi w siedzibie, a także w ośrodku zdrowia w Nędzy i punkcie lekarskim w Zawadzie Książęcej,
- Ośrodek zdrowia w Nędzy,
- Punkt lekarski w Zawadzie Książęcej,

W zakresie nocnej i świątecznej opieki medycznej mieszkańcy Gminy mają do dyspozycji:

- Szpital Rejonowy w Raciborzu,
- Aptekę św. Kosmy i Damiana w Nędzy,
- Punkt apteczny w Zawadzie Książęcej,
- Raciborskie Centrum Medyczne (niepubliczne),
- LUX MED (niepubliczne).

W latach 2018-2020 na terenie Gminy Nędza obserwuje się spadek udzielonych porad w zakresie podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej – szczególnie znaczący (ponad 21%) był on w latach 2019-2020, co niewątpliwie ma związek z pandemią COVID-19. Podobnie sytuacja ma miejsce w przypadku pozostałych jednostek powiatu raciborskiego, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1 Liczba udzielonych porad lekarskich w ramach podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej na terenie Powiatu Raciborskiego w latach 2019-2020

Nazwa jednostki	2019	2020	Dynamika wzrostu/spadku w %
Racibórz	477 877	365 471	-23,52
Kornowac	7 044	4 247	-39,7
Krzanowice	16 614	14 545	-12,45
Krzyżanowice	40 032	39 376	-1,64
Kuźnia Raciborska	34 557	28 151	-18,54
Nędza	18 355	14 469	-21,17

Pietrowice Wielkie	26 609	24 188	-9,1
Rudnik	21 123	20 187	-4.43

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

Jeśli chodzi o liczbę przychodni, to najkorzystniej sytuacja prezentuje się w Raciborzu oraz w gminie Rudnik (6 placówek na 10 tys. ludności). W gminie Nędza – podobnie jak w Gminie Kuźnia Raciborska i Krzyżanowice przypadają 3 przychodnie na 10 tys. ludności.

Tabela 2 Przychodnie przypadające na 10 tys. ludności na terenie Powiatu Raciborskiego w latach 2019-2020

Nazwa jednostki	2018	2019	2020
Racibórz	6	6	6
Kornowac	4	4	2
Krzanowice	2	2	4
Krzyżanowice	3	3	3
Kuźnia Raciborska	3	3	3
Nędza	3	3	3
Pietrowice Wielkie	3	3	3
Rudnik	8	6	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

Na terenie Gminy Nędza ulokowana jest jedna apteka oraz punkt apteczny w Zawadzie Książęcej, która obsługuje wszystkich mieszkańców Gminy.

Tabela 3 Apteki na terenie Powiatu Raciborskiego

Nazwa jednostki	Liczba aptek/punktów aptecznych	Ludność na aptekę ogólnodostępną
Racibórz	20	2 713
Kornowac	0	0
Krzanowice	1	5 676
Krzyżanowice	2	5 593
Kuźnia Raciborska	4	2 910
Nędza	1	7 446
Pietrowice Wielkie	2	3 444
Rudnik	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

Z danych zawartych w raporcie za 2019 r. pt. „Zdrowie Mieszkańców w Liczbach” publikowanym przez Wydział Zdrowia Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego wynika, iż największym zagrożeniem dla mieszkańca województwa śląskiego są:

- choroby krążenia,
- nowotwory złośliwe,

- cukrzyca – szczególnie dotyczy dzieci w przedziale wieku 5-18 lat,

Podobnie przedstawia się sytuacja mieszkańców Powiatu Raciborskiego.

Tabela 4 Przyczyny zgonów mieszkańców Powiatu Raciborskiego w latach 2019-2020

Jednostka	2019	2020
Zgony		
Powiat Raciborski	1 144	1 437
Niektóre choroby zakaźne i pasożytnicze ogółem		
Powiat Raciborski	3	4
Nowotwory ogółem		
Powiat Raciborski	287	264
Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej ogółem		
Powiat Raciborski	37	76
Choroby układu nerwowego i narządów zmysłów ogółem		
Powiat Raciborski	18	36
Choroby układu krążenia ogółem		
Powiat Raciborski	497	597
Choroby układu oddechowego ogółem		
Powiat Raciborski	50	61
Choroby układu trawiennego ogółem		
Powiat Raciborski	65	61
Choroby układu kostnowązowego, mięśniowego i tkanki łącznej		
Powiat Raciborski	1	0
Choroby układu moczowo-płciowego		
Powiat Raciborski	4	14
Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe		
Powiat Raciborski	0	2
Objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych, laboratoryjnych gdzie indziej niesklasyfikowane		
Powiat Raciborski	115	112
Zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu - ogółem		
Powiat Raciborski	63	68
Pozostałe przyczyny		
Powiat Raciborski	4	1
Pozostałe przyczyny		
Powiat Raciborski	brak danych	141

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

Najczęstsze przyczyny zgonu wśród mieszkańców powiatu to choroby układu krążenia – stanowią przyczynę ponad połowy wszystkich zgonów (52,18%), nowotwory – 23,08% oraz COVID-19 (12,32%).

Ponadto Należy również wziąć pod uwagę utrudniony dostęp pacjentów do usług medycznych z powodu pandemii, szczególnie w zakresie działań profilaktycznych i diagnostyki, co miało niewątpliwie znaczący wpływ na przyczyny śmierci mieszkańców powiatu.

Warto także wspomnieć, iż w ostatnim czasie w przestrzeni publicznej coraz częściej pojawiają się niepokojące informacje dotyczące zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży. Od zdrowia psychicznego tej grupy społecznej zależy dobra kondycja przyszłego społeczeństwa powiatu. Problemy zdrowia psychicznego narastają i są wynikiem wielu czynników, wśród których można wymienić: globalizację, warunki społeczno-ekonomiczne, trudności okresu dorastania, problemy życia rodzinnego (rozwód, czy rozpad rodziny), a także relacje rodziców z dziećmi, których ograniczenie może zwiększać poczucie osamotnienia i ryzyko wystąpienia zachowań autodestrukcyjnych.

Dodatkowo zakłada się, iż izolacja społeczna wynikająca z pandemii COVID-19 może także mieć bardzo negatywny wpływ na zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży. Dane dotyczące liczby dzieci i młodzieży wykazujących zaburzenia psychiczne w stopniu wymagającym profesjonalnej pomocy są zbliżone w wielu krajach i dotyczą około 10% tej populacji. W Polsce odsetek ten wynosi co najmniej 9%, niemniej, jak już wcześniej wspomniano, sytuacja epidemiczna związana z COVID-19 ujawniła potrzebę wzmocnienia zabezpieczenia na odpowiednim poziomie pomocy psychiatrycznej i psychologicznej dzieci i młodzieży. W związku z tym konieczne będzie uzupełnienie wsparcia młodych mieszkańców w zakresie terapii psychologicznej, psychiatrycznej i edukacyjnej.

1.6. Organizacje pozarządowe

Na terenie Gminy funkcjonują następujące organizacje pozarządowe:

- Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych i ich Rodzin (działalność zawieszona).
- Uniwersytet Trzeciego Wieku,
- Koło Emerytów, Rencistów i Inwalidów/ koło w Nędzy,
- Koło Emerytów, Rencistów i Inwalidów/ koło w Babicach,
- Stowarzyszenie na rzecz Dzieci i Młodzieży Wczoraj, Dziś i Jutro „Bajtel”,
- Uczniowski Klub Sportowy „Zryw” (działający przy Szkole Podstawowej w Nędzy),
- Koło Pszczelarskie w Nędzy,
- Koło Gospodyń Wiejskich „Trójwioski” w Zawadzie Książęcej,
- Stowarzyszenie Aktywne Górczanki,
- Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców Woj. Śląskiego z siedzibą w Raciborzu,
- Stowarzyszenie Wędkarstwa Sportowego „Babiczok”.

1.7. Rynek pracy, przedsiębiorczość i bezrobocie

W 2020 roku zarejestrowano 36 nowych firm, natomiast wyrejestrowano 10. Co roku sytuacja większej liczby rejestracji nowych działalności znacząco przewyższające liczbę wyrejestrowań jest porównywalna, co świadczy o wzroście liczby przedsiębiorstw i ich stabilności na rynku. W Gminie jest zarejestrowanych 376 podmiotów prowadzonych przez osoby fizyczne.

Poniżej w tabeli zaprezentowano dane w dotyczące wskaźników rozwoju przedsiębiorczości w latach 2018-2020.

Tabela 5 Przedsiębiorczość w Gminie Nędza

Analizowane dane	2018	2019	2020
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	46	47	50
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 tys. osób w wieku produkcyjnym (%)	7 028	7 298	7 855
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	7,03	7,30	7,85
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	2,29	2,42	2,55
podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	58	60	64

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

Analizując przedsiębiorczość w Gminie Nędza na tle innych gmin powiatu raciborskiego możemy zauważyć, że liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności jest na wysokim poziomie, gdyż wynosi 50 osób na 1000 ludności, porównywalnie np. do Kuźni Raciborskiej, większa od poziomu Krzanowic (44/1000 ludności) a mniejsza dla Raciborza (60/1000 ludności).

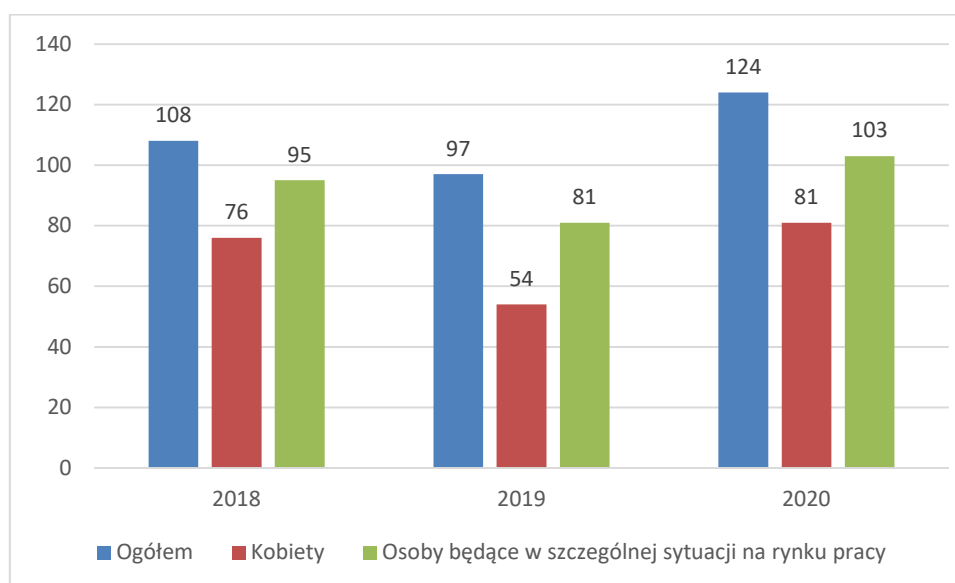
Dominującą branżą gospodarki jest sekcja F, czyli budownictwo, w której działa 81 podmiotów.

W Gminie swą siedzibę główną ma 25 spółek prawa handlowego i co roku widać wzrost ich liczby (2018 – 20, 2019 – 23, 2020 – 25).

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu pracy w Raciborzu liczba bezrobotnych wg stanu na dzień 31.10.2021 rok dla Gminy Nędza wynosiło 114 zarejestrowanych osób, w tym 76 kobiet. Wg stanu na dzień 31 grudnia 2020 roku ogółem zarejestrowanych były 124 osoby, z czego kobiety to: 81 osób. Poprzednio pracujących ogółem, którzy widnieli w rejestrach było 109 osób, w tym kobiet 71. Zdecydowaną liczbę wśród zarejestrowanych stanowiły osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy - 103 osób, w tym 70 kobiet z czego osoby do 30 r. życia – 36, w tym 29 kobiet, natomiast długotrwale bezrobotni - 60 osób, w tym 38 kobiet.

Analizując poszczególne lata zauważalny jest wzrost osób pochodzących z terenu Gminy zarejestrowanych jako bezrobotne. Poniższy wykres prezentuje liczbę zarejestrowanych osób w wybranych kategoriach w latach 2018-2020.

Wykres 1 Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w latach 2018-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL

Wzrost liczby osób bezrobotnych może być podyktowany sytuacją pandemiczną SARS CoV-2 i trudną sytuacją przedsiębiorców. Nie jest to jednak liczba bardzo wysoka. Powiatowy Urząd Pracy w Raciborzu oferuje szeroką gamę aktywizacji zawodowej, co w znaczącym stopniu pozwala na zdobycie pracy dla osób bezrobotnych.

1.8. Gospodarka mieszkaniowa

W Gminie znajduje się 1834 budynków mieszkalnych o łącznej powierzchni użytkowej 235 747 m². Dominuje zabudowa jednorodzinna. Ponad 96% mieszkań podpiętych jest do sieci wodociągowej, a prawie 83% posiada centralne ogrzewanie. Przeciętna liczba osób na jedno mieszkanie wynosiła w 2020 roku 3,63 osoby. Gmina nie dysponuje mieszkaniem zamiennymi czy pomieszczeniami tymczasowymi. Nadal wiele budynków wymaga ocieplenia i zmiany ogrzewania na ekologiczne. Liczba nowych budynków, oddawanych do użytku z roku na rok wzrasta. W 2018 roku było to 10 budynków, w 2019 roku 13 budynków, a w 2020 roku 17 budynków. W 2020 roku Referat Architektury i Budownictwa Starostwa Powiatowego w Raciborzu wydał 46 decyzji o pozwoleniu na budowę na terenie gminy Nędza.

1.9. Ochrona zabytków

Do wojewódzkiego rejestru zabytków wpisane są nieruchomości położone w gminie Nędza tj. Dworek myśliwski wybudowany w 1783r. przez cystersów a znajdujący się w Rezerwacie Łęczczok, kolejka wąskotorowa na odcinku Rudy – Markowice powstała na przełomie XIX i XX wieku oraz przyczółki mostowe, relikty mostu nad rzeką Odrą w miejscowości Ciechowice. W Nędzy zachował się dworzec kolei wąskotorowej z 1902r. Gminna Ewidencja Zabytków liczy 54 obiekty architektoniczne i 73 stanowiska archeologiczne. Wśród zabytków w poszczególnych miejscowościach można wyróżnić:

Nędza:

- kościół zbudowany w 1908 r. i rozbudowany w 1929 w stylu neobarokowym,
- plebania zbudowana ok. roku 1925,

- kapliczka z początku XX wieku (w sąsiedztwie kościoła),
- kamienny krzyż ufundowany w 1874r.,
- budynek klasztoru żeńskiego zbudowany ok. roku 1910,
- dwa budynki mieszkalne, prawie kamieniczki z ok. 1900 r.,
- drewniana chałupa z 1890 r.,
- Skansen Kolei Wąskotorowej w Rudach,

Rysunek 2 Kościół Matki Boskiej Różańcowej w Nędzy

Źródło: www.nedza.pl

Babice:

- kościół zbudowany w latach 1937-39,
- kapliczka naprzeciwko kościoła z początku XIX w., wewnątrz figura św. Jana Nepomucena, obok kapliczki krzyż ufundowany w 1896 r.,
- dworek myśliwski zbudowany ok. 1783 r. zlokalizowany na terenie rezerwatu przyrody „Łęczczok”,

Rysunek 3 Kapliczka naprzeciwko kościoła z początku XIX w. Babicach

Źródło: www.nedza.pl

Ciechowice:

- kapliczka z początku XX w.,
- krzyż kamienny „Boża Męka” postawiony w 1876 r.,
- budynki mieszkalne zbudowane ok. 1890 r.,

Rysunek 4 Krzyż kamienny „Boża Męka” w Ciechowicach

Źródło: www.nedza.pl

Górki Śląskie:

- kapliczka z początku XX w.,
- budynek szkolny zbudowany ok. roku 1900,
- budynek mieszkalny z ok. 1890 r.,
- pomnik więźniów oświęcimskich,

Rysunek 5 Budynek szkolny w Górkach Śląskich

Źródło: www.nedza.pl

Łęg:

- cmentarz założony ok. roku 1870, na nim m.in. Figura „Pieta” z 1870 r.,
- kapliczki z początku XX w.,
- kamienny krzyż „Boża Męka” z ok. 1900 r.,

Rysunek 6 Kapliczka i krzyż „Boża Męka” w Łęgu

Źródło: www.nedza.pl

Szymocice:

- neogotycka kapliczka z początku XX w.,
- kapliczka drewniana z końca XIX w., wewnątrz rzeźba św. Jana Nepomucena z połowy XIX w.,

Rysunek 7 Kapliczka Jana Nepomucena w Szymolicach

Źródło: www.nedza.pl

Zawada Książęca:

- wewnątrz zbudowanego w latach 1954-56 kościoła znajduje się m.in. rzeźba św. Jana Nepomucena ze spalonego drewnianego kościółka pochodząca z XVIII w.,
- krzyż kamienny „Boża Męka” z ok. 1880 r.,

- budynek szkolny z ok. 1900r.¹

Rysunek 8 Budynek szkolny w Zawadzie Książęcej

Źródło: www.nedza.pl

1.10. Turystyka

W Gminie dominuje turystyka jednodniowa. Nie ma tutaj zaplecza hotelowego – jest za to agroturystyka oraz możliwość wynajmu domków turystycznych, w tym:

- Domki Na Ośrodku Aquabrax Szymocice
- Domki Na Ośrodku Jeździeckim
- Domki Na Ośrodku „Leśna Polana”
- Agroturystyka „Rancho Bogata Nędza”
- Gospoda Spyrowka

Największym atutem turystycznym Gminy są walory krajobrazowo-przyrodnicze (por. podrozdział 1.15 *Ochrona przyrody*) Do największych atrakcji tego obszaru należy w szczególności:

- Rezerwat przyrody Łęczczok - położony jest w dolinie Odry, na zachód od wsi Babice, za torami linii kolejowej Kędzierzyn – Racibórz, utworzony w 1957 roku dla ochrony wielogatunkowego lasu łęgowego i pocysterskich stawów rybnych; zajmuje powierzchnię 408 ha i należy do największych w Polsce;

¹ Informacje pochodzą ze strony: https://www.powiatraciborski.pl/turystyka/zabytki_nedza.html.

Rysunek 9 Rezerwat przyrody Łęczczok

Źródło: fot. Tomasz Szczansny, www.nedza.pl

- Park Krajobrazowy "Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich" - założony w 1993, celem zachowania, ochrony i popularyzacji walorów przyrodniczych i kulturowych objętego nim obszaru; Park należy pod względem powierzchni do największych parków w Polsce; oprócz naturalnych walorów przyrodniczych ochronie podlegają wartości historyczno-kulturowe (w tym m.in. krajobraz ukształtowany w wyniku działalności cystersów, którzy przybyli do sąsiednich Rud z Francji w 1258 roku);
- Szkołka leśna kontenerowa w Nędzy - wybudowana po katastrofalnym pożarze w 1992 roku, który strawił ponad 9000 hektarów lasu; Szkołka produkuje na wielką skalę sadzonki z zakrytym systemem korzeniowym, wykorzystując najnowszą technologię; zaspokaja ona potrzeby w zakresie wysokokwalifikowanego materiału sadzeniowego, niezbędnego do odtworzenia zniszczonych ekosystemów leśnych; ma własne laboratorium produkujące specjalny biopreparat;
- Stowarzyszenie Wędkarstwa Sportowego „Babiczok” – dzierżawiące od Gminy tereny pożwirowej eksploatacji w Babicach; członkowie stowarzyszenia promują wędkarstwo, rekreację, sport i działanie na rzecz ochrony przyrody; przy stawach zbudowano stanowiska wędkarskie przystosowane dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim; teren Babiczoka chętnie odwiedzają zarówno całe rodziny, jak i osoby szukające spokoju w otoczeniu natury. Jest gdzie pospacerować, zrobić grilla i odpocząć pod wykonaną przez wędkarzy wiatą z ławami i stołami;

Rysunek 10 Babiczok – stawy

Źródło: fot. Tomasz Szczansny, www.nedza.pl

- Łowisko wędkarskie w Łęgu - doskonałe miejsce do spędzenia wolnego czasu w bliskim kontakcie z dziką przyrodą, a jednocześnie posiadające dogodny dojazd i położone w pobliżu siedlisk ludzkich, w tym miasta Racibórz;
- szlaki turystyczne: Fragment Szlaku Husarii Polskiej z Rud do rezerwatu „Łęczok” (przebiegający z Będzina do Krzanowic) oraz Szlak Polskich Szkół Mniejszościowych (przebiegający z Chałupek do Bierawy);
- ponad 50 kilometrów tras rowerowych;
- przeprawa promowa – ulokowana w Ciechowicach, jest jednocześnie najniżej położonym miejscem w gminie (ok. ponad 180 m n. p. m.) w dolinie górnej Odry;
- zabytki (szerzej opisane w podrozdziale 1.9 *Ochrona zabytków*);

Rysunek 11 Przeprawa promowa w Ciechowicach

Źródło: fot. Tomasz Szczansny, www.nedza.pl

- inne atrakcje oferowane przez Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji, Ośrodek Wypoczynkowy Aqua-Brax, Ośrodek Rekreacji i Wypoczynku „Leśna Polana”, jazdy konne, Wioska SPA, paintball, nordic walking, atrakcje na terenie ścieżek spacerowych, rowerowych i edukacyjnych Nadleśnictwa Rudy, łowiska, tenis.

1.11. Ład przestrzenny

Stopień pokrycia obszaru gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wynosi 100%. Są to plany:

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Nędza dla obszaru sołectwa Szymocice z 2017 roku,
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Nędza dla obszaru sołectwa Zawada Książęca z 2017 roku,
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Nędza dla obszaru sołectwa Nędza z 2017 roku,
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Nędza dla obszaru obejmującego sołectwo Babice w części dotyczącej wyznaczonego obszaru - etap I z 2016 roku,
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Nędza dla obszaru sołectwa Górki Śląskie z 2016 roku,
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Nędza dla obszaru sołectwa Ciechowice z 2016 roku,

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Nędza dla obszaru sołectwa Łęg z 2016 roku,
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Nędza w obrębie wsi Babice z 2015 roku.²

Część z nich wymaga aktualizacji.

Ponadto Gmina Nędza publikuje swoje dane przestrzenne dla mieszkańców oraz inwestorów na ogólnopolskim portalu mapowym <http://mapa.inspire-hub.pl/> - ogólnopolskim portalu mapowym służącym do udostępniania informacji przestrzennej, umożliwiającym szybki sposób na odnalezienie informacji dotyczącej poszukiwanej działki z zakresu punktów adresowych, zagospodarowania przestrzennego, terenów chronionych, zagrożenia powodziowego i innych.

1.12. Infrastruktura techniczna

Długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) na terenie Gminy wynosi 67,9 km i zaopatruje około 97% mieszkań. Do sieci przyłączonych jest 2 033 budynków mieszkalnych i zamieszkania zbiorowego, w tym:

- w sołectwie Babice – 239 przyłączy,
- w sołectwie Ciechowice – 116 przyłączy,
- w sołectwie Górki Śląskie – 292 przyłącza,
- w sołectwie Nędza – 964 przyłącza,
- w sołectwie Łęg – 114 przyłączy,
- w sołectwie Szymocice – 91 przyłączy,
- w sołectwie Zawada Książęca – 217 przyłączy.³

Zadania m.in. w zakresie poboru, uzdatniania i dostarczania wody oraz robót związanych z budową rurociągów przesyłowych i sieci rozdzielczych realizuje na terenie Gminy Nędza Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. o. o. w Nędzy z siedzibą w Nędzy przy ul. Nad Suminą 2.

Aktualny stan gospodarki wodno-ściekowej w Gminie prezentuje poniższa tabela.

² Dane z https://bip.nedza.pl/informacje_urzedu/Plany_zagospodarowania_przestrzennego.html

³ Dane pochodzą z Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nędza na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029.

Tabela 6 Stan gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Nędza

L.p.	Wskaźnik obrazujący stan gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Nędza	Stan na 2020 r.
1.	Zwodociągowanie gminy	97%
2.	Skanalizowanie gminy	-
3.	Długość kanalizacji sanitarnej	-
4.	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	brak
5.	Wielkość komunalnych oczyszczalni ścieków	-
6.	Ścieki oczyszczane odprowadzone ogółem	-
7.	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem	3 294,6 dam ³
8.	Długość sieci wodociągowej rozdzielczej	67,9 km

Źródło: Dane pochodzą z Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nędza na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029

Jednym z największych problemów Gminy jest brak kanalizacji sanitarnej. Docelowo planowane jest skanalizowanie całej gminy, dlatego też Gmina Nędza nie prowadzi dofinansowania mieszkańców do przydomowych oczyszczalni ścieków, a wszystkie środki finansowe kieruje na realizację inwestycji kanalizacyjnych. Obecnie gospodarstwa w gminie Nędza, ze względu na brak sieci kanalizacyjnej, korzystają z tzw. szamb albo przydomowych oczyszczalni ścieków. W wielu przypadkach szamba są już stare i nieszczelne. Nieszczelność zbiornika grozi zanieczyszczeniem bakteriologicznym i chemicznym gleby oraz wody. Większość bakterii chorobotwórczych, które wraz ze ściekami przedostają się do gleby i wód podziemnych, jest w stanie przeżyć w tych środowiskach ok. 3 miesiące, stanowiąc zagrożenie bakteriologiczne. W tym czasie są w stanie pokonać znaczne odległości i skazić teren znajdujący się daleko od miejsca wypływu zanieczyszczeń - np. w żwirze w ciągu trzech miesięcy ściek może przepłynąć ponad 3 km. Zanieczyszczenia chemiczne powodują skażenie terenu wokół domu, są wchłaniane przez rośliny, w tym także warzywa w ogródku.

Zadania w gospodarce ściekowej wynikają ze zobowiązań międzynarodowych Polski i zapisów Prawa Wodnego oraz aktualnego stanu gospodarki ściekowej. Działania inwestycyjne wyznacza także Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych. 21 kwietnia 2016 roku Rada Ministrów przyjęła aktualizację Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych 2017 (VAKPOŚK). Przyjęta przez rząd aktualizacja zawiera listę zadań zaplanowanych przez samorządy do realizacji w latach 2017-2021. W związku z powyższym opracowana została aktualizacja Master Planu dla wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG, w którym wyodrębniono zbiór podstawowych danych dotyczących ilości, wielkości oraz planów inwestycyjnych i potrzeb finansowych aglomeracji Nędza. Zgodnie z ustaleniami i przyjętą metodyką opracowania AKPOŚK2017, Aglomeracja Nędza została zaliczona do priorytetu PP, tj.: aglomeracji, które nie spełniają warunków dyrektywą 91/271/EWG, ale planują podejmowanie działań inwestycyjnych zbliżających je do wypełnienia warunków wymogów dyrektywy. Zgodnie z ustaleniami i przyjętą metodyką opracowania AKPOŚK2017, Aglomeracja Nędza została zaliczona do priorytetu PP, tj.: aglomeracji, które nie spełniają warunków dyrektywą 91/271/EWG, ale planują

podejmowanie działań inwestycyjnych zbliżających je do wypełnienia warunków wymogów dyrektywy.⁴

W latach 2018-2021 Gmina Nędza realizowała inwestycje związane z budową oczyszczalni ścieków oraz budową sieci kanalizacji sanitarnej na terenie sołectwa Ciechowice. Z terenu aglomeracji NĘDZA⁵ ścieki będą odprowadzane do oczyszczalni ścieków w Ciechowicach (będącej w fazie rozruchu technologicznego) kanalizacją sanitarną będącą w końcowej fazie zakończenia budowy i przygotowaną do dokonania odbiorów technicznych. Jednak na obszarach wyłączonych z aglomeracji, a więc w miejscowościach Szymocice, Górki Śląskie wciąż brak jest infrastruktury kanalizacyjnej. Ze względu na wysoki koszt budowy kanalizacji Gmina musi pozyskać dofinansowanie zewnętrzne. Bez tego wsparcia stan finansów Gminy nie pozwoli na realizację tej ważnej inwestycji. Pojedyncze zabudowania (dla których wybudowanie sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadnione technicznie i ekonomicznie) będą wyposażane w indywidualne przydomowe oczyszczalnie ścieków lub alternatywnie w szczelne zbiorniki bezodpływowe. Ze zbiorników bezodpływowych ścieki taborem asenizacyjnym będą wywożone na oczyszczalnię ścieków w Ciechowicach.

Gmina jest w pełni zelektryfikowana.

Na terenie Gminy nie istnieje centralny system ciepłowniczy oraz nie funkcjonuje przedsiębiorstwo ciepłownicze. Brak planów i prognoz dotyczących powstania takich przedsiębiorstw w przyszłości. Teren gminy nie jest również zgazyfikowany. Podstawowym źródłem zaopatrzenia w energię ciepłą na terenie Gminy są indywidualne kotłownie, niestety głównie są to kotłownie węglowe.

Na terenie Gminy znajdują się 231 mikroinstalacje. Produkowana energia zużywana jest na potrzeby własne obiektów, do których mikroinstalacje zostały przyłączone, a nadwyżka jest oddawana do sieci TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach. Tylko w jednym budynku użyteczności publicznej wykorzystywane są instalacje OZE - jest to budynek Przedszkola w Nędzy przy ul. Adama Mickiewicza 53. Ponadto na terenie gminy jest planowana do przyłączenia do sieci TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach jedna instalacja wytwórcza. Będzie ona wytwarzać energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii (OZE).

W Gminie brak jest odpowiedniej infrastruktury typu PSZOK. W analizowanym okresie działań PSZOK w Kuźni Raciborskiej, jako punkt wspólny dla Gminy Kuźnia Raciborska i Gminy Nędza i punkt ten satysfakcjonująco spełniał swoją rolę. Przepisy ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach dopuszczają organizację PSZOK wraz z innymi gminami. Punkt ten funkcjonował jednak tylko do września 2020 roku, następnie zorganizowano mobilny PSZOK, który jednak nie jest optymalnym rozwiązaniem w okresie długoterminowym. Większość odpadów jest odbierana sprzed posesji. Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca w 2020 roku wyniosła 383 kg i było to o 18 kg więcej niż w roku 2019. Odpady zebrane selektywnie w ciągu 2020 roku to 1945,16 ton i było to o 157 ton więcej niż w roku 2019. Zmieszanych odpadów w 2020 roku zebrano

⁴ Dane pochodzą z Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nędza na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029.

⁵ Obszar gminy Nędza należy do aglomeracji NĘDZA przyjętej uchwałą nr XXXV-234-2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 17 grudnia 2020 roku. Aglomeracja obejmuje swoim zasięgiem miejscowości: Nędza, Babice, Ciechowice, Zawada Książęca, Łęg.

913,02 ton – mniej o 13 ton niż rok wcześniej, co może przemawiać za zwiększeniem segregacji odpadów.

Aktualny stan gospodarki odpadami w Gminie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 7 Stan gospodarki odpadami w Gminie Nędza

L.p.	Wskaźnik obrazujący stan gospodarki odpadami w Gminie Nędza	Stan na 2018 r.	Stan na 2020 r.
1.	Masa odebranych i zebranych odpadów komunalnych - ogółem [Mg] (od nieruchomości zamieszkałych i PSZOK)	2 615,83 Mg	2 875,09 Mg
2.	Masa usuniętych wyrobów zawierających azbest (baza azbestowa) [Mg]	b.d.	44,21 Mg (azbest usunięty w latach 2019-2021)
3.	Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła [%]	36,8%	42%
4.	Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpady budowlanych i rozbiórkowych stanowiących odpady komunalne [%]	83,3%	100%

Źródło: Dane pochodzą z Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nędza na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029

Zwiększająca się ilość odpadów zbieranych i odbieranych z terenu gminy jest czynnikiem pozytywnym. Zdecydowanie rzadziej gmina dostaje sygnały o zalegających nielegalnych wysypiskach śmieci. Na tej podstawie można wnioskować, że świadomość społeczeństwa w sprawie segregowania odpadów jest coraz większa. Budowa PSZOK jest zatem bardzo pilną do realizacji inwestycją. Niestety podstawową trudność w realizacji tego zamieszczenia stanowi jego wysoki koszt w porównaniu do możliwości finansowych gminy oraz znalezienie odpowiedniej lokalizacji. Szacowane koszty budowy PSZOK wynoszą minimum 300 000,00 zł i wymagają wsparcia środkami zewnętrznymi.

1.13. Infrastruktura transportowa i rowerowa

Obszar gminy przecinają dwie linie kolejowe relacji Racibórz – Kędzierzyn i Rybnik – Kędzierzyn. Ponadto istnieją dogodne połączenia drogowe z wszystkimi większymi miastami w regionie drogami krajowym nr 422, 919 i 922.

Gmina Nędza nie jest organizatorem publicznego transportu zbiorowego. Na terenie gminy usługi związane z autobusowym przewozem osób w ramach komunikacji zbiorowej świadczy PKS w Raciborzu.

Ogółem na terenie Gminy zlokalizowane są 32 przystanki komunikacji publicznej.

W Gminie są drogi wojewódzkie, powiatowe oraz w znaczącej przewadze drogi gminne. Przez obszar Gminy nie przebiegają drogi krajowe.

Do najważniejszych szlaków komunikacyjnych drogowych przechodzących przez teren Gminy należą:

- drogi wojewódzkie:
 - 421 o długości 4,5 km,
 - 915 o długości 4,8 km,
 - 919 o długości 9,3 km,
 - 922 o długości 3,9 km,
- drogi powiatowe:
 - 3509 S Kuźnia Raciborska – Ciechowice – 1,7 km,
 - 3510 S Nędza - dojazd do st. PKP – 0,2 km,
 - 3536 S od DW 919 – gr. Powiatu – 3,4 km,
 - 3537 S od DW 919 – Adamowice – 0,3 km,
 - 3546 S Babice- Raszczyce – 2,0 km,
- drogi gminne o łącznej długości około 59,845 km.

Łączna długość dróg publicznych na terenie gminy wynosi około 89,945 km.

Na terenie gminy Nędza znajduje się ponad 50 km tras rowerowych:

- Trasa nr 6 — od Raciborza w kierunku Łęgu, Zawady Książęcej, Ciechowic, Nędzy, Nędzy-Rogola — dalej lasem do Ieśniczówki Wildek — dalej w kierunku Rud (połączenie w gminą Kuźnia Raciborska);
- Trasa nr 344 — z Arboretum Bramy Morawskiej — przez Markowice — wjazd do Rezerwatu Łęczczok — na wysokości gospodarstwa rolnego (dawny PGR) obok stawów rybnych lasem wzdłuż torów kolejowych wychodzi w Nędzy ul. Towarową na drogę- ul. 1 Maja w kierunku do Ciechowic —obok RSP-Ciechowice skręt w prawo w kierunku promu — dalej w kierunku Łubowic — koniec na ruinach zamku Eichendorffa. (połączenie w gminą Rudnik).

Planowane do wykonania trasy to następujące:

- Trasa nr 314 — biegnie od strony gminy Lyski- Sumina dworzec Górki Śląskie omija prawą stroną — obok alei Dębowej wchodzi w las do Rud;
- Trasa nr 330 — to przedłużenie trasy z Żytnej-Adamowic - z lasu wychodzi obok Ośrodka Wypoczynkowego AquaBrax — dalej lasem obok stawów ul. Borowiec w Nędzy do ul. Jana Pawła — Rogol — lasem wzdłuż torów kolejowych obok Siedlisk wychodzi w kierunku Kuźni Raciborskiej;
- Trasa 331 — łączy gminę Lyski od strony miejscowości Dzimierz — w kierunku na Raszczyce do Babic — przecina ul. Rudzką i ul. Rybacką, biegnie do Łęczczoka łącząc się z pozostałymi trasami biegnącymi przez rezerwat;
- Trasa nr 362 — rozpoczyna się za Ośrodkiem Wypoczynkowym AquaBrax — dalej biegnie do Bogunic, następnie do Górek Śląskich — lasem do Szymocic i w kierunku do Kuźni Raciborskiej za osiedlem.

W planach jest również ścieżka rowerowa, która prowadziłaby nasypem dawnej wąskotorówki - zaczyna się w Markowicach i prowadzi przez Babice, Szymocice, aż do Rud.

1.14. Ochrona przyrody

Cały obszar Gminy Nędza położony jest na terenie Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”, który został założony w 1993 roku celem zachowania, ochrony i popularyzacji walorów przyrodniczych i kulturowych objętego nim obszaru i zajmuje powierzchnię 49 387 ha, zaś jego otulina liczy 14 010 ha. W granicach parku położona jest cała gmina. Pod względem wielkości jest piątym parkiem w Polsce. Obejmuje obszar położony wzdłuż rzeki Rudy, łączący doliny Odry i Wisły. Celami ochrony są wartości przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe Ziemi Raciborskiej i Rybnickiej. Ponad połowę obszaru parku zajmują lasy. Stwierdzono to ponad 40 zbiorowisk roślinnych, w tym 11 zespołów leśnych oraz zbiorowiska półnaturalne na przekształconych przez człowieka obszarach nieleśnych, 49 gatunków roślin naczyniowych objętych ochroną gatunkową. Na obszarze Parku Krajobrazowego odnotowano 14 gatunków płazów, 6 gatunków gadów, 236 gatunków ptaków oraz 55 gatunków ssaków, 154 gatunków ptaków lęgowych. Niestety jak do tej pory nie został uchwalony plan ochrony parku krajobrazowego, co uniemożliwia skuteczną ochronę parku.

Ponadto na terenie Gminy Nędza występują następujące formy ochrony przyrody:

- Pomniki przyrody - na terenie Gminy znajduje się Dąb szypułkowy (*Quercus robur*) w miejscowości Babice w Rezerwacie „Łęczczok”.
- Użytek ekologiczny „Łąka trzęślicowa w Małej Nędzy” o powierzchni 1,2 ha. Ustanowiona na mocy rozporządzenia Wojewody Śląskiego Nr 44/04 z dnia 16 lipca 2004 r. (Dz. Urz. z 2004r. Nr 67 poz. 1997). Występują tam stanowiska regionalne rzadkich i ustępujących gatunków roślin - mieczyka dachówkowatego i zerwy kulistej, kosaćca syberyjskiego oraz zimowita jesienno. Łąki te zaliczane są do łąk jednokośnych o niskiej wartości paszowej. Występujące zbiorowiska tworzą ważne miejsca gniazdowania i żerowania ptaków (m.in. batalion, dubelt, wodniczka).
- Rezerwat przyrody Łęczczok, który znajduje się na terenie Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”. Rezerwat położony jest na zachód od wsi Babice, w dolinie rzeki Odry. Został utworzony w 1957 roku dla ochrony wielogatunkowego lasu łęgowego i pocysterskich stawów rybnych. Łącznie rezerwat obejmuje powierzchnię 477,38 ha, w tym 81,33 ha na terenie gminy i należy do największych w Polsce. Posiada bogatą faunę oraz florę, podziwiać można w nim m.in. ponad połowę gatunków ptaków żyjących w Polsce. Przechodzą przez niego dwa szlaki turystyczne oraz jedna trasa rowerowa. Status rezerwatu posiada od 23 stycznia 1957 roku. Parki krajobrazowe,
- Natura 2000 obszary siedliskowe - Stawy Łęczczok (PLH240010) to ostoja siedliskowa położona w pradolinie górnej Odry, obejmująca kompleks 8 stawów wraz z otaczającymi je lasami o charakterze naturalnym. Największe powierzchnie zajmują lasy grądowe w typie grądu niskiego, które występują w zachodniej części rezerwatu Łęczczok. Łęgi reprezentowane są przez 3 zespoły: łęg wiązowo-jesionowy, łęg olszowy oraz łęg wierzbowo-topolowy. Te typy łęgów znajdują się w załączniku I Dyrektywy Siedliskowej, przy czym łęg olszowy i wierzbowo-topolowy wymienione są jako siedliska priorytetowe,
- Korytarze ekologiczne - Gmina Nędza położona jest w obrębie trzech istniejących korytarzy ekologicznych:
 - przez część gminy usytuowana na krawędzi zachodniej Płaskowyżu Rybnickiego i w Dolinie Górnej Odry przebiega korytarz ekologiczny o znaczeniu

- międzynarodowym – przebiega tu główna trasa wiosennych i jesiennych ciągów ptaków oraz droga przenikania ciepłolubnych elementów flory i fauny, z ich zniszczonych przez zlodowacenia południowych ostoj w kierunku północnym,
- lasy północnej i wschodniej części gminy należą do makroostoi Lasów Rudzkich stanowiącej kluczowy (obok Lasów Kobiórsko-Pszczyńskich) element korytarza łączącego doliny Wisły i Odry,
 - korytarz ekologiczny stanowiący najkrótsze połączenie rezerwatu Łęczczok z kompleksami Lasów Rudzkich i Lasów Pszczyńskich, poprzez dolinę Potoku Kłokocińskiego.

Rysunek 12 Rezerwat Przyrody „Łęczczok”

Źródło: fot. Tomasz Szczansny, www.nedza.pl

2. Wnioski z badań społecznych

Kluczowym elementem przygotowania niniejszej Strategii angażującym społeczność lokalną Gminy Nędza były badania ankietowe, realizowane w grudniu 2021 i styczniu 2022 roku.

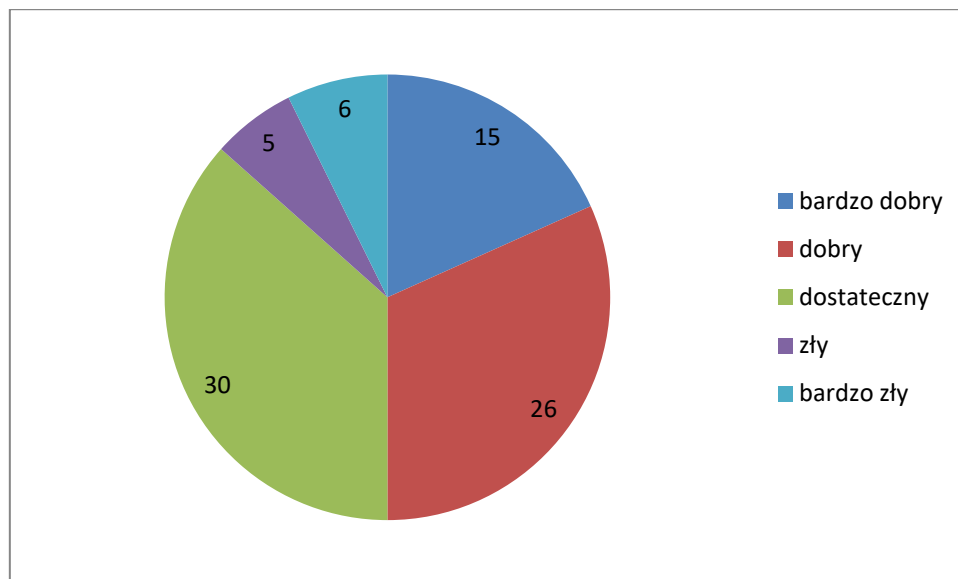
Badanie ankietowe było dostępne na stronie internetowej Gminy Nędza (link do ankiety) oraz w wersji papierowej w Urzędzie Gminy Nędza. Ogółem w badaniu udział wzięło 81 mieszkańców, 45 kobiet i 36 mężczyzn. Najwięcej respondentów było w wieku 30-39 lat – 40 osób; następnie 40-49 lat – 16 osób i 18-29 lat – 15 osób. Osoby w wieku 50-59 lat – 4 osoby oraz w wieku 60+ -6 osób. Wszyscy respondenci zamieszkiwali na terenie Gminy Nędza.

Największą liczbę ankietowanych stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (32 osoby) oraz z wykształceniem średnim (28 osób), 19 uczestników badania posiadało wykształcenie zawodowe, a 2 uczestników badania wykształcenie podstawowe.

Wzór ankiety stanowi załącznik do niniejszej Strategii.

Pierwsze pytanie zadane respondentom dotyczyło oceny jakości życia w Gminie Nędza, w podziale na kategorie tematyczne. Pierwsza z nich dotyczyła klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości w Gminie Nędza.

Wykres 2 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości.

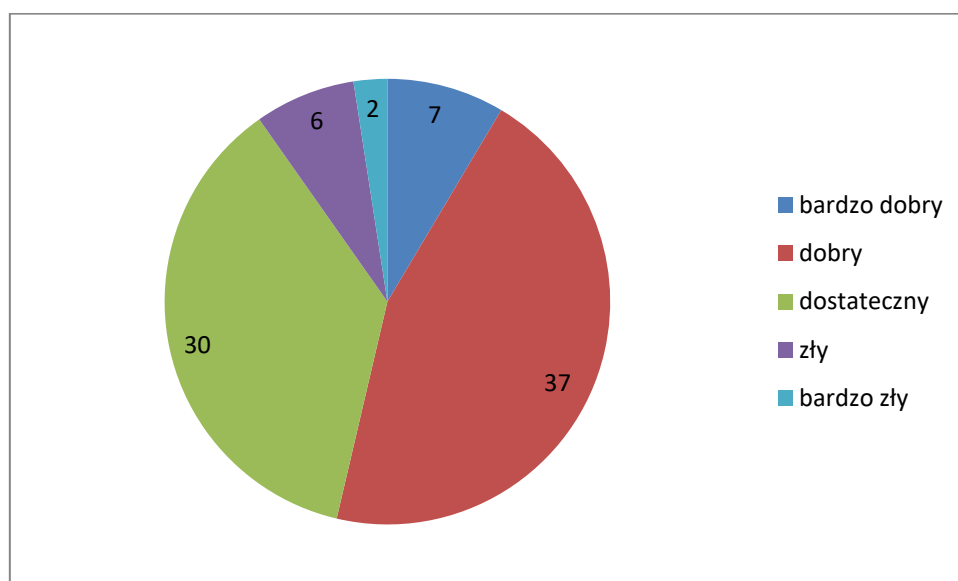

Źródło: Opracowanie własne.

Spośród ogółu respondentów najwięcej 36,58% respondentów (30 osób) oceniło klimat dla rozwoju przedsiębiorczości w gminie jako dostateczny. Niewiele mniej 31,70 % ankietowanych (26 osób) oceniło klimat dla rozwoju przedsiębiorczości jako dobry, z kolei 18,29% (15 osób) badanych wskazało klimat dla rozwoju przedsiębiorczości w gminie jako bardzo dobry. Zdecydowanie najmniej respondentów (11 osób) wskazało że klimat dla rozwoju przedsiębiorczości w Gminie Nędza jest zły lub bardzo zły.

Kolejne zadane badanym pytanie dotyczyło oceny dostępności do usług i instytucji w Gminie Nędza.

Wykres 3 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępności do usług i instytucji.

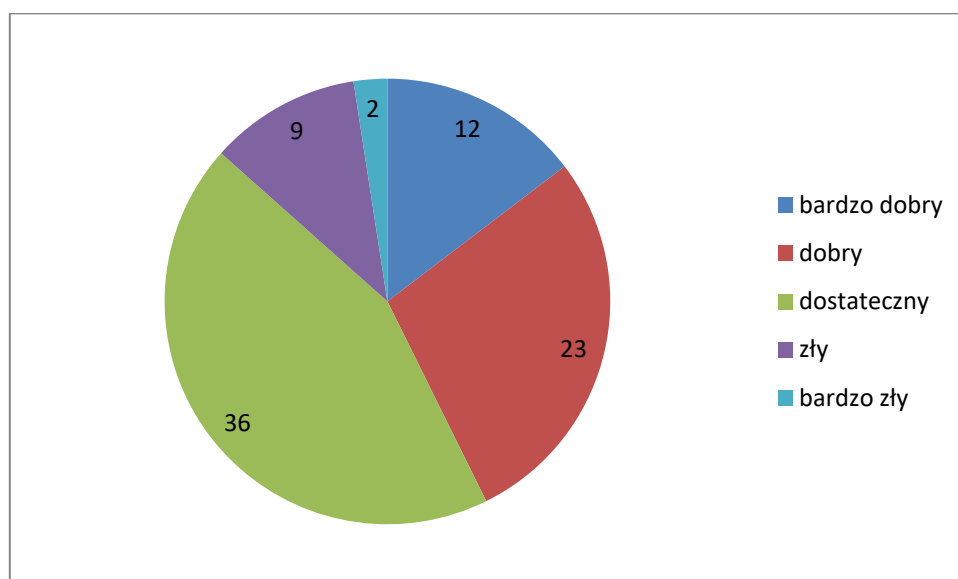

Źródło: Opracowanie własne.

Zdecydowanie, najwięcej (ponad 50%) uczestniczących w badaniu mieszkańców oceniło dostępność usług i instytucji w Gminie jako dobrą i bardzo dobrą (ogółem 44 respondentów). Dostępność na poziomie dostatecznym określiło 30 uczestników badania, źle i bardzo źle dostępność do usług i instytucji w Gminie Nędza oceniło 8 respondentów (poniżej 10% wszystkich ankietowanych).

Następnym z tematów poddanych pod ocenę mieszkańców Gminy Nędza była dostępność infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.

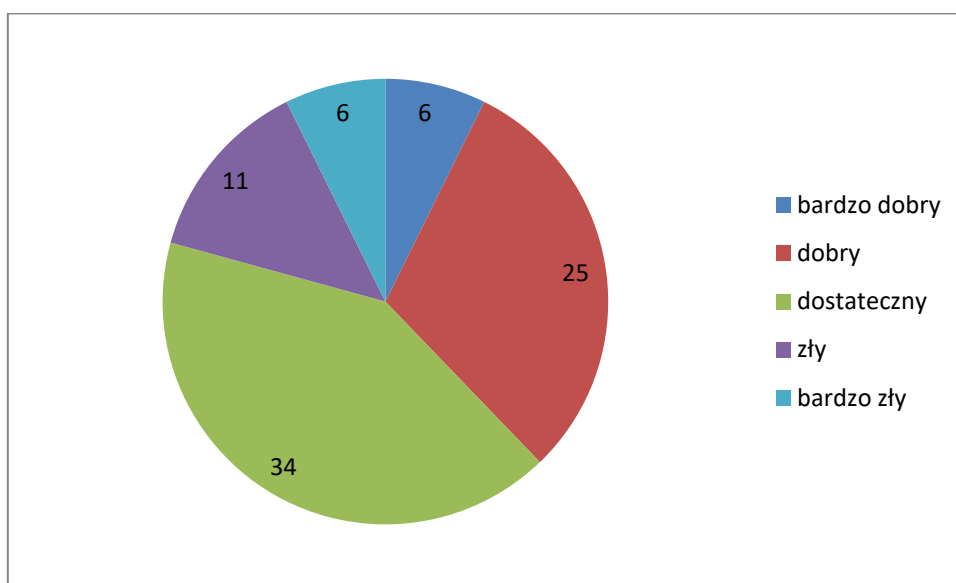
Wykres 4 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępności do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.

Źródło: Opracowanie własne.

Zdecydowana większość 43,90% respondentów (36 osób) oceniło dostępność do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej jako dostateczną. Dostępność jako dobrą w badaniu wskazało 28,04% ankietowanych (23 osoby). Jako bardzo dobrą, dostępność do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w gminie, wskazało 12 ankietowanych (14,63 %). Najmniej wskazań dotyczyło określenia dostępności do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej na poziomie złym lub bardzo złym (kolejno 9 i 2 uczestników badania).

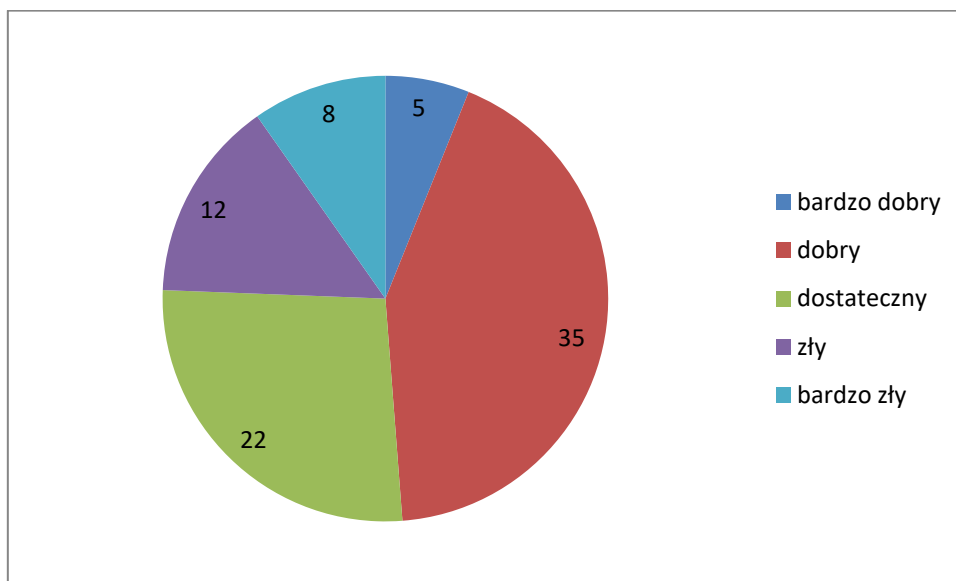
Wykres 5 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępności do infrastruktury kultury i oferty kulturalnej.

Źródło: Opracowanie własne.

Najwięcej, 34 uczestników badania oceniło dostęp do infrastruktury i oferty kulturalnej na poziomie dostatecznym (41,46% respondentów), dostępność jako dobrą określiło 25 ankietowanych (30,48 % respondentów). Jako bardzo dobrą dostępność do infrastruktury i oferty kulturalnej w Gminie Nędza wskazało 6 uczestników badania. Dostępność jako złą i bardzo złą wskazało 19 ankietowanych (23,17% respondentów).

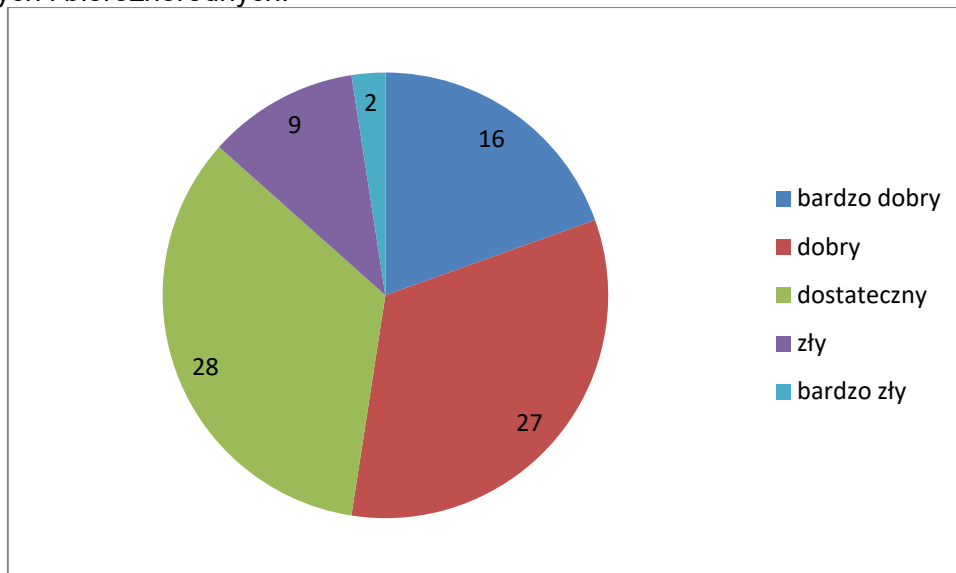
Wykres 6 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza stanu środowiska naturalnego.

Źródło: Opracowanie własne.

Zdecydowanie najczęściej 42,68 % mieszkańców oceniło stan środowiska naturalnego w gminie jako dobry (35 ankietowanych). Na ocenę dostateczną stan środowiska naturalnego w gminie oceniło 22 uczestników badania (26,82% respondentów). Na zły lub bardzo zły stan środowiska naturalnego w gminie wskazało ogółem 20 respondentów (kolejno 12 i 8 ankietowanych). Stan środowiska jako bardzo dobry oceniło zaledwie 5 uczestniczących w badaniu ankietowanych (6,09% respondentów).

Wykres 7 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza walorów krajobrazowych, obszarów chronionych i bioróżnorodnych.

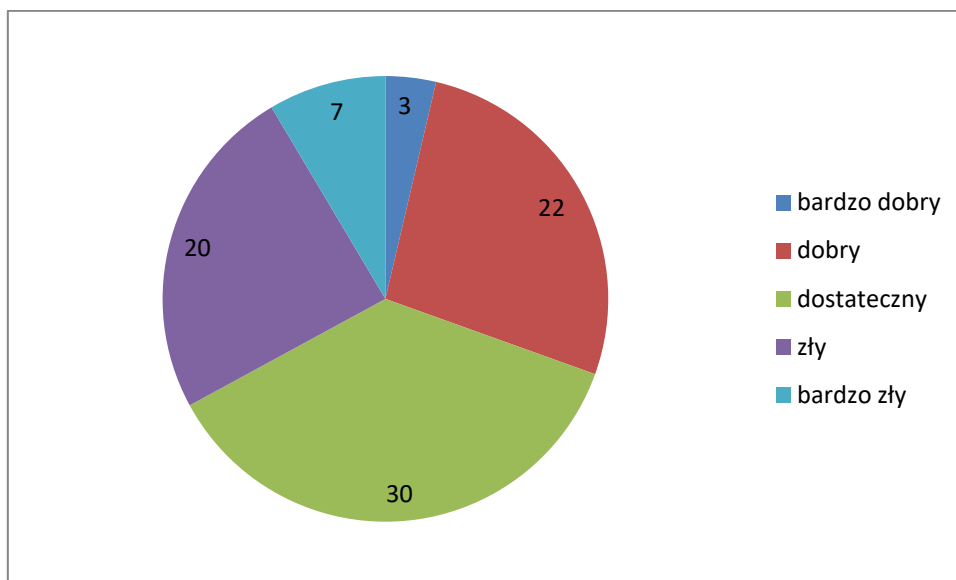

Źródło: Opracowanie własne.

Najwięcej uczestników badania walory krajobrazowe, obszary chronione i bioróżnorodność w Gminie Nędza oceniło na poziomie dostatecznym (28 odpowiedzi), na poziomie dobrym analizowane aspekty oceniło niemal tyle samo ankietowanych (27 osób), a na poziomie

bardzo dobrym 16 uczestników badania. Zdecydowanie najmniej osób oceniło źle lub bardzo źle analizowaną tematykę (kolejno 9 i 2 uczestników badania).

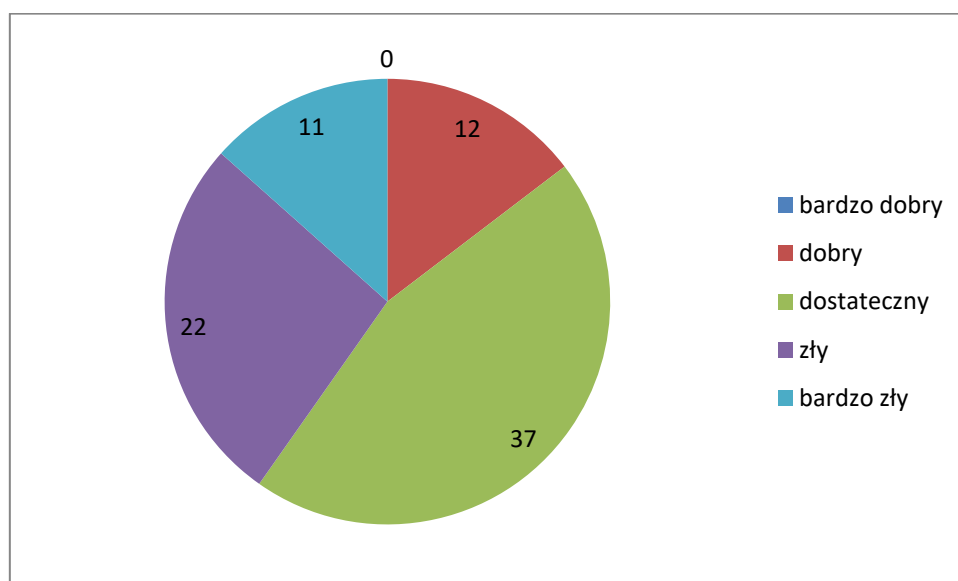
Wykres 8 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza przestrzeni publicznej – miejsc wspólnych mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne.

Największa liczba uczestników badania oceniła zagospodarowanie przestrzeni publicznej i miejsca wspólne mieszkańców na ocenę dostateczną (30 uczestników badania), niewiele mniej 22 respondentów oceniło analizowane aspekty na ocenę dobrą. Źłe zagospodarowanie przestrzeni publicznej i miejsca wspólne mieszkańców oceniło 20 respondentów, a bardzo złą ocenę wskazało 7 uczestników badania. Na ocenę bardzo dobrą analizowane aspekty zasłużyły jedynie u 3 uczestników badania (3,65% ankietowanych).

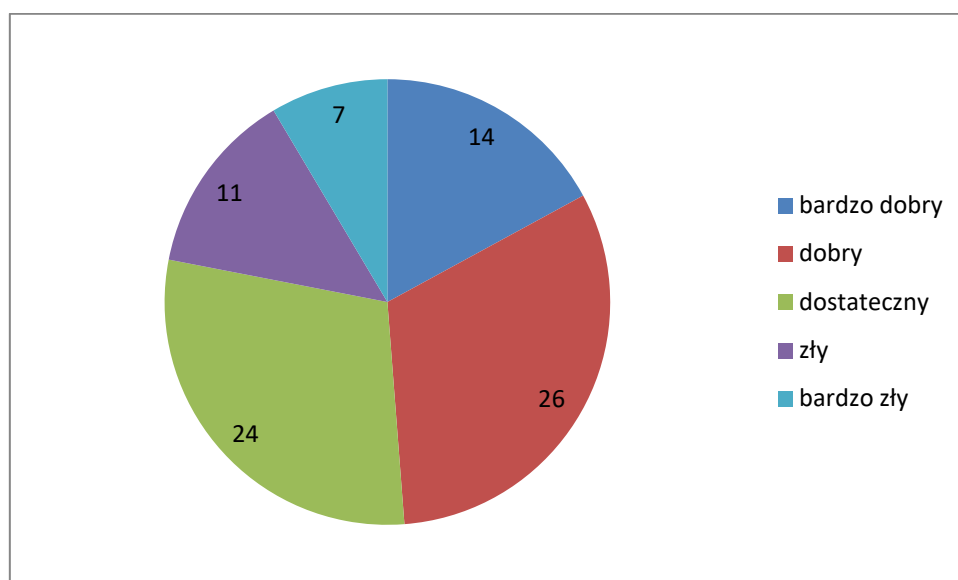
Wykres 9 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza jakości i stanu infrastruktury drogowej.

Źródło: Opracowanie własne.

Najwięcej, z ankietowanych mieszkańców gminy 45,12 % oceniło stan i jakość infrastruktury drogowej jako dostateczny (37 ankietowanych), Jako zły i bardzo zły – stan i jakość infrastruktury drogowej oceniło ogółem 33 ankietowanych (40,24% ogółu ankietowanych), kolejno 22 i 11 ankietowanych. Na dobry stan i jakość infrastruktury drogowej wskazało 12 uczestników badania (14,63 % respondentów). Infrastruktura drogowa (jej stan i jakość) nie uzyskała ani jednej oceny bardzo dobrej.

Wykres 10 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępu do sieci wodociągowej.

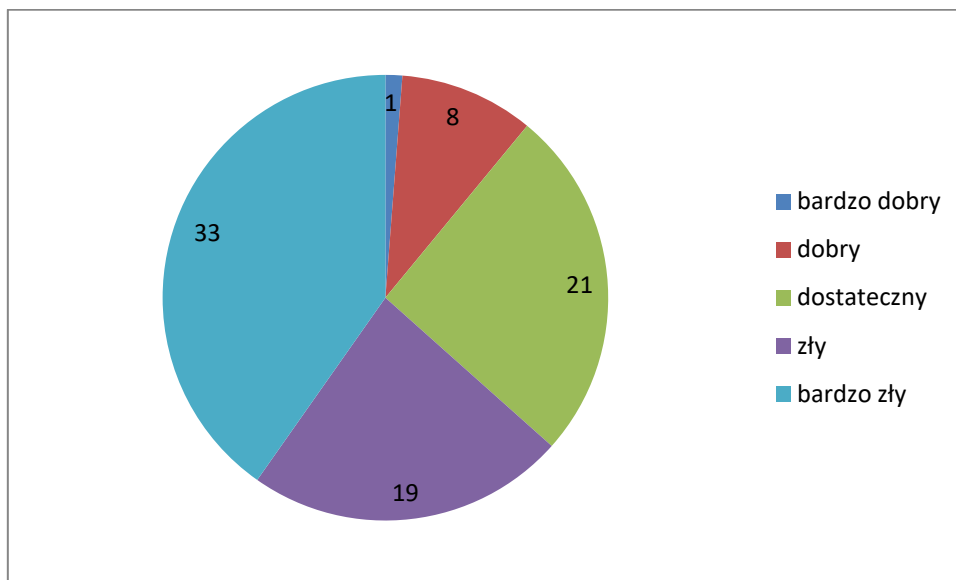

Źródło: Opracowanie własne.

Najwięcej uczestników badania – 26 osób oceniło dostęp do sieci wodociągowej w gminie jako dobry, niewielu mniej respondentów wskazało na ocenę dostateczną w tym aspekcie

(24 osoby). Bardzo dobrze sytuację w zakresie dostępu do sieci wodociągowej określiło 14 uczestników badania. Zły i bardzo zły dostęp do sieci wodociągowej wskazało ogółem 18 respondentów (kolejno 11 i 7 wskazań).

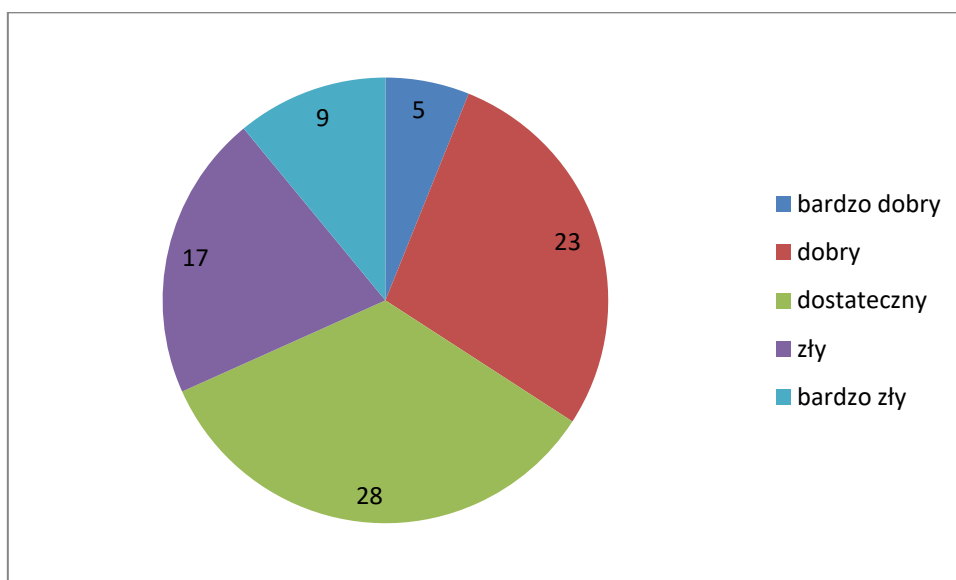
Wykres 11 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępu do sieci kanalizacyjnej.

Źródło: Opracowanie własne.

Zdecydowanie źle i bardzo źle dostęp do sieci kanalizacyjnej oceniło 52 uczestników badania (ogółem 63,41% badanych). Na ocenę dostateczną dostęp do sieci kanalizacyjnej w gminie oceniło 21 respondentów (25,60% badanych). Dobrze i bardzo dobrze analizowany aspekt oceniło kolejno 8 osób i 1 osoba z ogółu uczestniczących w ankiecie.

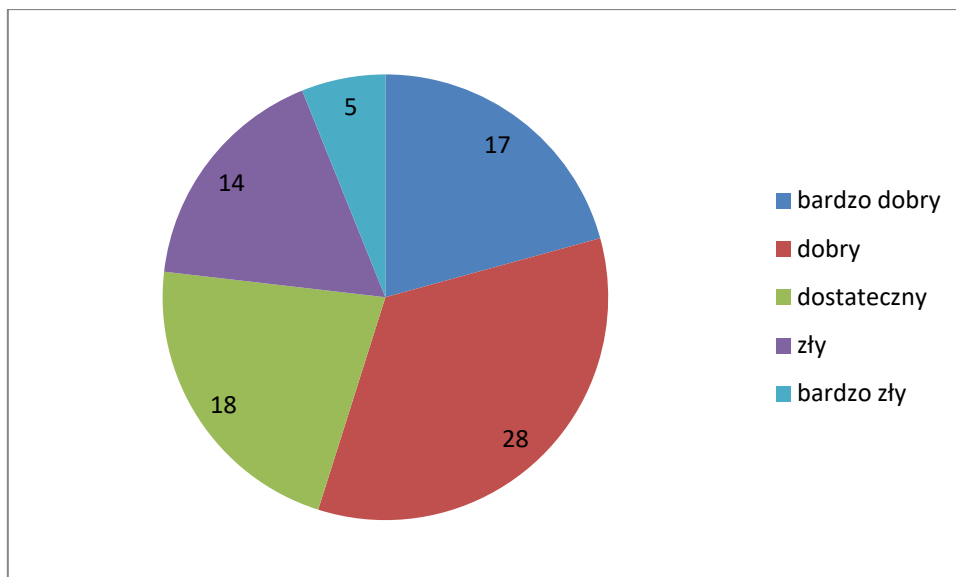
Wykres 12 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępu do transportu publicznego i komunikacji.

Źródło: Opracowanie własne.

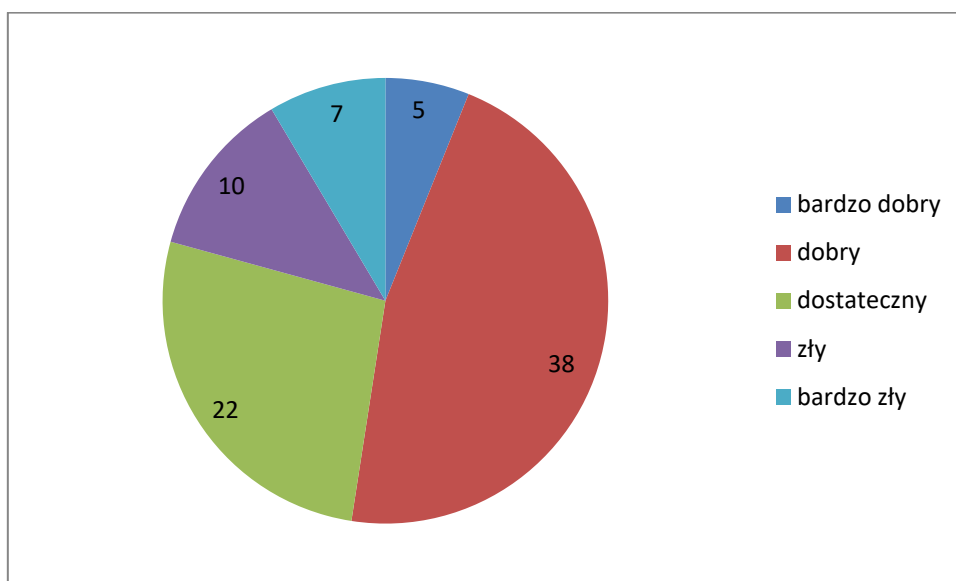
Największa liczba respondentów dostępność do transportu publicznego i komunikacji w Gminie Nędza oceniła na poziomie dostatecznym. Wskazanie takie dotyczyło 28 respondentów (34,14% ogółu ankietowanych). Dostępność do transportu publicznego i komunikacji na poziomie dobrym wskazało 23 respondentów (28,04%), a bardzo dobrym 5 ankietowanych. Źle kwestie transportu publicznego i komunikacji w gminie oceniło 17 uczestników badania, a bardzo źle 9 respondentów.

Wykres 13 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępu do Internetu i e-usług.

Źródło: Opracowanie własne.

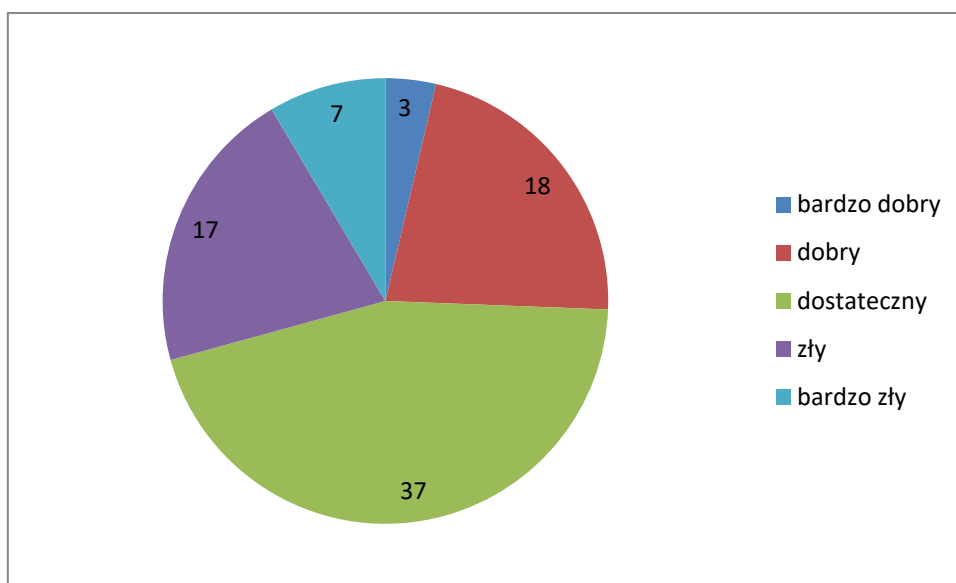
Wykres 14 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza bezpieczeństwa publicznego i zarządzania kryzysowego.

Źródło: Opracowanie własne.

Największa liczba respondentów (38 osób) oceniło bezpieczeństwo publiczne i zarządzanie kryzysowe w Gminie Nędza na ocenę dobrą (46,34 % ogółu wskazań). Nieco mniej – 22 uczestników badania oceniło analizowany aspekt na ocenę dostateczną (26,82% ogółu wskazań). Bezpieczeństwo publiczne i zarządzanie kryzysowe w gminie źle i bardzo źle oceniło ogółem 17 respondentów (kolejno 10 i 7 wskazań). Najwyższą bardzo dobrą ocenę dla analizowanego tematu wskazało 5 uczestników badania.

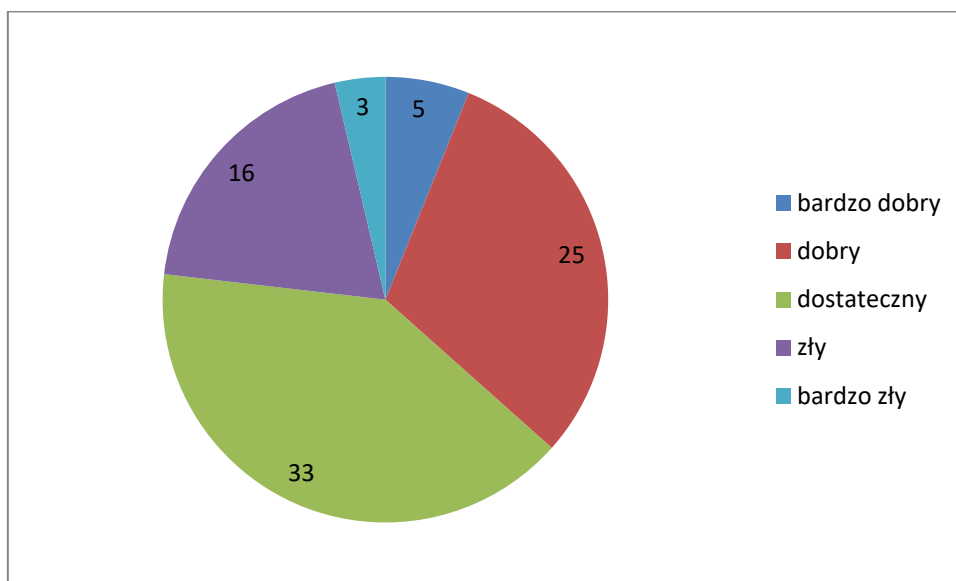
Wykres 15 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza rynku pracy (możliwości zatrudnienia na terenie gminy lub w najbliższej okolicy).

Źródło: Opracowanie własne.

Rynek pracy w gminie i najbliższej okolicy największa liczba respondentów oceniła dostatecznie - 37 wskazań, co stanowiło 45,12 % ogółu wskazań. Niemal tyle samo wskazań uzyskała ocena dobra (18 respondentów) oraz ocena zła (17 respondentów). Bardzo źle rynek pracy oceniło 7 uczestników badania, a bardzo dobrze 3 respondentów.

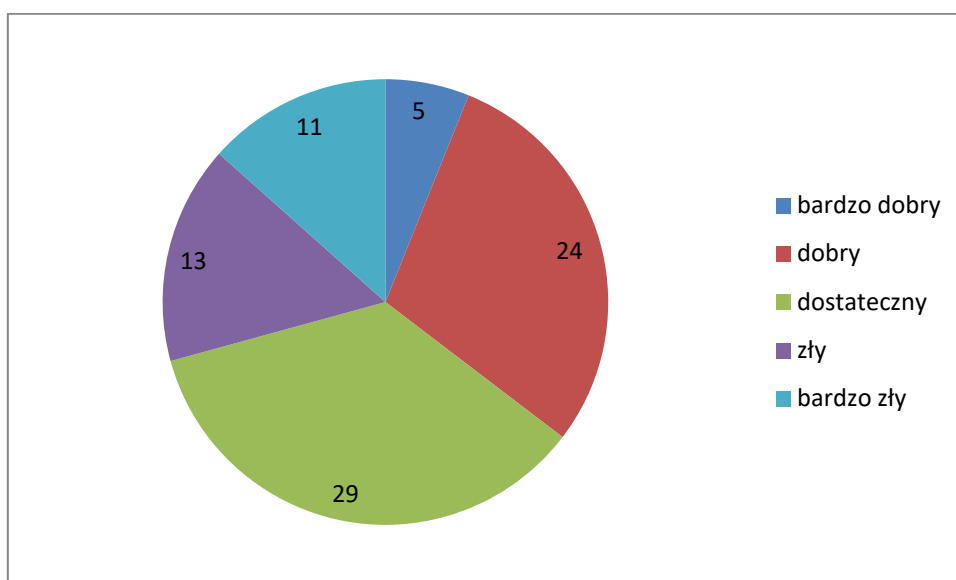
Wykres 16 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępności i jakości pomocy społecznej.

Źródło: Opracowanie własne.

Najwięcej wskazań w ocenie dostępności i jakości pomocy społecznej uzyskały oceny: dostateczna (33 respondentów – 40,24% ogółu wskazań) oraz ocena dobra (25 respondentów – 30,48 % ogółu wskazań). Źle dostępność i jakość pomocy społecznej oceniło 16 badanych (19,51 % ogółu wskazań), a bardzo źle 3 respondentów. Dostępność i jakość pomocy społecznej uzyskała ocenę bardzo dobrą w opinii 5 uczestników badania.

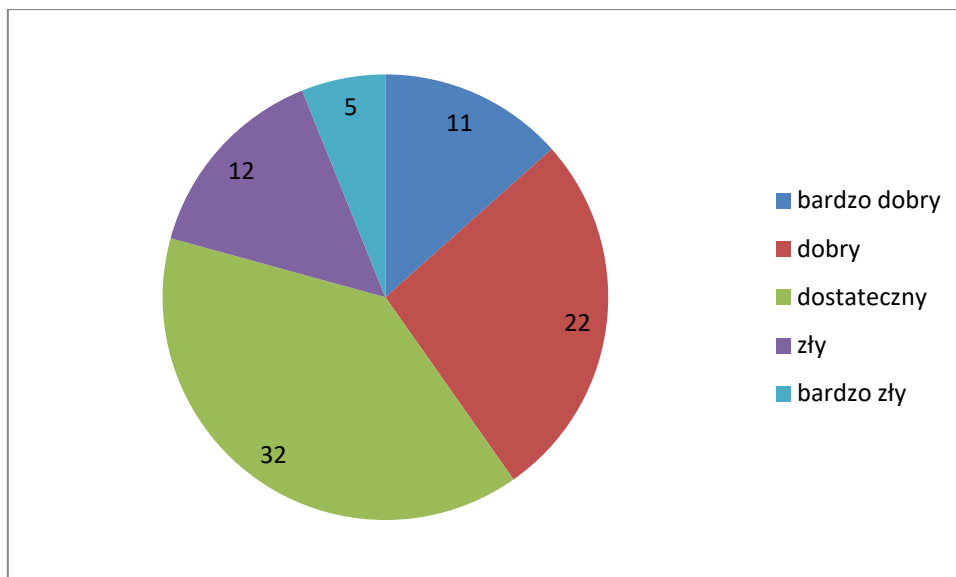
Wykres 17 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępności i jakości opieki zdrowotnej.

Źródło: Opracowanie własne.

Największa liczba uczestniczących w badaniu, 29 osób oceniło dostępność i jakość opieki zdrowotnej na ocenę dostateczną, niewiele mniej, 24 osoby wskazały na dobrą dostępność i jakość opieki medycznej w gminie. Źle i bardzo źle analizowany wskaźnik oceniło ogółem 24 osoby uczestniczące w ankiecie (kolejno 13 i 11 wskazań). Ocenę bardzo dobrą dla analizowanego czynnika wskazało 5 respondentów.

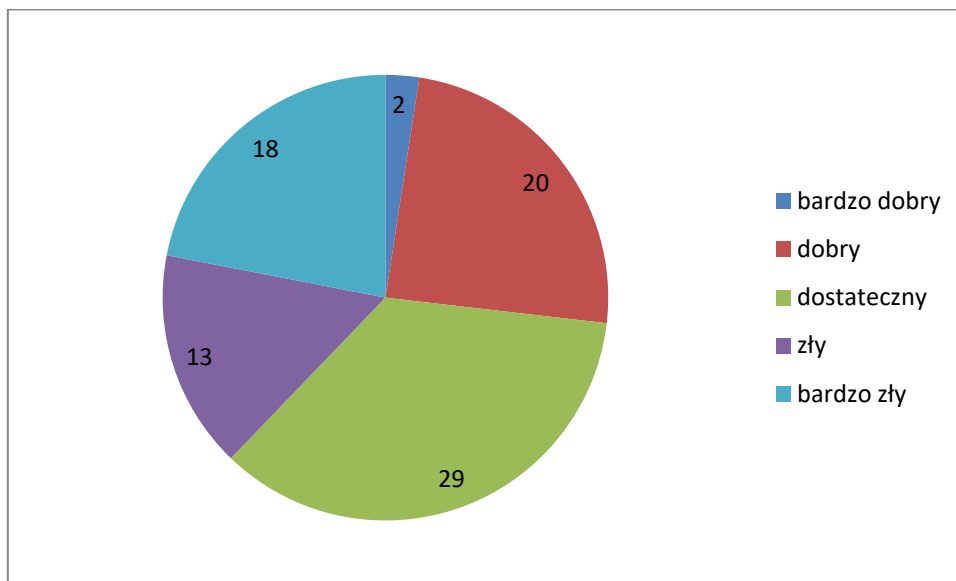
Wykres 18 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępności i jakości szkolnictwa podstawowego.

Źródło: Opracowanie własne.

Największa grupa uczestników badania oceniła dostępność i jakość szkolnictwa podstawowego w gminie na poziomie dostatecznym (32 wskazania), ocena dobra – w opinii uczestników badania wskazana została przez 22 respondentów. Jako złą dostępność i jakość szkolnictwa podstawowego oceniło 12 respondentów, Ocenę bardzo źle dla dostępności i jakości szkolnictwa podstawowego wystawiło 5 respondentów, z kolei ocenę bardzo dobrą wystawiło 11 ankietowanych.

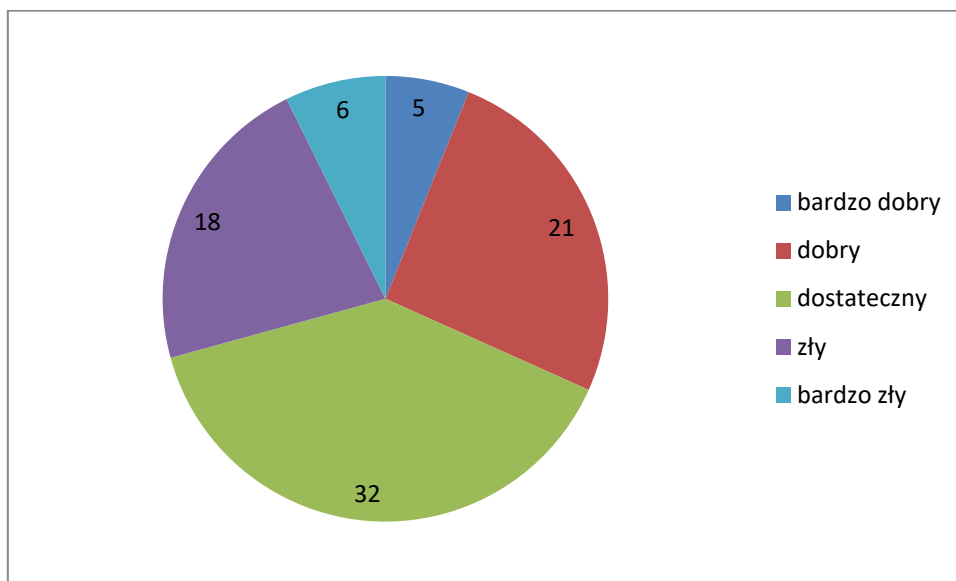
Wykres 19 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępności i jakości szkolnictwa średniego i wyższego.

Źródło: Opracowanie własne.

Największa liczba respondentów oceniła dostępność i jakość szkolnictwa średniego i wyższego na ocenę dostateczną (29 respondentów). Na ocenę dobrą wskazało 20 ankietowanych, bardzo źle dostępność i jakość szkolnictwa średniego i wyższego oceniło 18 uczestników badania, z kolei 13 osób oceniło ten aspekt bardzo źle, a jedynie 2 osoby wskazały na ocenę bardzo dobrą.

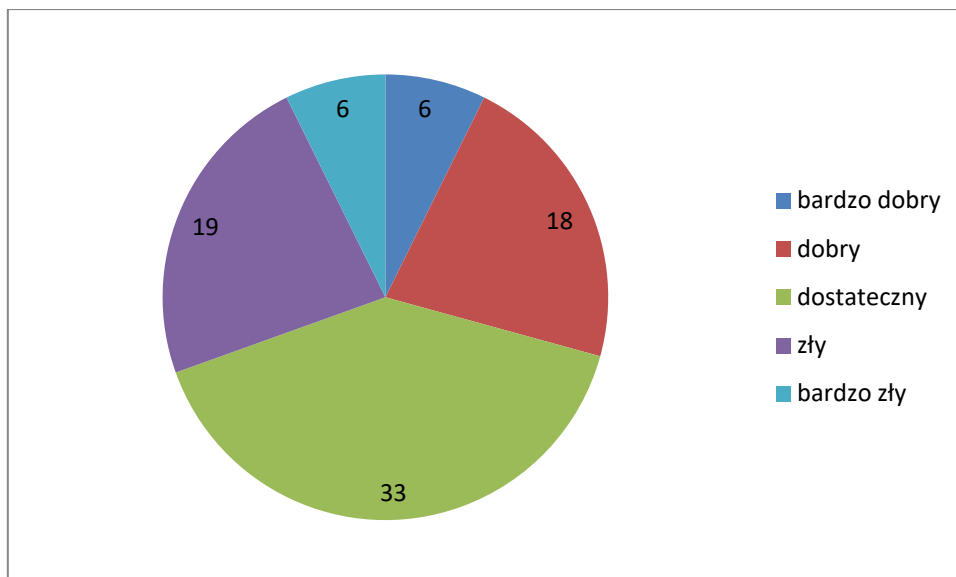
Wykres 20 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza oferty turystycznej i zagospodarowania czasu wolnego.

Źródło: Opracowanie własne.

Zdecydowanie najwięcej (32 ankietowanych) oceniło ofertę turystyczną i zagospodarowania czasu wolnego na ocenę dostateczną, następny w kolejności wynik to ocena dobra (wskazanie 21 respondentów). Źle ofertę turystyczną i zagospodarowania czasu wolnego oceniło 18 osób uczestniczących w badaniu, 6 osób wskazało na ocenę bardzo źle, a jedynie 5 osób oceniło analizowany aspekt na ocenę bardzo dobrą.

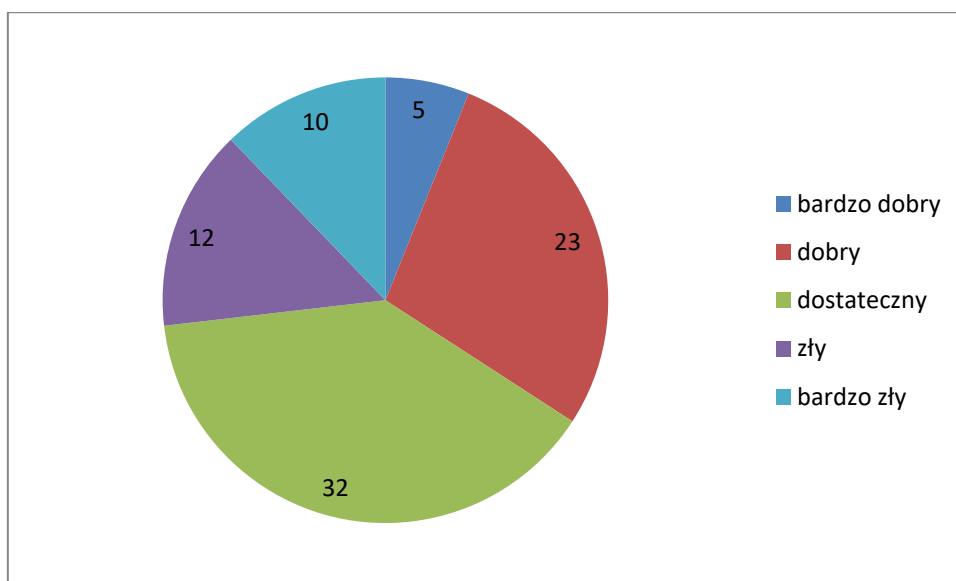
Wykres 21 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza bazy gastronomicznej (bary, restauracje).

Źródło: Opracowanie własne.

Największa liczba z uczestników badania (33 osoby) oceniły bazę gastronomiczną na poziomie dostatecznym, ocena zła uzyskała kolejną liczbę wskazań tj. 19, niewielu mniej respondentów (18 osób) oceniło bazę gastronomiczną jako dobrą. Zarówno bardzo dobrze, jak i bardzo źle bazę gastronomiczną oceniło po 6 ankietowanych.

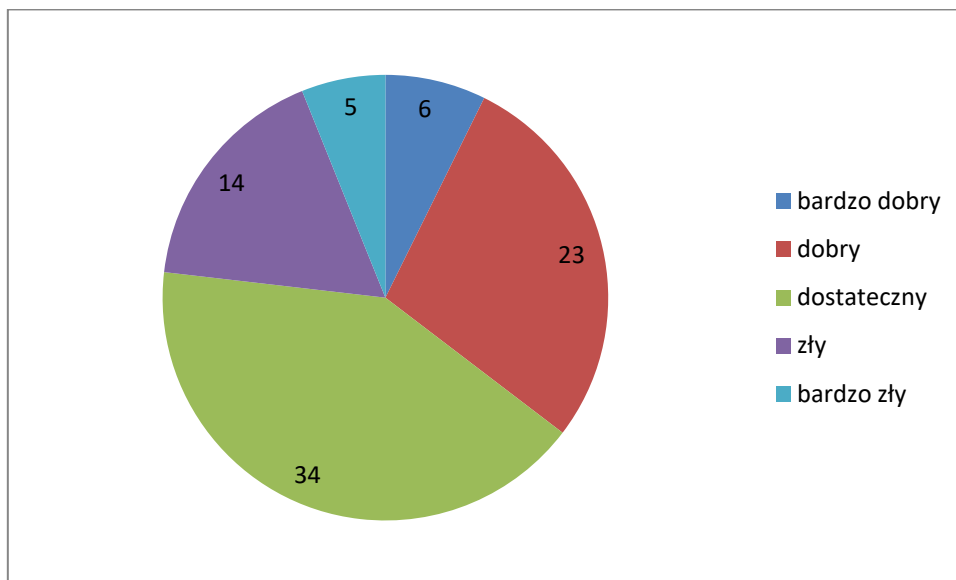
Wykres 22 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępności do bazy noclegowej.

Źródło: Opracowanie własne.

Największa liczba respondentów, 32 osoby oceniły dostęp do bazy noclegowej w gminie dostatecznie, następną najczęściej wskazywaną oceną była ocena dobra, taką odpowiedź wybrało 23 respondentów. Źle analizowany aspekt oceniło 12 uczestników badania, a bardzo źle 10 ankietowanych. Ocenę bardzo dobrą dla niniejszego czynnika wskazało 5 ankietowanych.

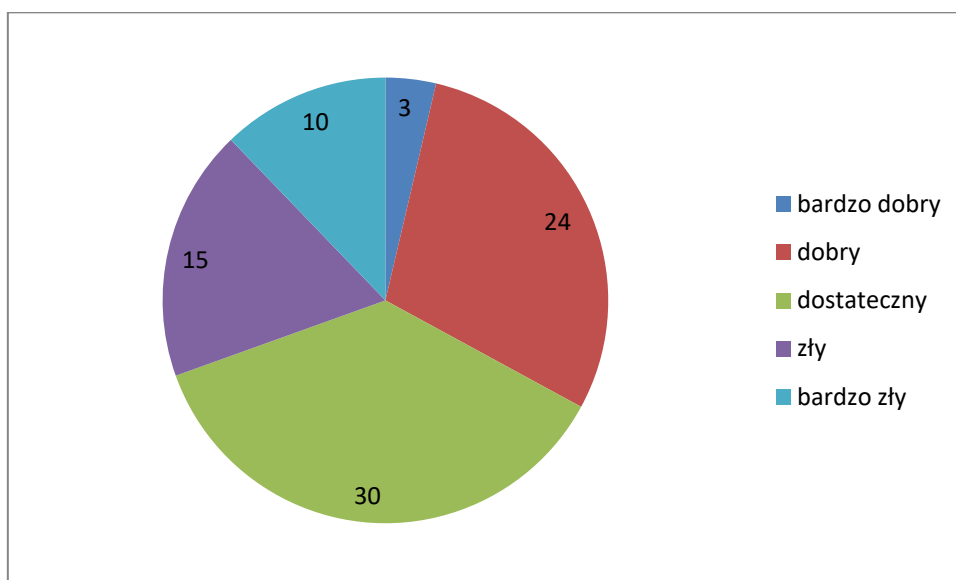
Wykres 23 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza dostępności terenów inwestycyjnych i budowlanych.

Źródło: Opracowanie własne.

Najwięcej respondentów (32 osoby) oceniły dostępność terenów inwestycyjnych i budowlanych w gminie na poziomie dostatecznym. Nieco mniej, 23 respondentów oceniło ten aspekt dobrze, a 14 ankietowanych wskazało ocenę złą. Bardzo źle dostępność terenów inwestycyjnych i budowlanych w gminie oceniło 5 uczestników badania, a bardzo dobrze 6 spośród ogółu respondentów.

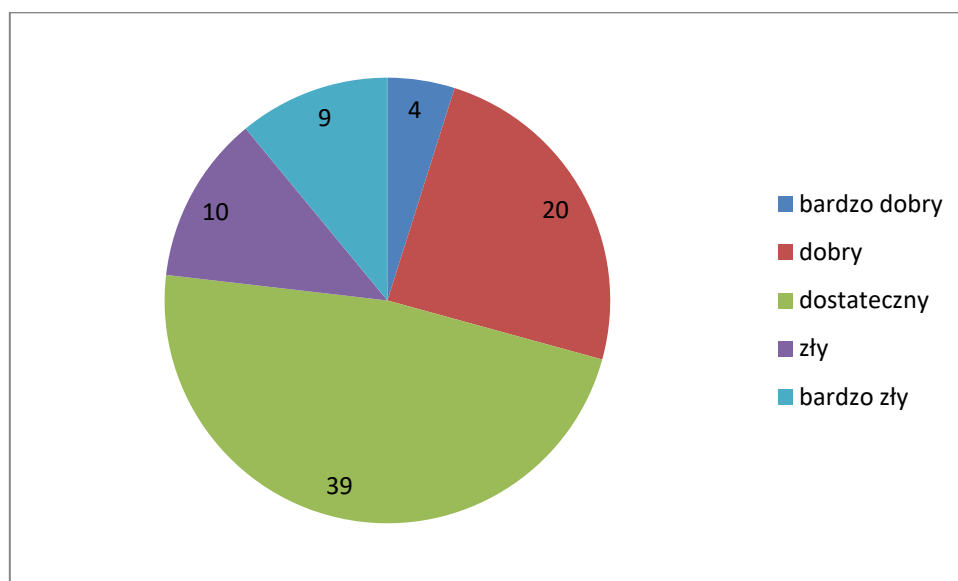
Wykres 24 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza aktywności organizacji pozarządowych.

Źródło: Opracowanie własne.

Najwięcej osób spośród ankietowanych oceniło aktywność organizacji pozarządowych w gminie Nędza na poziomie dostatecznym, kolejną oceną, którą ankietowani wystawili organizacjom pozarządowym była ocena dobra (24 wskazania ankietowanych). Źle aktywność organizacji pozarządowych oceniło 15 ankietowanych, bardzo źle 10 uczestników badania, a bardzo dobrze jedynie 3 osoby uczestniczące w badaniu.

Wykres 25 Ocena przez mieszkańców Gminy Nędza wpływu epidemii COVID-19 na warunki życia w gminie.

Źródło: Opracowanie własne.

Zdecydowanie najwięcej respondentów (39 osób) wpływ epidemii COVID-19 na warunki życia w gminie oceniło na ocenę dostateczną. Dobrze wpływ epidemii na warunki życia oceniło 20 ankietowanych, a bardzo dobrze 4 uczestników badania. Zły wpływ COVID-19 na warunki życia w gminie wskazało 10 respondentów, a bardzo zły 9 osób.

Druga część badania ankietowego dotyczyła kluczowych z punktu widzenia rozwoju Gminy Nędza działań, które powinny być realizowane w latach 2022-2030. Ankietowani mieli do wyboru w kafeterii 21 odpowiedzi oraz możliwość wskazania innych przedsięwzięć i pomysłów nie ujętych w kafeterii.

Druga część ankiety dla mieszkańców, w ramach procesu partycypacji społecznej w przygotowaniu strategii, dotyczyła potencjalnych działań i obszarów, w których Gmina Nędza powinna zintensyfikować działania przez najbliższe lata. Respondenci mogli spośród wskazań wybrać maksymalnie pięć obszarów tematycznych dotyczących rozwoju gminy. Ankietowani nie wykorzystali możliwości rozwinięcia kafeterii. Nie podano wskazań w propozycji „inne”. Odpowiedzi zostały w poszczególnych zagadnieniach zsumowane i ich wyniki przedstawiono w poniższej tabeli oraz na wykresach.

Tabela 8 Najważniejsze działania związane z rozwojem Gminy Nędza w latach 2022-2030 – wyniki badania ankietowego

L.p.	Nazwa działania	Liczba odpowiedzi
1	ułatwienia dla przedsiębiorców, zwiększenie oferty terenów inwestycyjnych, pozyskiwanie inwestorów branżowych / sektorowych	13
2	rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej	39
3	stworzenie produktu turystycznego w oparciu o potencjał przyrodniczy i kulturowy Gminy	13
4	budowa, rozbudowa i modernizacja obiektów infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	22
5	budowa, rozbudowa, modernizacja i rewitalizacja obiektów kultury, w tym obiektów zabytkowych (dziedzictwa kulturowego i historycznego)	12
6	rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej	5
7	rozwój systemu segregacji odpadów	25
8	wsparcie finansowe na rozwój odnawialnych źródeł energii (np. fotowoltaiki, pomp ciepła) oraz edukacja ekologiczna	45
9	budowa i modernizacja dróg	41
10	budowa i modernizacja ciągów pieszych, tras oraz ścieżek rowerowych	35
11	rozwój transportu publicznego i komunikacji z sąsiednimi miastami i gminami	16
12	poprawa estetyki przestrzeni publicznych, miejsc spotkań mieszkańców, miejsc reprezentacyjnych	22
13	rozbudowa miejsc opieki i rehabilitacji dla seniorów	18
14	zwiększenie dostępności do programów zmniejszających bezrobocie i problemy społeczne	17
15	lepszy dostęp do opieki zdrowotnej	25
16	modernizacja i wyposażenie przedszkoli oraz szkół	19
17	promocja turystyczna i gospodarcza gminy	12
18	rozwój usług publicznych dostępnych przez Internet	7
19	organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych	10
20	sprawnny urząd i samorząd gminny	16
21	rozwój rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego	3

Źródło: opracowanie własne.

Odpowiedzi uczestników ankiety podzielono na cztery grupy:

- Grupa 1 – obszary tematyczne, które uzyskały największą liczbę odpowiedzi. Oznaczone kolorem czerwonym.
- Grupa 2 – obszary tematyczne, które uzyskały od 15 do 24 wskazań. Oznaczone kolorem zielonym.
- Grupa 3 – obszary tematyczne, które uzyskały od 11 do 14 wskazań. Oznaczone kolorem niebieskim.
- Grupa 4 – obszary tematyczne, które uzyskały do 10 wskazań. Oznaczone kolorem czarnym.

W grupie 1 uczestnicy ankiety wskazali następujące obszary tematyczne, według największej liczby wskazań:

- ✓ wsparcie finansowe na rozwój odnawialnych źródeł energii (np. fotowoltaiki, pomp ciepła) oraz edukacja ekologiczna – 45 wskazań;
- ✓ budowa i modernizacja dróg – 41 wskazań;
- ✓ rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej – 39 wskazań;
- ✓ budowa i modernizacja ciągów pieszych, tras oraz ścieżek rowerowych – 35 wskazań;

W grupie 2 uczestnicy ankiety wskazali następujące obszary tematyczne, według największej liczby wskazań:

- ✓ budowa, rozbudowa i modernizacja obiektów infrastruktury sportowej i rekreacyjnej – 22 wskazania;
- ✓ poprawa estetyki przestrzeni publicznych, miejsc spotkań mieszkańców, miejsc reprezentacyjnych – 22 wskazania;
- ✓ modernizacja i wyposażenie przedszkoli oraz szkół – 19 wskazań;
- ✓ rozbudowa miejsc opieki i rehabilitacji dla seniorów – 18 wskazań;
- ✓ zwiększenie dostępności do programów zmniejszających bezrobocie i problemy społeczne – 17 wskazań;
- ✓ rozwój transportu publicznego i komunikacji z sąsiednimi miastami i gminami – 16 wskazań;
- ✓ sprawny urząd i samorząd gminny – 16 wskazań.

W grupie 3 uczestnicy ankiety wskazali następujące obszary tematyczne, według największej liczby wskazań:

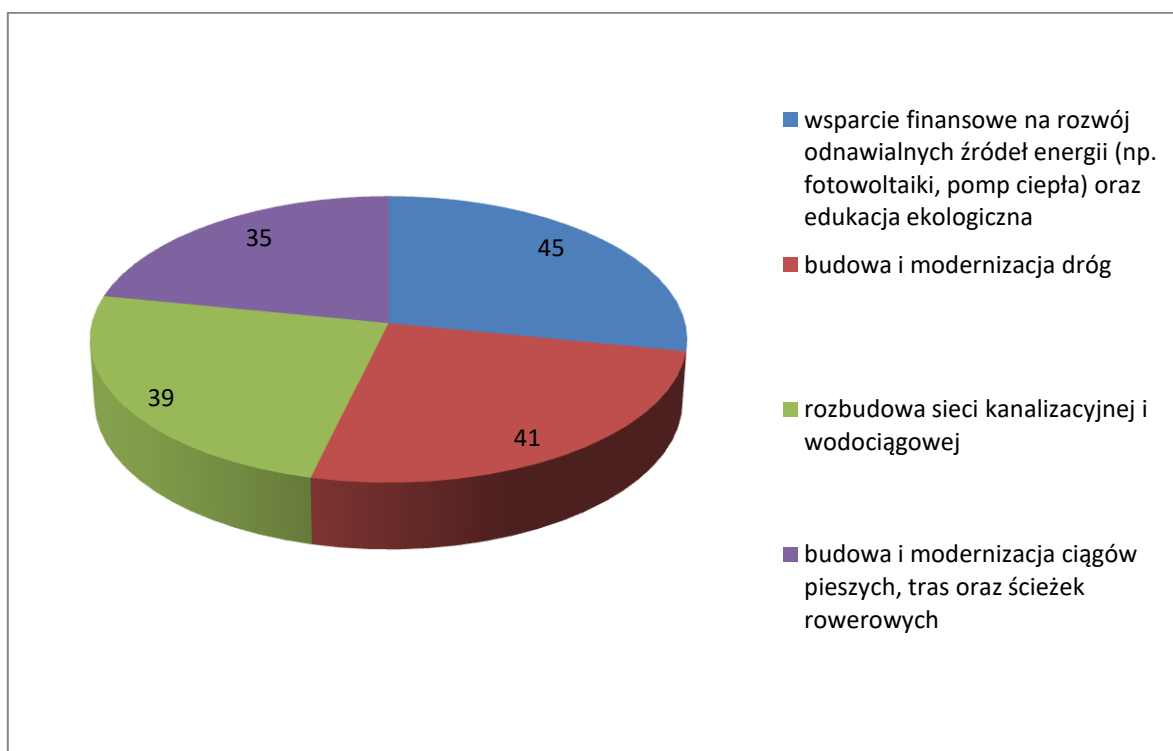
- ✓ ułatwienia dla przedsiębiorców, zwiększenie oferty terenów inwestycyjnych, pozyskiwanie inwestorów branżowych / sektorowych – 13 wskazań;
- ✓ stworzenie produktu turystycznego w oparciu o potencjał przyrodniczy i kulturowy Gminy – 13 wskazań;
- ✓ budowa, rozbudowa, modernizacja i rewitalizacja obiektów kultury, w tym obiektów zabytkowych (dziedzictwa kulturowego i historycznego) – 12 wskazań;
- ✓ promocja turystyczna i gospodarcza gminy – 12 wskazań.

W grupie 4 uczestnicy ankiety wskazali następujące obszary tematyczne, według największej liczby wskazań:

- ✓ organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych – 10 wskazań;
- ✓ rozwój usług publicznych dostępnych przez Internet – 7 wskazań;
- ✓ rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej – 5 wskazań;
- ✓ rozwój rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego – 3 wskazania.

Wyniki badania w Gminie Nędza wskazują przede wszystkim na duże zapotrzebowanie związane z podstawową infrastrukturą techniczną, niezbędną do życia i funkcjonowania społeczności lokalnej. Wśród najważniejszych potrzeb mieszkańcy wskazali na pierwszym miejscu: wsparcie finansowe na rozwój odnawialnych źródeł energii (np. fotowoltaiki, pomp ciepła) oraz edukacja ekologiczna. Wysoki poziom zainteresowania tym obszarem tematycznym wynika przede wszystkim z transformacji energetycznej, której społeczność lokalna jest aktywnym uczestnikiem. Dodatkowo, za tego typu rozwiązaniami przemawiają realne korzyści ekologiczne i finansowe dedykowane wprost mieszkańcom, czyli najczęściej realne oszczędności z tytułu zakupu i montażu OZE oraz oszczędności wynikające z niższych rachunków za energię elektryczną, ciepło, ogrzewanie ciepłej wody. Niezmiennie konieczna jest dalsza edukacja ekologiczna mieszkańców, w tym ta związana z niską emisją, adaptacją do zmian klimatu, odnawialnymi źródłami energii i różnorodnością biologiczną. Kolejnym priorytetem mieszkańców Gminy Nędza uczestniczących w badaniu jest budowa i modernizacja dróg – podstawowej dla komunikacji, transportu i czy codziennych dojazdów infrastruktura. Na trzeciej pozycji niniejszego rankingu znalazła się rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej. Stawkę kluczowych obszarów rozwojowych, zgodnie z opinią mieszkańców, zamyka budowa i modernizacja ciągów pieszych, tras oraz ścieżek rowerowych.

Wykres 26 Kluczowe obszary rozwoju (Grupa 1) Gminy Nędza w opinii mieszkańców.

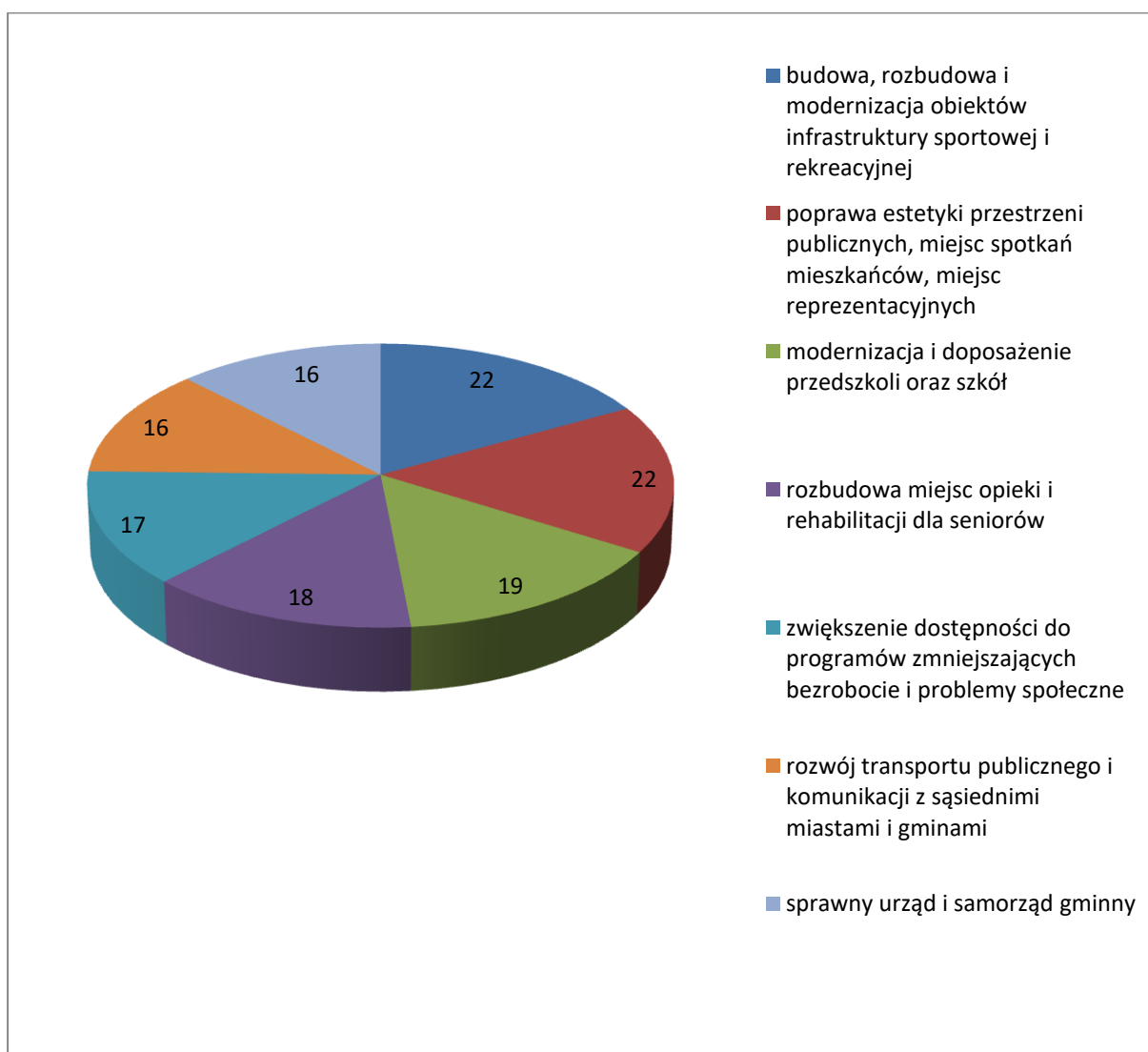
Źródło: opracowanie własne.

Druga grupa ważności obszarów rozwojowych dla Gminy Nędza, zgodnie z opinią mieszkańców, również w znacznej mierze dotyczyła infrastruktury technicznej, ale też respondenci wskazali jako ważne i istotne kwestie społeczne.

Wskazane obszary tematyczne dotyczące infrastruktury technicznej obejmowały budowę, rozbudowę i modernizację obiektów infrastruktury sportowej i rekreacyjnej; poprawę estetyki przestrzeni publicznych, miejsc spotkań mieszkańców, miejsc reprezentacyjnych, modernizację i doposażenie przedszkoli oraz szkół; rozbudowę miejsc opieki i rehabilitacji dla seniorów; rozwój transportu publicznego i komunikacji z sąsiednimi miastami i gminami

Wskazane obszary tematyczne dotyczące spraw społecznych to: zwiększenie dostępności do programów zmniejszających bezrobocie i problemy społeczne oraz sprawny urząd i samorząd gminny.

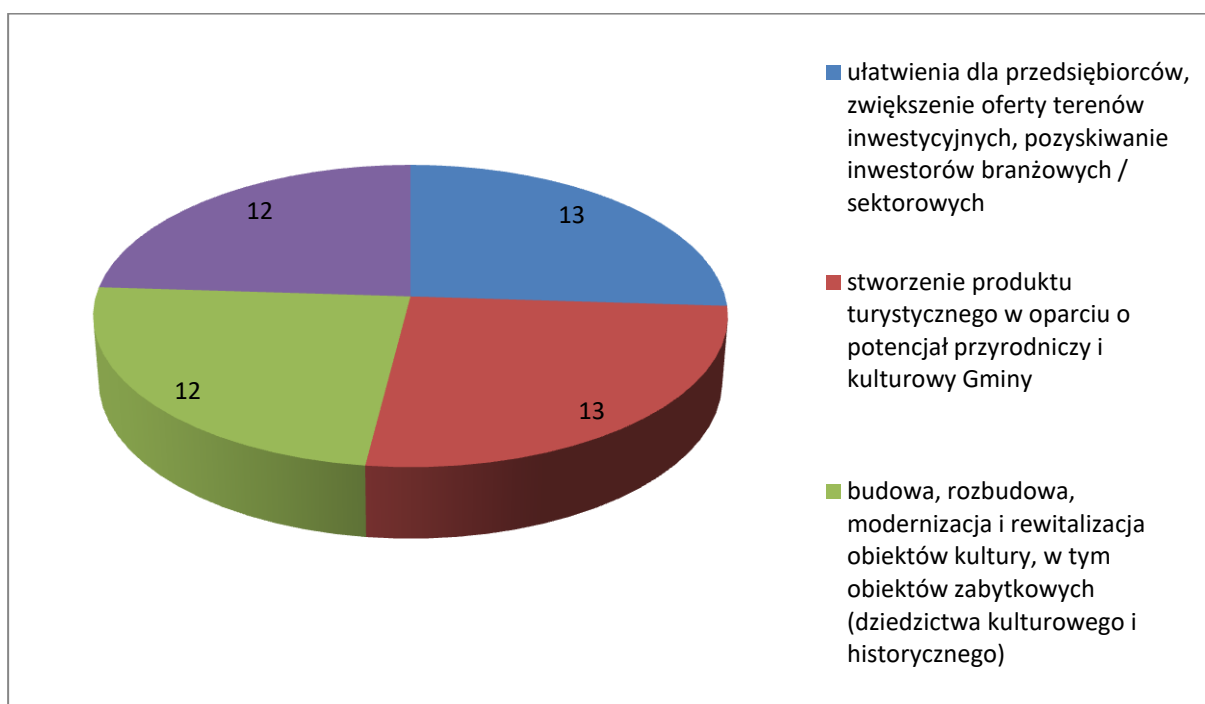
Wykres 27 Kluczowe obszary rozwoju (Grupa 2) Gminy Nędza w opinii mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne.

W trzeciej grupie wskazań, zgodnie z opinią mieszkańców Gminy Nędza znalazły się przede wszystkim zagadnienia związane z turystyką, kulturą, promocją turystyczno-gospodarczą. Jako ważne dla gminy w tych dziedzinach uczestnicy badania wskazali następujące obszary tematyczne, według najwyższej liczby wskazań: ułatwienia dla przedsiębiorców, zwiększenie oferty terenów inwestycyjnych, pozyskiwanie inwestorów branżowych / sektorowych; stworzenie produktu turystycznego w oparciu o potencjał przyrodniczy i kulturowy Gminy; budowa, rozbudowa, modernizacja i rewitalizacja obiektów kultury, w tym obiektów zabytkowych (dziedzictwa kulturowego i historycznego); promocja turystyczna i gospodarcza gminy.

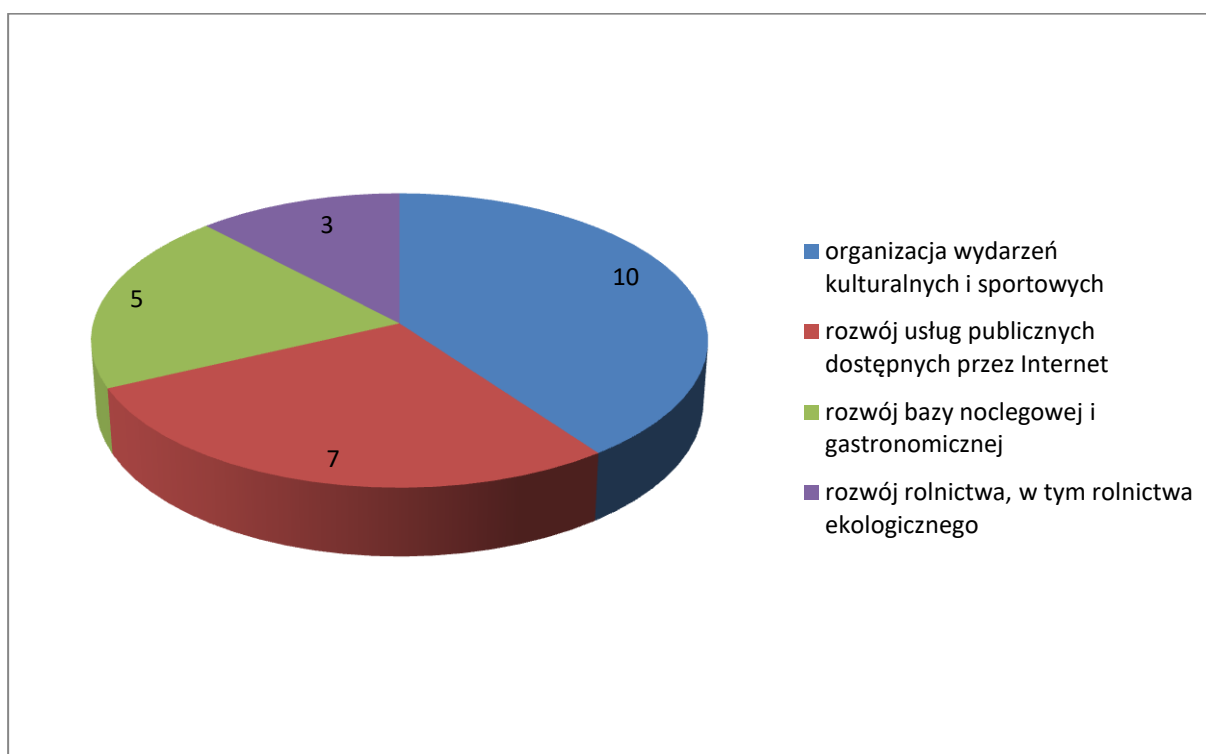
Wykres 28 Kluczowe obszary rozwoju (Grupa 3) Gminy Nędza w opinii mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne.

Czwarta grupa wskazań dla działań priorytetowych gminy dotyczyła czterech obszarów: organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych; rozwój usług publicznych dostępnych przez Internet; rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej; rozwój rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego.

Wykres 29 Kluczowe obszary rozwoju (Grupa 4) Gminy Nędza w opinii mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne.

3. Wnioski z diagnozy.

3.1. Przestrzeń, środowisko, bioróżnorodność.

Gmina Nędza położona jest w subregionie zachodnim województwa śląskiego w górnym biegu rzeki Odry, w powiecie raciborskim, bezpośrednio granicząc z miastem na prawach powiatu Racibórz. Gmina Nędza należy do gmin wiejskich powiatu raciborskiego, zajmuje obszar 5 714 hektarów, co klasyfikuje ją wśród średnich gmin województwa śląskiego.

Głównymi ciekami gminy są, oprócz Odry stanowiącej jej zachodnią granicę, rzeka Sumina z kilkoma lewobrzeżnymi dopływami, potok Łęgoń wpadający do Odry na północno-zachodnim krańcu gminy, oraz źródłowy odcinek Białego Potoku.

Gminę Nędza wyróżnia najwyższy stopień lesistości oraz najniższy procent użytków rolnych wśród gmin wiejskich powiatu raciborskiego, powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy wynosi 2 587,03 ha, co stanowi 45,2% całkowitej jej powierzchni.

W Gminie znajduje się 1834 budynków mieszkalnych o łącznej powierzchni użytkowej 235 747 m². Dominuje zabudowa jednorodzinna. Ponad 96% mieszkań podłączonych jest do sieci wodociągowej, a prawie 83% posiada centralne ogrzewanie. Przeciętna liczba osób na jedno mieszkanie wynosiła w 2020 roku 3,63 osoby.

Liczba nowych budynków, oddawanych do użytku z roku na rok wzrasta. W 2020 roku Referat Architektury i Budownictwa Starostwa Powiatowego w Raciborzu wydał 46 decyzji o pozwoleniu na budowę na terenie gminy Nędza. Stopień pokrycia obszaru gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wynosi 100%.

Największym atutem Gminy Nędza są walory krajobrazowo-przyrodnicze, do najważniejszych z nich należą:

- ✓ Rezerwat przyrody Łęczczok;
- ✓ Park Krajobrazowy "Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich"; Cały obszar Gminy Nędza położony jest na terenie Parku;
- ✓ Szkołka leśna kontenerowa w Nędzy;
- ✓ Stowarzyszenie Wędkarstwa Sportowego „Babiczok” i łwoesko wędkarskie w Łęgu
- ✓ szlaki turystyczne: Fragment Szlaku Husarii Polskiej z Rud do rezerwatu „Łęczczok” (przebiegający z Będzina do Krzanowic) oraz Szlak Polskich Szkół Mniejszościowych (przebiegający z Chałupki do Bierawy);
- ✓ ponad 50 kilometrów tras rowerowych;
- ✓ przeprawa promowa – ulokowana w Ciechowicach, jest jednocześnie najniżej położonym miejscem w gminie (ok. ponad 180 m n. p. m.) w dolinie górnej Odry;
- ✓ zabytki – dziedzictwo historyczne i architektoniczne;
- ✓ inne atrakcje oferowane przez Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji, Ośrodek Wypoczynkowy Aqua-Brax, Ośrodek Rekreacji i Wypoczynku „Leśna Polana”, jazdy konne, Wioska SPA, paintball, nordic walking, atrakcje na terenie ścieżek spacerowych, rowerowych i edukacyjnych Nadleśnictwa Rudy, łowiska, tenis.

Ponadto na terenie Gminy Nędza występują następujące formy ochrony przyrody:

- Pomniki przyrody
- Użytek ekologiczny „Łąka trzęślicowa w Małej Nędzy” o powierzchni 1,2 ha.

- Rezerwat przyrody Łęczczok, który znajduje się na terenie Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”. Przechodzą przez niego dwa szlaki turystyczne oraz jedna trasa rowerowa.
- Natura 2000 obszary siedliskowe - Stawy Łęczczok (PLH240010) to ostoja siedliskowa położona w pradolinie górnej Odry, obejmująca kompleks 8 stawów wraz z otaczającymi je lasami o charakterze naturalnym.
- Korytarze ekologiczne - Gmina Nędza położona jest w obrębie trzech istniejących korytarzy ekologicznych:
 - przez część gminy usytuowana na krawędzi zachodniej Płaskowyżu Rybnickiego i w Dolinie Górnej Odry przebiega korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym – przebiega tu główna trasa wiosennych i jesiennych ciągów ptaków oraz droga przenikania ciepłolubnych elementów flory i fauny, z ich zniszczonych przez zlodowacenia południowych ostoj w kierunku północnym,
 - lasy północnej i wschodniej części gminy należą do makroostoi Lasów Rudzkich stanowiącej kluczowy (obok Lasów Kobiórsko-Pszczczyńskich) element korytarza łączącego doliny Wisły i Odry,
 - korytarz ekologiczny stanowiący najkrótsze połączenie rezerwatu Łęczczok z kompleksami Lasów Rudzkich i Lasów Pszczyńskich, poprzez dolinę Potoku Kłokocińskiego.

Wnioski:

Gmina Nędza dysponuje znaczącym potencjałem umożliwiającym stworzenie markowego produktu turystycznego opartego o potencjał przyrodniczy i różnorodność biologiczną oraz elementy dziedzictwa kulturowego. Potencjał gminy umożliwia wykreowanie produktu o charakterze turystyki przyrodniczej, aktywnej uwzględniającym walory przyrodnicze i ekologiczne jako bazowe w kształtowaniu oferty.

Potencjał przyrodniczy Gminy Nędza wymaga działań z zakresu ochrony czynnej, wspierania różnorodności biologicznej, edukacji ekologicznej.

W zakresie ochrony środowiska w Gminie Nędza problem stanowią: znaczące braki w systemie kanalizacji sanitarnej, a także konieczność rozwinięcia systemu segregacji i recydingu odpadów.

Negatywny wpływ na środowisko ma niska emisja i niewystarczające środki finansowe umożliwiające zwiększenie popularyzacji wśród mieszkańców odnawialnych źródeł energii.

W najbliższych latach kluczowe będą również działania na terenie Gminy Nędza związane z adaptacją do zmian klimatu.

Dziedzictwo przyrodnicze, przestrzeń i różnorodność biologiczna stanowi znaczący potencjał rozwojowy gminy.

3.2. Społeczeństwo

Na przestrzeni ostatniej dekady gmina Nędza odnotowuje spadek liczby ludności. Pod względem liczby mieszkańców zajmuje czwarte miejsce w powiecie – gminę zamieszkuje obecnie 6944 osób – stan na 31.12.2021r. Występuje niewielka przewaga liczby kobiet nad mężczyznami, w 2020 r. kobiety stanowiły 51,29% ogółu liczby mieszkańców Nędzy. Zagęszczenie ludności w gminie w 2020 r. wyniosło 130 osób na 1 km² - pod tym względem Nędza plasuje się na czwartym miejscu w stosunku do pozostałych jednostek powiatu. Jak wynika z danych statystycznych, w łącznym bilansie na terenie gminy więcej osób się osiedliło (247 os.) aniżeli dokonało wymeldowania (200). W Gminie Nędza zachodzące w ostatnich latach zmiany charakteryzujące się spadkiem liczby mieszkańców, ujemnym przyrostem naturalnym, spadkiem liczby osób w wieku produkcyjnym oraz znacznym wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym.

Ogółem Gmina Nędza w latach 2015-2020 notuje stały spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej. Łącznie z pomocy społecznej w 2020 roku korzystało 240 osób, co stanowiło 3,22% wszystkich mieszkańców gminy. Liczba pobierających w 2020 r. zasiłek wychowawczy wyniosła 361 rodzin. Liczba pobierających w 2020 r. zasiłek rodzinny wyniosła 98 rodziny.

Wnioski:

Zmiany zachodzące w ostatnich latach w Gminie Nędza charakteryzują się spadkiem liczby mieszkańców, ujemnym przyrostem naturalnym, spadkiem liczby osób w wieku produkcyjnym oraz znacznym wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym co jest zgodne z trendami regionalnymi i ogólnokrajowymi, w zakresie starzenia się społeczeństwa.

Konieczne będzie rozwijanie usług i oferty, w tym rozwiązań medycznych dedykowanych osobom w wieku poprodukcyjnym. Niezbędne będzie wdrożenie działań związanych ze „srebrną gospodarką”. Rekomenduje się również działania mające na celu zatrzymanie procesu spadku liczby mieszkańców oraz przyciągania do Gminy Nędza nowych mieszkańców, zwłaszcza w wieku produkcyjnym. Bezpośrednie sąsiedztwo miasta na prawach powiatu Raciborza stanowi dla gminy szansę na pozyskanie nowych mieszkańców, którzy pracują i uczą się w mieście, a chcą zamieszkiwać w bliskiej odległości od ośrodka miejskiego. Wymagane będą działania mające na celu promocję gminy jako dobrego miejsca do zamieszkania.

3.3. Gospodarka i Rynek Pracy

W Gminie jest zarejestrowanych 376 podmiotów prowadzonych przez osoby fizyczne. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności jest na wysokim poziomie, gdyż wynosi 50 osób na 1000 ludności. Dominującą branżą gospodarki jest sekcja F, czyli budownictwo, w której działa 81 podmiotów. W Gminie swą siedzibę główną ma 25 spółek prawa handlowego.

Liczba bezrobotnych wg stanu na dzień 31.10.2021 rok dla Gminy Nędza wynosiło 114 zarejestrowanych osób, w tym 76 kobiet. Wg stanu na dzień 31 grudnia 2020 roku ogółem zarejestrowanych były 124 osoby, z czego kobiety to: 81 osób. Analizując poszczególne lata

zauważalny jest wzrost osób pochodzących z terenu Gminy zarejestrowanych jako bezrobotne.

Wnioski:

Pomimo stosunkowo dobrej statystyki dotyczącej działalności przedsiębiorstw w gminie niezbędne są dalsze działania promocyjne i wspierające rozwój przedsiębiorczości oraz tworzenie dobrego klimatu do inwestowania w przedsiębiorczość i tworzenie miejsc pracy w gminie, zwłaszcza w oparciu o potencjał dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i turystykę, konieczne będzie także wspieranie działań dedykowanych dla firm innowacyjnych i wdrażających innowacje.

W związku ze wzrastającą liczbą osób bezrobotnych zarejestrowanych niezbędne są działania dotyczące zminimalizowania i docelowo zatrzymania tego procesu, w tym programy przekwalifikowania i nabywania nowych kompetencji oraz działania społeczne i wspierające osoby bezrobotne i zagrożone marginalizacją.

3.4. Turystyka i Kultura

W Gminie dominuje turystyka jednodniowa. Nie ma tutaj zaplecza hotelowego – jest za to agroturystyka oraz możliwość wynajmu domków turystycznych. Największym atutem turystycznym Gminy są walory krajobrazowo-przyrodnicze. Do największych atrakcji tego obszaru należą:

- ✓ Rezerwat przyrody Łęczczok,
- ✓ Park Krajobrazowy "Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich",
- ✓ Szkołka leśna kontenerowa w Nędzy,
- ✓ Stowarzyszenie Wędkarstwa Sportowego „Babiczok” – dzierżawiące od Gminy tereny pożywiowej eksploatacji w Babicach,
- ✓ Łowisko wędkarskie w Łęgu,
- ✓ szlaki turystyczne: Fragment Szlaku Husarii Polskiej z Rud do rezerwatu „Łęczczok” (przebiegający z Będzina do Krzanowic) oraz Szlak Polskich Szkół Mniejszościowych (przebiegający z Chałupek do Bierawy);
- ✓ ponad 50 kilometrów tras rowerowych;
- ✓ przeprawa promowa – ulokowana w Ciechowicach, jest jednocześnie najniżej położonym miejscem w gminie (ok. ponad 180 m n. p. m.) w dolinie górnej Odry;
- ✓ zabytki architektury
- ✓ infrastruktura turystyczno-sportowo-rekreacyjna.

Ponadto na terenie Gminy Nędza występują atrakcyjne z punktu widzenia turystyki przyrodniczej formy ochrony przyrody:

- ✓ pomniki przyrody,
- ✓ użytki ekologiczne,
- ✓ obszary siedliskowe Natura 2000,
- ✓ korytarze ekologiczne.

Na terenie Gminy funkcjonują następujące instytucje kultury:

Gminne Centrum Kultury w Nędzy oraz filie: w Babicach, Zawadzie Książęcej, Górkach Śląskich oraz Szymolicach, Gminna Biblioteka Publiczna w Nędzy oraz filie: w Babicach

i Zawadzie Książęcej. Uzupełnienie oferty kulturalnej stanowi oferta organizacji pozarządowych działających na terenie gminy. Potencjał do wykorzystania w tym obszarze stanowią również elementy zabytkowej architektury zlokalizowane na obszarze gminy.

Wnioski:

Gmina dysponuje znaczącym potencjałem w zakresie stworzenia produktu turystyki przyrodniczej, specjalistycznej. Opartej o lokalne zasoby różnorodności biologicznej, trasy przyrodnicze i piesze. Dodatkowo uzupełnienie tego potencjału stanowią instytucje kultury i lokalne organizacje pozarządowe dedykujące swoją ofertę mieszkańcom.

W najbliższych kilku latach należałoby podjąć działania mające na celu:

- stworzenie i wdrożenie produktu turystycznego opartego o zasoby i potencjał gminy,
- zintegrowanie współpracy organizacji pozarządowych w zakresie rozwijania oferty dedykowanej mieszkańcom i budowania oferty dla turystów odwiedzających gminę,
- rozwój bazy infrastrukturalnej instytucji kultury oraz organizacji pozarządowych,
- wspieranie przedsiębiorczości związanej z turystyką przyrodniczą oraz turystyką weekendową,
- kreowanie działań związanych ze specjalizacją oferty turystycznej i kulturalnej w gminie.

3.5. Infrastruktura techniczna

Długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) na terenie Gminy wynosi 67,9 km i zaopatruje około 97% mieszkań. Do sieci przyłączonych jest 2 033 budynków mieszkalnych i zamieszkania zbiorowego. Stan zwodociągowania gminy to 97%.

Zadania m.in. w zakresie poboru, uzdatniania i dostarczania wody oraz robót związanych z budową rurociągów przesyłowych i sieci rozdzielczych realizuje na terenie Gminy Nęcza Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. o. o. w Nędzy.

Jednym z największych problemów Gminy jest brak jest kanalizacji sanitarnej. Docelowo planowane jest skanalizowanie całej gminy, dlatego też Gmina Nęcza nie prowadzi dofinansowania mieszkańców dla przydomowych oczyszczalni ścieków, a wszystkie środki finansowe kieruje na realizację inwestycji kanalizacyjnych. Obecnie gospodarstwa w gminie Nęcza, ze względu na brak sieci kanalizacyjnej, korzystają z tzw. szamb albo przydomowych oczyszczalni ścieków. W wielu przypadkach szamba są już stare i nieszczelne.

W latach 2018-2021 Gmina Nęcza realizowała inwestycje związane z budową oczyszczalni ścieków oraz budową sieci kanalizacji sanitarnej na terenie sołectwa Ciechowice. Z terenu aglomeracji NĘCZA⁶ ścieki będą odprowadzane do oczyszczalni ścieków w Ciechowicach (będącej w fazie rozruchu technologicznego) kanalizacją sanitarną będącą w końcowej fazie zakończenia budowy i przygotowaną do dokonania odbiorów technicznych. Jednak na obszarach wyłączonych z aglomeracji, a więc w miejscowościach Szymocice, Górki Śląskie

⁶ Obszar gminy Nęcza należy do aglomeracji NĘCZA przyjętej uchwałą nr XXXV-234-2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 17 grudnia 2020 roku. Aglomeracja obejmuje swoim zasięgiem miejscowości: Nęcza, Babice, Ciechowice, Zawada Książęca, Łęg.

wciąż brak jest infrastruktury kanalizacyjnej. Ze względu na wysoki koszt budowy kanalizacji Gmina musi pozyskać dofinansowanie zewnętrzne. Bez tego wsparcia stan finansów Gminy nie pozwoli na realizację tej ważnej inwestycji.

Gmina jest w pełni zelektryfikowana. Teren Gminy Nędza nie jest zgazyfikowany. Podstawowym źródłem zaopatrzenia w energię ciepłą na terenie gminy są indywidualne kotłownie, głównie węglowe.

Na terenie Gminy znajdują się 231 mikroinstalacje. Produkowana energia zużywana jest na potrzeby własne obiektów, do których mikroinstalacje zostały przyłączone, a nadwyżka jest oddawana do sieci TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach. Tylko w jednym budynku użyteczności publicznej wykorzystywane są instalacje OZE - jest to budynek Przedszkola w Nędzy przy ul. Adama Mickiewicza 53.

Masa odebranych i zebranych odpadów komunalnych - ogółem [Mg] (od nieruchomości zamieszkałych i PSZOK) 2 875,09 Mg.

Masa usuniętych wyrobów zawierających azbest (baza azbestowa) [Mg] 44,21 Mg (azbest usunięty w latach 2019-2021)

Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła [%] w 2020 – 42%.

Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych stanowiących odpady komunalne [%] – 100%.

Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca w 2020 roku wyniosła 383 kg.

Obszar gminy przecinają dwie linie kolejowe relacji Racibórz – Kędzierzyn i Rybnik – Kędzierzyn. Ponadto istnieją dogodne połączenia drogowe z wszystkimi większymi miastami w regionie drogami krajowymi nr 422, 919 i 922.

Do najważniejszych szlaków komunikacyjnych drogowych przechodzących przez teren Gminy należą:

- drogi wojewódzkie:
 - 421 o długości 4,5 km,
 - 915 o długości 4,8 km,
 - 919 o długości 9,3 km,
 - 922 o długości 3,9 km,
- drogi powiatowe:
 - 3509 S Kuźnia Raciborska – Ciechowice – 1,7 km,
 - 3510 S Nędza - dojazd do st. PKP – 0,2 km,
 - 3536 S od DW 919 – gr. Powiatu – 3,4 km,
 - 3537 S od DW 919 – Adamowice – 0,3 km,
 - 3546 S Babice- Raszczyce – 2,0 km,
- drogi gminne o łącznej długości około 59,845 km.

Łączna długość dróg publicznych na terenie gminy wynosi około 89,945 km.

Na terenie gminy Nędza znajduje się ponad 50 km tras rowerowych:

Wnioski:

Kluczowym elementem infrastruktury technicznej, w której występują znaczące deficyty w gminie jest system kanalizacji sanitarnej. Zarówno z punktu widzenia ochrony środowiska, jak i zapewnienia mieszkańcom odpowiednich warunków do życia i zamieszkania niezbędne jest pełne skanalizowanie obszaru gminy, co najprawdopodobniej stanowić będzie największą, pod względem obciążenia budżetu inwestycję w Gminie Nędza, w ciągu najbliższych kilku lat. Inwestycja ta jest niezbędna do dalszego rozwoju gminy.

Kolejnym ważnym elementem infrastruktury technicznej dla rozwoju gminy są działania ukierunkowane na rozwój i popularyzację odnawialnych źródeł energii, takich jak instalacje solarne / fotowoltaiczne oraz pompy ciepła. Niezbędne są działania mające na celu ograniczenie niskiej emisji oraz ograniczenie wykorzystania paliw złej jakości, w szczególności paliw stałych. Gmina nie jest również zgazyfikowana. Gaz jako paliwo przejściowe może stanowić alternatywę dla instalacji OZE, bądź czasowo może być rozwiązaniem pośrednim zmniejszającym liczbę kotłowni węglowych na terenie gminy.

Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła jest niezadowolający i wymaga działań związanych z jego zwiększeniem.

Niezbędne są również bieżące nakłady na odtworzenia, remonty i modernizację dróg gminnych. Gmina Nędza powinna również rozwijać w dalszym ciągu sieć tras rowerowych i traktów / tras / ścieżek pieszych, w tym przyrodniczych i turystycznych.

3.6. Infrastruktura społeczna

Na terenie Gminy Nędza funkcjonuje 5 placówek edukacji szkolnej:

- Szkoła Podstawowa im. Powstańców Śląskich w Nędzy,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Babicach,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Jana Pawła II w Górkach Śląskich,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Zawadzie Książęcej,
- Przedszkole w Nędzy.

W ww. zasobach infrastruktury opiekuńczo-edukacyjnej gminy przeznaczonej dla dzieci poniżej 7 roku życia znajdują się 4 przedszkola z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach, dysponujących 275 miejscami, 8 świetlic dla dzieci i młodzieży w tym: 4 przyszkolne i 4 pozaszkolnych. Na terenie gminy Nędza nie ma żłobka oraz szkół ponadpodstawowych.

Na terenie Gminy w sektorze kultury i zagospodarowania czasu wolnego funkcjonują następujące podmioty:

- Gminne Centrum Kultury w Nędzy oraz filie: w Babicach, Zawadzie Książęcej, Górkach Śląskich oraz Szymocicach,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Nędzy oraz filie: w Babicach i Zawadzie Książęcej,
- Organizacje pozarządowe o charakterze kulturalnym,

- ludowe kluby sportowe,
- ochotnicze straże pożarne,
- obiekty sportowe:

Na terenie Gminy funkcjonują następujące placówki z zakresu ochrony zdrowia:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDICUS z siedzibą w Raciborzu - Zakład świadczy usługi w siedzibie, a także w ośrodku zdrowia w Nędzy i punkcie lekarskim w Zawadzie Książęcej,
- Ośrodek zdrowia w Nędzy,
- Punkt lekarski w Zawadzie Książęcej,

W zakresie nocnej i świątecznej opieki medycznej mieszkańcy Gminy mają do dyspozycji:

- Szpital Rejonowy w Raciborzu,
- Aptekę św. Kosmy i Damiana w Nędzy,
- Punkt apteczny w Zawadzie Książęcej,
- Raciborskie Centrum Medyczne (niepubliczne),
- LUX MED (niepubliczne).

Na terenie Gminy Nędza ulokowana jest jedna apteka oraz punkt apteczny w Zawadzie Książęcej, która obsługuje wszystkich mieszkańców Gminy.

Na terenie gminy funkcjonuje ogółem jedenaście organizacji pozarządowych oferujących swoje działania społeczności lokalnej i integrujących ją.

Wnioski:

W najbliższych latach konieczne będą inwestycje w infrastrukturę i doposażenie obiektów edukacji szkolnej, a także świetlic i ośrodków kultury celem uatrakcyjnienia oferty nauczania i czasu wolnego. Niezbędna będzie dalsza współpraca z organizacjami pozarządowymi w celu podniesienia atrakcyjności oferty dla mieszkańców i turystów, również poprzez realizację partnerskich projektów gminy z ngo. Należy również wspierać działania związane z poprawą dostępności do opieki medycznej mieszkańców gminy, a także w zakresie profilaktyki zdrowotnej, w tym działań ukierunkowanych na problemy zdrowotne starzejącego się społeczeństwa. Należy również wspierać działania i aktywności dedykowane osobom z różnymi rodzajami i stopniami niepełnosprawności, w szczególności dotyczy to dzieci i młodzieży.

3.7. Zarządzanie i Finanse.

Zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego dochód na 1 mieszkańca Gminy Nędza ogółem wynosił w 2018 roku wynosił 3 517,02 zł i w kolejnych latach wykazywał tendencję wzrostową, osiągając w 2019 roku wartość 4 186,03 zł, a w 2020 roku 4 445,88 zł, przy czym w 2020 roku była to wartość najniższa spośród gmin powiatu raciborskiego. W przypadku uwzględnienia wyłącznie dochodów własnych Gminy Nędza wartości te dla analizowanych lat przedstawiały się następująco: 2018 rok – 1337,48 zł; 2019 rok – 1554,46 zł, 2020 rok – 1 737,86, wartości te plasowały Gminę Nędza na ostatniej pozycji w powiecie raciborskim.

Z kolej dochody budżetu Gminy Nędza ogółem w analizowanym czasookresie kształtowały się następująco: w 2018 roku – 1 472 401,24 zł, w 2019 roku – 3 064 913,81 zł, w 2020 roku – 1 439 651,27 zł. Gmina Nędza w analizowanym okresie wykazywała najniższe dochody ogółem ze wszystkich gmin powiatu raciborskiego.

Dochody gminy za 2020 rok wykonano w wysokości 33 175 147,99 zł na plan 32 826 433,43 zł co stanowi 101,06 % wykonania planu dochodów.

Dochody własne wykonano w kwocie 11 821 596,27zł, na plan 11 821 893,74zł co stanowi 100,00% planu dochodów własnych.

Wśród dochodów własnych najistotniejsze dla Gminy Nędza pozycje to :

wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych;

- wpływy z podatku od nieruchomości;
- wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw;
- wpływy z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych;
- wpływy z różnych dochodów i uzyskanych zwolnień;
- wpływy z podatku od czynności cywilnoprawnych;
- wpływy z podatku rolnego;
- wpływy z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych oraz innych umów o podobnym charakterze - czynsz z najmu lokali mieszkalnych;
- wpływy z opłaty eksploatacyjnej.

Przychody budżetu w 2020 roku wykonano w kwocie 4 367 486,34 zł

Wnioski:

Gmina Nędza dysponuje najniższym budżetem spośród gmin powiatu raciborskiego. W najbliższych latach niezbędne dla rozwoju gminy będą środki pochodzące ze źródeł zewnętrznych, w szczególności z dotacji środków krajowych i środków UE. Wsparcie środkami zewnętrznymi pozwoli również na podniesienie jakości obsługi mieszkańców oraz rozszerzenie oferty i dostępności do partycypacji społecznej w procesie rozwoju gminy.

4. Bilans strategiczny Gminy Nędza

Na etapie przygotowania diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Nędza zidentyfikowano kluczowe zasoby, stanowiące o potencjale obszaru. Zasoby te w procesie partycypacji społecznej zostały ocenione przez mieszkańców. Wyniki badań zaprezentowano we wcześniejszym rozdziale.

Analiza SWOT

Sily	Słabości
Transgraniczne położenie gminy, bliskie sąsiedztwo Republiki Czeskiej.	Negatywne zjawiska demograficzne, w tym: ujemne saldo migracji, starzenie się społeczeństwa.
Wzrost znaczenia transportu publicznego i komunikacji z sąsiednimi gminami oraz z ośrodkiem miejskim – miastem Racibórz	Niezadawalająca dynamika rozwoju gospodarczego
Rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców oraz zwiększenie liczby inicjatyw poprawiających jakość środowiska	Przemysł energetyczny oparty na źródłach konwencjonalnych.
Położenie geograficzne - obszary różnorodne biologicznie, cenne przyrodniczo i chronione na terenie gminy.	Niski poziom dostępności transportu zbiorowego
Dobrze rozwinięta sieć tras / ścieżek rowerowych i pieszych,	Zła jakość środowiska, w tym powietrza atmosferycznego, wynikająca z wysokiego poziomu niskiej emisji, znacząca emisja dwutlenku węgla.
Tradycja i dorobek kulturowy – silna tożsamość lokalna.	Niska jakość zarządzania przestrzenią jako dobrem publicznym prowadząca do niekontrolowanej urbanizacji i dewastacji ładu przestrzennego.
Liczne obiekty zabytkowe stanowiące potencjał do trasy turystycznej, stworzenia zintegrowanego produktu turystycznego.	System gospodarki odpadami, nieuwzględniający podejścia gospodarki o obiegu zamkniętym.
Bliskość dużych ośrodków miejskich Aglomeracji Górnośląskiej oraz bliskość międzynarodowych portów lotniczych.	Występowanie obszarów o dużym zagrożeniu powodziowym oraz braki w infrastrukturze przeciwpowodziowej.
Sprzyjające warunki do rozwoju agroturystyki, turystyki weekendowej	Zły stan zdrowotny mieszkańców i słabo rozwinięty system profilaktyki zdrowotnej

i specjalistycznej turystyki przyrodniczej.	
Niski poziom przestępczości na obszarze Gminy Nędza.	Brak zintegrowanego podejścia do rozwiązywania problemów społecznych i niewystarczająca infrastruktura pomocy społecznej.
Dostępność szkół podstawowych i przedszkoli oraz oferty uzupełniającej kulturalno-sportowo-rekreacyjnej.	Brak systemowych działań w obszarze promocji aktywnego i zdrowego stylu życia.
Wysoki poziom wyposażenia placówek oświatowych w sprzęt elektroniczny, audiowizualny, pomoce naukowe i dostęp do Internetu.	Niewystarczająca dostępność urbanistyczno-architektoniczna obiektów i przestrzeni publicznych dla osób z niepełnosprawnościami, starszych i innych ze szczególnymi potrzebami
	Zły stan dróg i traktów komunikacyjnych na obszarze Gminy Nędza.
	Brak sieci kanalizacyjnej na większości obszaru gminy Nędza.
	Niewystarczająca liczba zachęt i programów skierowanych do przedsiębiorców / inwestorów.
	Brak szkolnictwa zawodowego w Gminie Nędza, niski poziom aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.
	Brak programów wsparcia psychologicznego dla dzieci i młodzieży.
	Obszary i obiekty zdegradowane wymagające procesów rewitalizacyjnych.
	Niewystarczająca infrastruktura turystyczna w szczególności noclegowo-gastronomiczna.
Szanse	Zagrożenia
Efektywne wykorzystanie funduszy unijnych przeznaczonych na łagodzenie skutków transformacji gospodarki, rozwój zielonej gospodarki i przeciwdziałanie skutkom COVID-19.	Kryzys procesu integracji europejskiej (kryzys migracyjny, strefa euro, Brexit) oraz opóźnienie w transferze pomocy finansowej UE 2020+
Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko m.in. poprzez wspieranie rozwiązań ograniczających emisję zanieczyszczeń i hałasu.	Nasilenie zjawisk kryzysowych, takich jak zagrożenia epidemiczne, w związku z globalizacją światowych gospodarek.
Dostępność środków zewnętrznych wspierających rozwój przedsiębiorczości i współpracy przedsiębiorstw w zakresie wdrażania rozwiązań innowacyjnych i inteligentnych specjalizacji.	Niewystarczające skoordynowanie systemów i procedur związanych z reagowaniem na sytuacje kryzysowe, w tym dotyczące zagrożenia epidemicznego
Proces suburbanizacji miasta na prawach powiatu Raciborza i wzrost zainteresowania zamieszkaniem w gminie granicznej Nędza.	Niewystarczające inwestycje w infrastrukturę zdrowia z uwagi na ryzyko zagrożeń epidemicznych i ich rozprzestrzeniania się.
Kształtowanie się rynku „czystych technologii”.	Kryzys na rynku pracy spowodowany pogarszającą się sytuacją gospodarczą,

	związaną z epidemią COVID-19.
Rozwój turystyki aktywnej i przyrodniczej.	Zwiększające się obciążenie samorządów nowymi zadaniami i związane z tym zadłużenie oraz trudności w zabezpieczeniu potrzeb ich mieszkańców
Napływ kapitału (zewnętrzni inwestorzy).	Nasilające się efekty zmian klimatycznych, rosnąca ilość klęsk żywiołowych (powódzie, gradobicia, trąby powietrzne, upały, susze i pożary).
Rozwój cyfryzacji i e-usług publicznych.	Pogłębianie się deficytu zasobów wodnych w związku ze zmianami klimatycznymi oraz wzrostem zapotrzebowania na wodę.
Wykorzystanie potencjału kulturowego i promowanie tożsamości lokalnej.	Wymieranie gatunków i zanikanie siedlisk przyrodniczych oraz ograniczanie drożności korytarzy ekologicznych.
Możliwość odtwarzania zabytków, rewitalizacji i nadawania nowych funkcji obiektom i obszarom dziedzictwa historycznego i kulturowego	Presja inwestycyjna na tereny niezainwestowane, pełniące funkcje przyrodnicze
Realizacja inwestycji infrastrukturalnych, w szczególności sieci kanalizacyjnej i wodociągowej.	Niedostateczny poziom finansowania usług publicznych i samorządowych.
Współpraca międzygminna w ramach Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego.	Wzrost zachorowań na choroby cywilizacyjne
Poprawa oferty inwestycyjnej, stworzenie przyjaznych warunków do inwestowania w Gminie Nędza i wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy.	Niedobór kadr w dziedzinie profilaktyki i ochrony zdrowia.
Kreowanie aktywności i współpracy oraz wsparcie organizacji pozarządowych na terenie Gminy Nędza.	Brak systemowych rozwiązań dotyczących asysty i opieki dla osób starszych
Trend na przenoszenie się z centrów miast na obszary wiejskie, mniej zurbanizowane.	Niewystarczające rozwiązania systemowe wspierające integrację i aktywność społeczną osób doświadczających lub zagrożonych wykluczeniem społecznym
Rozwój polityki senioralnej i „srebrnej gospodarki”.	Migracja zawodowa wykwalifikowanych pracowników za granicę i do dużych ośrodków miejskich w kraju, w szczególności na terenach przygranicznych.
Aktywna postawa Gminy Nędza w procesach niskoemisyjnych i wdrażaniu OZE.	Starzenie się społeczeństwa i migracje.
Efektywniejsze wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy w gospodarce turystycznej oraz wzrost usług turystycznych.	Ograniczenie wpływów budżetowych do jednostek samorządu terytorialnego i centralizacja zarządzania usługami publicznymi.

Rozwój i modernizacja infrastruktury drogowej.	Dynamicznie wzrastające koszty inwestycji infrastrukturalnych.
Rozwój zabudowy mieszkaniowej, jednorodzinnej.	Wysokie koszty transformacji energetycznej i adaptacji do zmian klimatu.

Źródło: Opracowanie własne.

5. Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)

Obszar strategicznej interwencji to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł lub rozwiązania regulacyjne.

Obszary strategicznej interwencji wskazane dla Gminy Nędza zostały skorelowane z zapisami w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” Zielone Śląskie. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla Gminy Nędza zostały wyznaczone na jej obszarze, wskazano dla nich zakres planowanych działań i uwzględniono w celach strategii.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów – zarówno miejskich, jak i wiejskich. Oznacza to ukierunkowanie wsparcia na obszary zmagające się z trudnościami adaptacyjnymi i restrukturyzacyjnymi, zarówno na poziomie regionalnym (wschodnia Polska, Śląsk), jak i ponadlokalnym (obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze z otaczającymi obszarami wiejskimi).

W KSRR 2030 wskazane zostały Obszary Strategicznej Interwencji, które będą wspierane z poziomu kraju i regionu za pomocą specjalnie dedykowanych instrumentów, tj.: miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze i obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz OSI wymagające ukierunkowanego wsparcia z poziomu kraju, tj. wschodnia Polska i Śląsk (Program Polska Wschodnia+, Program dla Śląska).

OSI wyznaczone w KSRR 2030 istotne dla województwa śląskiego to:

- ✓ Śląsk,
- ✓ miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, (miasta powiększające dystans rozwojowy),
- ✓ obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

W listopadzie i grudniu 2019 roku opracowana została aktualizacja delimitacji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (powiększających dystans rozwojowy) oraz aktualizacja delimitacji obszarów problemowych ujętych w Krajowej Strategii Rozwoju

Regionalnego. W rezultacie przeprowadzonej aktualizacji delimitacja wyszczególnionych obszarów problemowych ujęta w KSRR 2030 została rozszerzona o nowe zdiagnozowane obszary przy zachowaniu dotychczasowej listy. Zgodnie z zapisami KSRR 2030 województwa mogą wyznaczać swoje Obszary Strategicznej Interwencji jako odpowiedź na zidentyfikowane problemy rozwojowe.

Na poziomie regionu również podjęto prace m.in. nad wyznaczeniem OSI gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze, w wyniku których poszerzono listę miast, które powinny być objęte dodatkowym wsparciem. Zgodnie z zapisami KSRR 2030 dla OSI wyznaczonych przez region przeznaczone będzie wsparcie zaprogramowane z poziomu regionalnego, z możliwym komplementarnym wsparciem z poziomu krajowego w ramach kontraktu programowego i kontraktów sektorowych oraz porozumień terytorialnych.

W polityce europejskiej oraz krajowej coraz większe znaczenie zyskuje organizacja działań rozwojowych na zidentyfikowanych obszarach funkcjonalnych, wyznaczonych według określonych kryteriów przestrzennych oraz społeczno-gospodarczych. Odnosząc się do wspomnianych zjawisk uznano, iż w województwie śląskim należy wyznaczyć Obszary Strategicznej Interwencji w ujęciu funkcjonalnym z punktu widzenia organizacji procesów rozwojowych oraz podstawowych typów ośrodków osadniczych.

Pierwszy typ OSI w ujęciu funkcjonalnym tworzą tzw. subregiony. Zostały one zdefiniowane w pierwszej Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego uchwalonej w dniu 25 września 2000 r. Delimitacja ta została poprzedzona długotrwałym procesem konsultacyjnym oraz analizami w zakresie określenia wspólnych problemów i potencjałów rozwojowych. Celem ich wyznaczenia była organizacja procesów rozwojowych w oparciu o istniejące powiązania funkcjonalne, gospodarcze i społeczno-historyczne. Podział na subregiony był kontynuowany w kolejnych dokumentach strategicznych, zarówno w Strategii Rozwoju Województwa jak i Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa. Znajdował również swoje odzwierciedlenie w dokumentach wdrożeniowych, związanych m.in. z realizacją polityki spójności UE. W RPO WSL 2007-2013 subregiony otrzymały wsparcie poprzez realizację Programów Rozwoju Subregionów (PRS). W ramach kolejnego okresu programowania tj. w RPO WSL 2014-2020 województwo śląskie realizowało wsparcie dla subregionów poprzez objęcie ich instrumentem zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT/RIT). Z uwagi na postępującą integrację instytucjonalną subregionów oraz ich duże doświadczenie, związane z planowaniem rozwoju i realizacją projektów zintegrowanych, planuje się kontynuację przyjętej polityki w kolejnych latach. Na potrzeby nowego okresu programowania UE 2021-2027, wykorzystując dotychczasowy potencjał, subregiony będą odpowiadały miejskim obszarom funkcjonalnym (MOF), dla których przewidziano wsparcie w ramach instrumentu ZIT. Obszary te zorganizowane są wokół miejskich ośrodków węzłowych, dla których wyznaczono bezpośrednie otoczenie funkcjonalne, a które także, poprzez dyfuzję procesów rozwojowych poprzez lokalne ośrodki rozwoju, oddziałują na rozwój pozostałych terytoriów. Z uwagi na powyższe można więc mówić o specyficznych „rozszerzonych” miejskich obszarach funkcjonalnych. Zgodnie z tym podziałem województwo śląskie dzieli się na cztery subregiony:

- ✓ północny (o powierzchni 3 049 km²),
- ✓ południowy (2 354 km²),
- ✓ centralny (5 577 km²),
- ✓ zachodni (1 353 km²).

Największy subregion województwa – centralny, zamieszkiwany jest przez 2,72 mln mieszkańców (tj. 60 % ludności regionu). Jego centrum w wymiarze funkcjonalnym stanowi Metropolia Górnośląska (MG), która składa się z 23 miast, w tym 22 miast należących do Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii (GZM) oraz miasta Jaworzna.

Pozostałe subregiony w województwie to: subregion południowy (668 tys. osób), którego centrum stanowi Aglomeracja Bielska, następnie subregion zachodni (634 tys. osób), którego centrum stanowi Aglomeracja Rybnicka, w którym zlokalizowana jest Gmina Nędza i subregion północny (513 tys. osób), którego centrum stanowi Aglomeracja Częstochowska.

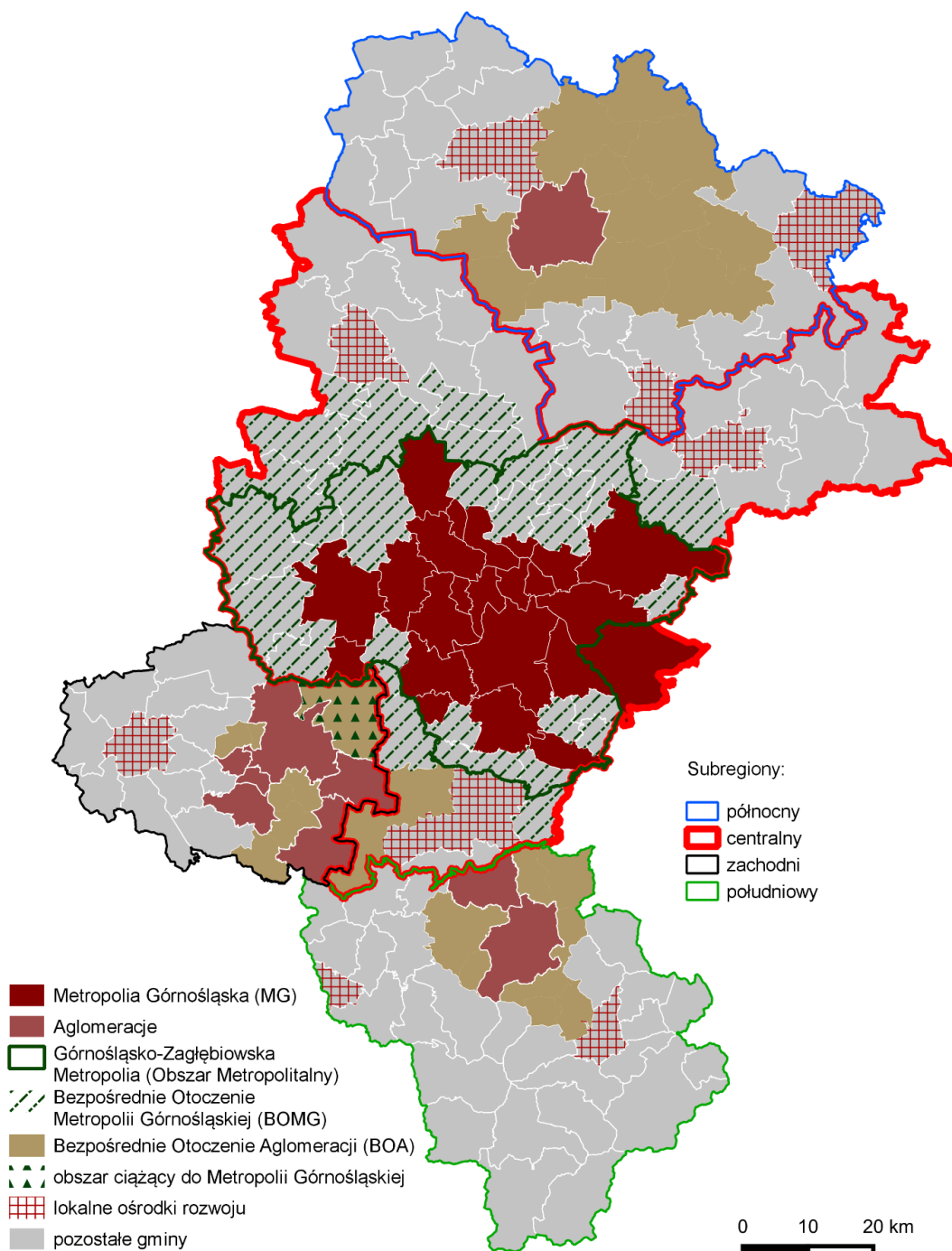
Subregiony zorganizowane są wokół aglomeracji miejskiej o znaczeniu krajowym, która jest zasilana przez swoje bezpośrednie otoczenie funkcjonalne oraz wspomagana przez lokalne ośrodki rozwoju. Do kluczowych funkcji wzmacnianych w aglomeracjach zaliczyć należy usługi publiczne i infrastrukturę wyższego rzędu, w tym w obszarach, gospodarki, technologii i innowacji, kultury, edukacji i nauki, zdrowia, turystyki. Strukturę funkcjonalną regionu i subregionów uzupełnia sieć lokalnych ośrodków rozwoju obejmująca grupę miast, w których zlokalizowane są kluczowe usługi publiczne o charakterze ponadlokalnym. Są to ośrodki miejskie położone poza Metropolią i aglomeracjami oraz poza ich bezpośrednim otoczeniem funkcjonalnym, które skupiają procesy rozwoju na poziomie lokalnym. Stanowią przejściowe ogniwo rozpowszechniania procesów rozwoju pomiędzy Metropolią i aglomeracjami, a pozostałymi obszarami województwa. Są to jednostki koncentrujące funkcje i usługi dla ludności w szczególności: edukacyjne, zdrowotne, związane z bezpieczeństwem, gospodarcze, administracyjne, kulturalne etc. Szczególną rolę pełnią w odniesieniu do obszarów wiejskich położonych w ich otoczeniu, dla których stanowią swoiste centra rozwoju usług pozarolniczych i realizują funkcje ośrodków inkubujących przedsięwzięcia i projekty aktywizujące te tereny. Z tego względu wyzwaniem jest poprawa integracji przestrzennej, społecznej i gospodarczej ośrodków miejskich będących lokalnymi ośrodkami rozwoju i ich otoczenia, w większości wiejskiego, poprzez rozbudowę i modernizację infrastruktury transportowej i systemów transportu zbiorowego, rozwijanie i uzupełnianie zakresu usług publicznych: edukacyjnych (głównie na poziomie średnim), ochrony zdrowia (zwłaszcza w zakresie specjalistycznych usług medycznych) oraz kultury. Ważna jest również realizacja tworzenia i modernizacji infrastruktury technicznej zapewniającej lokalizację firm wykorzystujących specyficzny, lokalny potencjał.

Drugi typ OSI w ujęciu funkcjonalnym znajduje swoje odzwierciedlenie w podstawowych typach jednostek, tj.: obszarach wiejskich i miejskich

Obszary wiejskie Obszary wiejskie obejmują tereny wiejskie położone w gminach wiejskich oraz miejsko-wiejskich województwa śląskiego. Elementami wyróżniającymi te obszary są duża powierzchnia użytków rolnych oraz znaczna liczba ludności utrzymującej się z pracy w rolnictwie. Rozwój terenów wiejskich w dużym stopniu opiera się również na agroturystyce, turystyce, rybactwie oraz pozarolniczych usługach dla społeczności lokalnej i turystów. Ponadto w regionie występują również gminy wiejskie, gdzie znaczny procent obszaru został zdegradowany i przekształcony w skutek eksploatacji górniczej. Wiele z terenów rolniczych utraciło swe funkcje poprzez ulokowanie na nich bądź w pobliżu działalności wydobywczej. Mieszkańcy tych gmin w głównej mierze utrzymują się z pracy w górnictwie bądź branżach okołógórnicznych, często też występuje dualność zawodowa. Tak więc obszary te cechują się znacznym zróżnicowaniem funkcji obejmującym zarówno funkcje rolnicze jak i pozarolnicze co wynika ze specyfiki sieci osadniczej i profilu gospodarczego regionu. Z tego też względu

są to w znacznej części obszary o funkcjach mieszanych i przejściowych, czyli takich, które tracą swój pierwotny charakter w wyniku procesów urbanizacyjnych, w tym postępującej suburbanizacji. W związku z tymi procesami, równoległe ze wsparciem utrzymania rolniczego charakteru i produkcji w tych obszarach, konieczna staje się poprawa możliwości zatrudnienia i mobilności zawodowej, stworzenie warunków do zwiększenia inwestycji okołorolniczych i pozarolniczych oraz rozbudowy lokalnej infrastruktury transportowej i poprawy funkcjonowania transportu zbiorowego, umożliwiającego dostęp do korzystania z usług publicznych wyższego rzędu. Ponadto niezbędne są działania aktywizujące społeczności wiejskie oraz ukierunkowane na poprawę jakości edukacji i kształcenia ustawicznego, zachowanie ich różnorodności i spuścizny kulturowej, zachowanie i kształtowanie krajobrazu, ochronę i wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego. Od kilkunastu lat prężnie funkcjonują na obszarach wiejskich województwa śląskiego Lokalne Grupy Działania (LGD) oraz Lokalne Grupy Rybackie (LGR), które animują, kreują i wspierają potencjał poszczególnych sołectw i gmin. Działania LGD i LGR koncentrują się m.in. na integracji lokalnych społeczności, promowaniu turystyki, ekologicznym stylu życia, edukacji, wzmacnianiu potencjału lokalnego rynku pracy, rozwoju przedsiębiorczości społecznej i wolontariatu, czy rewitalizacji. Stanowią one ważny element w procesie planowania i programowania rozwoju tych obszarów. Szczegółowa polityka wobec obszarów wiejskich i ich delimitacji zawarta została w Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego do roku 2030.

Wykres 30 Województwo Śląskie w podziale na subregiony i lokalne ośrodki wzrostu.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” Zielone Śląskie.

Główne potencjały i wyzwania subregionu zachodniego (zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego), w którym zlokalizowana jest Gmina Nędza przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 9 Stan gospodarki Subregion Zachodni Województwa Śląskiego – Główne Potencjały i wyzwania.

GŁÓWNE POTENCJAŁY	GŁÓWNE WYZWANIA
Współpraca transgraniczna z silnymi więziami gospodarczymi, stanowiącymi zarówno potencjał jak i obszar aktywności.	Dywersyfikacja struktury gospodarczej obszaru
Dobra współpraca i organizacja samorządów z aktywnością miast – liderów	Rekultywacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych, w tym terenów i obiektów przemysłowych
Bogaty potencjał kulturalny i dziedzictwo historyczne; silne tradycje, nowe aktywności w dziedzinie kultury oraz duży potencjał do rozwoju turystyki wodnej i uzdrowiskowej	Poprawa jakości środowiska w szczególności powietrza i wód powierzchniowych
Wysoki potencjał produkcji rolnej	Poprawa bezpieczeństwa powodziowego oraz przeciwdziałanie skutkom suszy
Położenie na przebiegu istotnego korytarza transportowego – Brama Morawska	Wzrost poziomu przedsiębiorczości mieszkańców
Bioróżnorodność środowiska oraz duży udział terenów zielonych	Rozwój produktu turystycznego oraz infrastruktury turystycznej w oparciu o potencjał turystyczny i kulturowy subregionu
	Podniesienie jakości dróg na obszarach gmin wiejskich i w małych miastach
	Podniesienie jakości drogowych i kolejowych powiązań wewnętrznych i zewnętrznych, w tym również dróg pieszych i rowerowych
	Wzmocnienie działań na rzecz sprawiedliwej transformacji
	Wzmocnienie aktywności społecznej mieszkańców i rozwój społeczeństwa obywatelskiego

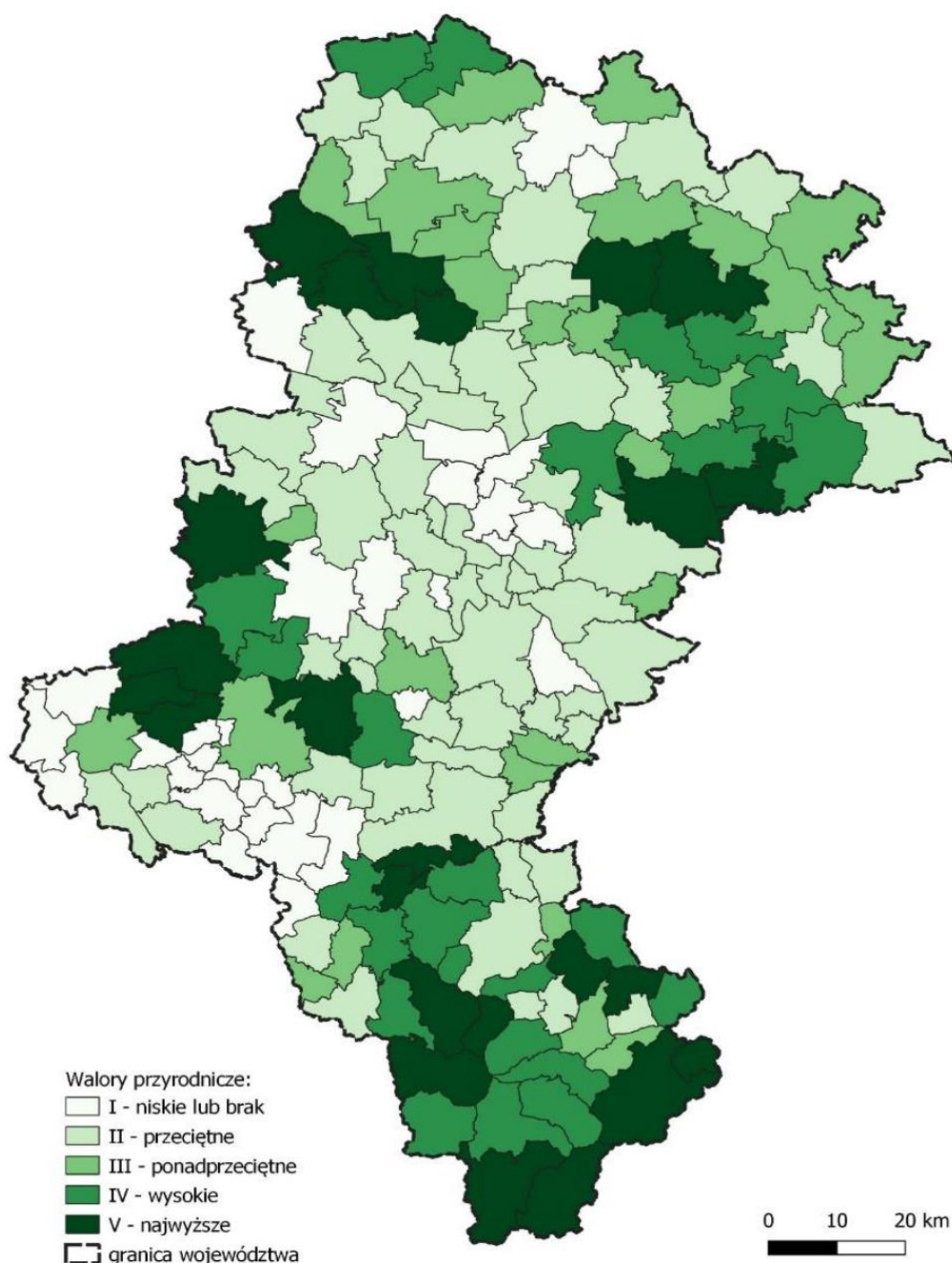
Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” Zielone Śląskie.

Z uwagi na coraz większe znaczenie koncentracji tematycznej w europejskiej oraz krajowej polityce rozwoju w procesie prac nad aktualizacją Strategii Województwa Śląskiego wyznaczono również obszary szczególnie ważne z punktu widzenia zidentyfikowanych wyzwań rozwojowych województwa tzw. Obszary Strategicznej Interwencji w ujęciu tematycznym (OSI). Wyznaczone obszary odpowiadają na najważniejsze problemy i potencjały zarysowane w diagnozie strategicznej województwa. Uwzględniają wnioski płynące z warsztatów subregionalnych, a także korespondują z przesłankami płynącymi z otoczenia krajowego i europejskiego, w tym związanymi z transformacją regionów górniczych i założeniami nowej strategii wzrostu Europejskiego Zielonego Ładu.

OSI – obszary cenne przyrodniczo.

Obszar OSI – obszary cenne przyrodniczo, został wyznaczony w oparciu o udział scalonej powierzchni cennej przyrodniczo w powierzchni całej gminy. Kategoryzacja terenów cennych przyrodniczo została oparta o powierzchniowe formy ochrony przyrody (rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe) oraz korytarze ekologiczne (korytarze dla ssaków kopytnych i drapieżnych oraz korytarze spójności). Na obszarze Gminy Nędza znajdują tereny o wysokich walorach przyrodniczych.

Wykres 31: OSI Obszary cenne przyrodniczo.

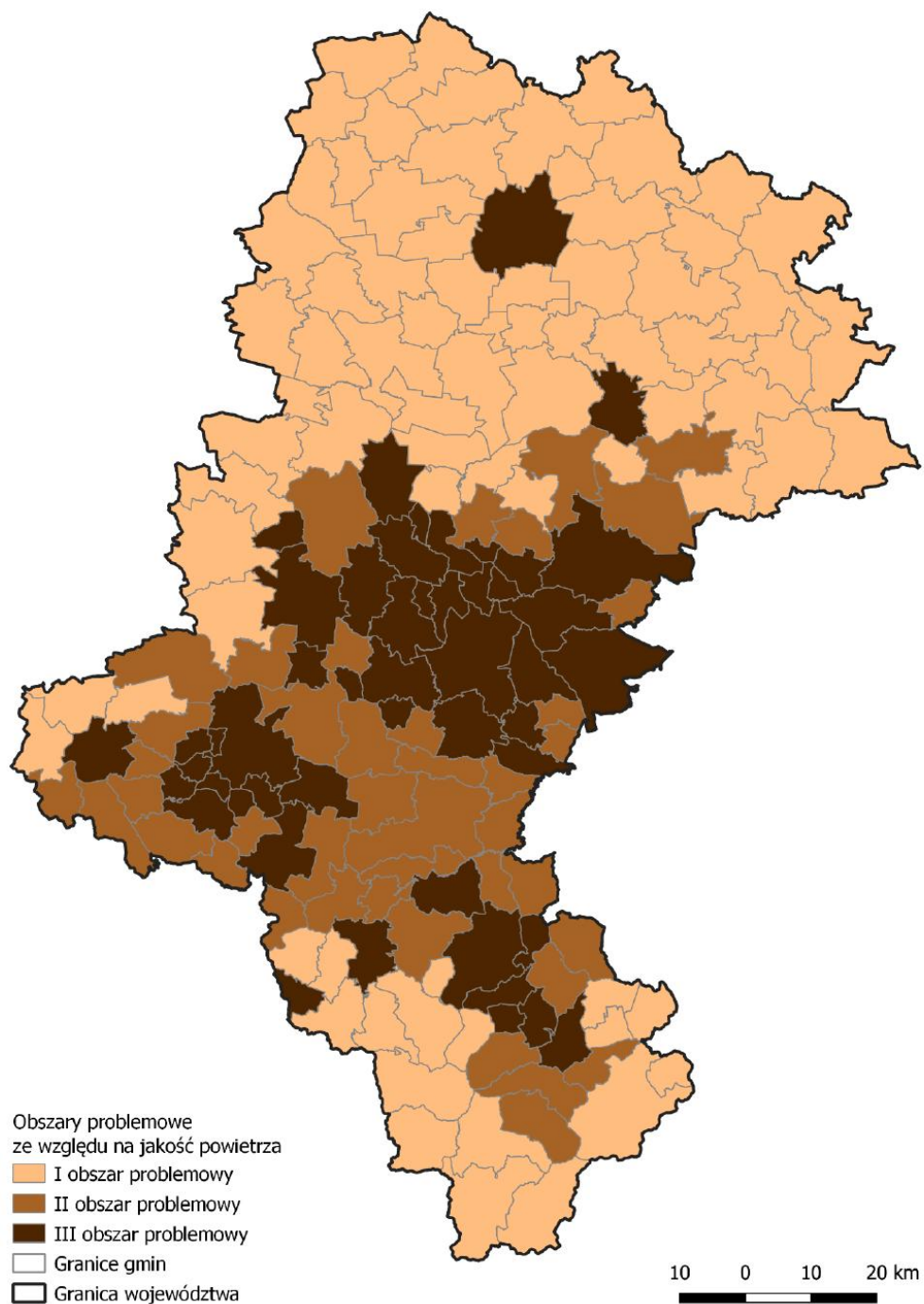

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” Zielone Śląskie.

OSI – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza.

Największym wyzwaniem w obszarze jakości środowiska stało się zapewnienie odpowiedniej jakości powietrza na obszarze całego województwa. Do wyznaczenia obszaru OSI wykorzystano dane według stanu na rok 2018 pozyskane z Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska⁶² w zakresie średniorocznych przekroczeń norm jakości powietrza w województwie śląskim pod względem: pyłów zawieszonych PM_{2,5}, pyłów zawieszonych PM₁₀, benzo(a)pirenu. Do wyznaczenia obszaru brano pod uwagę obszary przekroczeń wskazanych powyżej wskaźników. Przypisanie gminy do stopnia przekroczeń następowało poprzez analizę liczby rodzajów przekroczeń średniorocznych występujących na jej terenie. Gminy, na terenie których występowało przekroczenie jednego dowolnego wskaźnika jakości powietrza przypisano do I obszaru problemowego, gminy na terenie których występowało przekroczenie dwóch dowolnych wskaźników do II obszaru problemowego, natomiast dla gmin, na terenie których wystąpiło przekroczenie średniorocznych norm powietrza dla wszystkich wskaźników wyznaczono III obszar problemowy. Mając na uwadze koncentrację wsparcia na obszarach zamieszkałych przez dużą liczbę ludności, uzyskane wyniki skorygowano o wskaźnik gęstości zaludnienia. Powietrze na terenie województwa śląskiego jest silnie zanieczyszczone. Przekroczenie docelowej wartości stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu występuje na obszarze całego województwa. Dodatkowo niemal wszyscy mieszkańcy aglomeracji górnośląskiej, rybnicko-jastrzębskiej oraz miast Częstochowy oraz Bielska-Białej zamieszkiwali tereny o przekroczonych normach średniorocznych pyłów zawieszonych PM_{2,5} oraz PM₁₀. Skala problemu oraz ograniczone środki na poprawę jakości powietrza powodują potrzebę koncentracji działań, by maksymalnie efektywnie wykorzystać wsparcie. Główną przyczyną złej jakości powietrza w województwie śląskim jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków mieszkalnych (bytowo-komunalna). Znacznie mniejszy wpływ na jakość powietrza ma emisja przemysłowa i liniowa. Pomimo działań podejmowanych w ostatnich latach, nie zanotowano znaczącej poprawy jakości powietrza. Największym wyzwaniem stojącym przed województwem na najbliższe lata jest ograniczenie niskiej emisji, gdyż to ona w największym stopniu odpowiada za przekroczenia norm jakości powietrza. Pożądane jest wsparcie rozbudowy sieci ciepłowniczej oraz włączenie w nią możliwie największej liczby budynków mieszkalnych, jak również generowania i wdrażania innowacji ograniczających negatywny wpływ na środowisko. Gminy ze swojej strony muszą podjąć wyzwanie egzekwowania przepisów tzw. „uchwały antysmogowej”. Poprawa jakości powietrza jest kluczowym problemem województwa. Zanieczyszczenie powietrza powoduje pogorszenie stanu zdrowia mieszkańców, wyzwaniem więc będzie również zapewnienie odpowiedniej profilaktyki i opieki medycznej w tym zakresie. Gmina Nędza znajduje się w II obszarze problemowym w zakresie jakości powietrza.

Wykres 32: OSI Gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Rolą modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej jest zobrazowanie przyjętej wizji rozwoju, do powstania której przyczynią się działania realizujące cele rozwojowe strategii, również te związane z zagospodarowaniem przestrzennym.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna to układ przestrzenny kształtujący funkcjonalność jednostki, na który składa się rozmieszczenie głównych elementów przyrodniczych i społeczno-gospodarczych oraz obszarów wyróżniających się charakterem i dynamiką procesów rozwojowych wraz z ich zależnościami i powiązaniami. Przejawem zintegrowanego podejścia w planowaniu rozwoju jest określenie w strategii rozwoju rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej zawiera w sobie wskazane we wcześniejszej części opracowania OSI – obszary strategicznej interwencji, są to obszary, które ze względu na występowanie określonych czynników o różnym charakterze mogą powodować sytuację kryzysową bądź też odwrotnie – posiadać potencjał rozwojowy. Obszary te wymagają podjęcia działań mających na celu zniwelowanie występującego problemu lub wykorzystanie zidentyfikowanego potencjału. Identyfikacja OSI kluczowych dla gminy jest szczególnie istotna z punktu widzenia prawidłowego planowania działań i zachowania pełnej spójności pomiędzy dokumentami strategicznymi różnych szczebli, a także utrzymania korelacji z zagadnieniami istotnymi dla rozwoju lokalnego oraz subregionalnego.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami strategia rozwoju gminy określa w szczególności „model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy (Art. 10e. 1. 4) zawartego w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378). Model struktury funkcjonalno-przestrzennej przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju gminy. Wynika on z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb i potencjału gminy z uwzględnieniem jej specyfiki i wyróżników.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy Nędza została przedstawiona poprzez wskazanie:

- uwarunkowań,
- funkcji terenu,
- powiązań ponadlokalnych.

Analiza kluczowych uwarunkowań mających wpływ na kierunek rozwoju gminy obejmuje: rozkład ludności w gminie, układ komunikacyjny, wybrane elementy infrastruktury technicznej, zasoby środowiska przyrodniczego, zasoby dziedzictwa historycznego i kulturowego, obszary wymagające ochrony oraz obszary występowania zagrożeń naturalnych.

Analiza funkcji terenu obejmuje: elementy struktury przestrzennej gminy, m. in. o funkcjach: mieszkaniowej, usługowej, przemysłowej, rolniczej i przyrodniczej.

Analiza struktury funkcjonalno-przestrzennej wskazuje ogólne kierunki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego gminy, obszary problemowe oraz obszary z potencjałem rozwojowym o określonych funkcjach.

Głównym zadaniem modelu funkcjonalno-przestrzennego Gminy Nędza jest wzmocnienie wewnętrznych funkcji gminy, nadanie właściwych kierunków przekształceń poszczególnych sołectw, a także wzmocnienie powiązań funkcjonalnych z gminami ościennymi i najbliższym

ośrodkiem wzrostu miastem na prawach powiatu Racibórz, w ramach powiązań funkcjonalno-przestrzennych Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego, definiując w ten sposób:

- potencjał techniczny – wskazanie istniejących i kształtowanie przyszłych przebiegów i lokalizacji infrastruktury technicznej.
- potencjał usługowo-gospodarczy – wskazanie atrakcyjnych komunikacyjnie i infrastrukturalnie obszarów aktywności gospodarczej, społecznej, edukacyjnej kulturalnej, sportowej, lokalizacji usług organizacji pozarządowych,
- potencjał mieszkaniowy – kształtowanie zwartych terenów zurbanizowanych poprzez lokalizowanie terenów planowanej urbanizacji w pobliżu istniejącej, zgodność planów z przewidywanymi przebiegami i lokalizacjami infrastruktury technicznej.
- potencjał turystyczno-kulturowy i rekreacyjny – rozwój bazy turystycznej, skierowany w szczególności na wypoczynek pobytowy i aktywną turystykę.
- Potencjał przyrodniczy i ochrona środowiska – ochrona różnorodności biologicznej.

6.1. Przepływy lokalne i ponadlokalne

Główne przepływy w Gminie Nędza dotyczą społeczności lokalnej, tj. mieszkańców, turystów, osób z gmin i miast ościennych i granicznych, ale także przepływu towarów, usług i ofert, w tym m.in. edukacji, kultury, zdrowia, zatrudnienia itp. W tym zakresie przepływy skoncentrowane są przede wszystkim na mieście Racibórz, z którym graniczy Gmina Nędza.

Negatywnym zjawiskiem tej relacji z punktu widzenia kosztów rozwoju miasta Raciborza może być proces suburbanizacji, występujący w gminach i miejscowościach granicznych miast (ośrodków wzrostu). Jednak dla Gminy Nędza ten trend może okazać się zjawiskiem pozytywnym umożliwiającym rozwój i napływ nowych mieszkańców do gminy, co w konsekwencji może zwiększyć dochody budżetu Gminy Nędza.

Wyłączając procesy suburbanizacji, zdecydowanie więcej korzyści przynosi współpraca na poziomie lokalnym i subregionalnym, a co za tym idzie działania mające na celu usprawnienie przepływów.

W zakresie ponadlokalnym opisywane przepływy dotyczą przede wszystkim obszaru: Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego, lokalizacji w innych subregionach oraz miasta wojewódzkiego Katowice. Dodatkowo należy wskazać w przypadku Gminy Nędza na przepływy transgraniczne, w związku z lokalizacją w bliskim sąsiedztwie granicy z Republiką Czeską.

6.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Przestrzeń terytorialna podlega ciągłym zmianom w kształtowaniu przestrzennego środowiska życia społeczności lokalnej, przejawiającego się w powstawaniu coraz to bardziej złożonych i zintensyfikowanych struktur. Działania te w konsekwencji prowadzą do graniczenia dobra, jakim jest przestrzeń i narastanie konfliktów związanych z wykorzystaniem środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego. Dążąc do uniknięcia zbędnych konfliktów na różnych płaszczyznach życia lokalnego, władze powinny w większym stopniu koncentrować się na racjonalnym użytkowaniu i zagospodarowaniu przestrzeni poprzez odpowiednio dostosowaną do zaistniałych warunków politykę przestrzenną.

Polityka przestrzenna to świadoma i celowa działalność władz, polegająca na racjonalnym kształtowaniu zagospodarowania przez właściwe użytkowanie przestrzeni zapewniające utrzymanie ładu przestrzennego i umożliwienie prawidłowego, efektywnego funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego danej jednostki terytorialnej: miasta, gminy, województwa, kraju.

Podmiotem polityki przestrzennej są organy władzy państwowej i administracji rządowej, a przede wszystkim samorządy regionalne i lokalne oraz jednostki gospodarcze i mieszkańcy. Przedmiotem polityki przestrzennej jest przestrzeń, jej jakość z punktu widzenia ładu przestrzennego oraz zasoby wykorzystywane w procesie kształtowania zagospodarowania przestrzennego jednostki terytorialnej. System zarządzania gospodarką przestrzenną gminy zawiera wiele elementów, które są ze sobą wzajemnie powiązane. Za najważniejsze opracowania potrzebne przy realizacji celów założonych w polityce przestrzennej uznaje się studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowy plan zagospodarowania, wieloletni plan inwestycyjny, wieloletni plan finansowy, a także wydawane decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Potrzeba sporządzania licznej dokumentacji do prawidłowego przebiegu całego procesu wymaga wypracowania konsensusu przy korzystaniu z wielu aktów prawnych regulujących gospodarowanie przestrzenią.

Na terenie Gminy Nędza mamy do czynienia z różnymi funkcjami: usługową, przemysłową (gospodarczą), mieszkaniową, rolniczą, turystyczno-rekreacyjną, przyrodniczą. Analizując układ przestrzenny gminy należy wskazać na złożoność, w której należy brać również pod uwagę obszary cenne przyrodniczo i różnorodne biologicznie, a także ostoje sieci Natura 2000 i uwarunkowania wynikające z tego dla planowania przestrzennego w gminie.

7. Wizja

WIZJA ROZWOJU GMINY NĘDZA
Gmina Nędza będzie nowoczesnym gminą o konkurencyjnej, zrównoważonej gospodarce, będącej efektem odpowiedzialnej transformacji, zapewniającą możliwości rozwoju swoim mieszkańcom i oferującą wysoką jakość życia w czystym środowisku.

Wizja rozwoju doprowadzi do wykreowania gminy o nowym, pozytywnym wizerunku, która będzie zajmowała ważną pozycję w procesach rozwoju subregionu zachodniego województwa śląskiego.

Gmina Nędza będzie:

- stwarzać możliwości rozwojowe mieszkańcom, dając poczucie bezpieczeństwa publicznego, ekonomicznego, zdrowotnego i socjalnego,
- gminą o silnej tożsamości kulturowej i wysokim stopniu identyfikacji lokalnej,
- mieć ugruntowany, pozytywny wizerunek nowoczesnej i atrakcyjnej gminy wiejskiej,
- skutecznie reagować na pojawiające się zmiany w otoczeniu,
- nowoczesna, innowacyjna ze zdywersyfikowaną gospodarką, medycyną, kulturą i edukacją
- kłaść nacisk na współpracę i współudział społeczności lokalnej w kształtowaniu polityki społeczno-gospodarczej, przestrzennej oraz środowiskowej,
- stwarzać warunki do zdrowego i aktywnego życia w wysokiej jakości środowisku oraz zapewniać zachowanie bioróżnorodności obszarów o dużych walorach przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, a także turystycznych oraz rekreacyjnych,

Budowanie przyszłości Gminy Nędza to przede wszystkim wykorzystanie istniejących potencjałów i wartości stanowiących o unikatowości gminy. Do wartości tych zaliczyć należy: szacunek dla tradycji, kultury lokalnej i narodowej, pracowitość, silne więzi międzypokoleniowe i rodzinne, integrację społeczną, gościnność i otwartość oraz umiejętność współpracy. Budowanie przyszłości to również kreowanie nowych wartości takich jak: postawy kreatywne i innowacyjne, umiejętność działania w sieciach współpracy.

Wizja budowana jest również w oparciu o uwarunkowania przestrzenne, wyznaczając pożądane cechy struktury osadniczej, sposoby użytkowania przestrzeni, kształtowanie powiązań wewnętrznych i zewnętrznych. Istotnym elementem powiązań zewnętrznych jest poprawa efektywności przepływów i integracja z ośrodkami miejskimi oraz gminami wiejskimi, a także integracja w ujęciu regionalnym i transgranicznym.

8. Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań

Osiągnięcie wskazanej wizji rozwoju wymagać będzie koncentracji działań na czterech celach strategicznych, dla których sformułowano cele operacyjne w perspektywie do roku 2030. Ostateczny kształt celów oraz uszczegóławiających je kierunków działań jest rezultatem analiz społeczno-gospodarczych i konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Nędza.

CEL STRATEGICZNY A: Gmina Nędza miejscem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej.
CEL STRATEGICZNY B: Gmina Nędza miejscem przyjaznym dla mieszkańca.
CEL STRATEGICZNY C: Gmina Nędza miejscem o wysokiej jakości środowiska i przestrzeni.
CEL STRATEGICZNY D: Gmina Nędza samorządem sprawnie zarządzanym.

CEL STRATEGICZNY A: Gmina Nędza miejscem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej.
Cel operacyjny A1: Konkurencyjna gospodarka.
Cel operacyjny A 2: Innowacyjna gospodarka.
Cel operacyjny A 3: Silna lokalna przedsiębiorczość.

CEL STRATEGICZNY B: Gmina Nędza miejscem przyjaznym dla mieszkańca.
Cel operacyjny B1: Wysoka jakość usług społecznych i zdrowotnych.
Cel operacyjny B2: Aktywny mieszkaniec.
Cel operacyjny B3: Atrakcyjny i efektywny system edukacji.

CEL STRATEGICZNY C: Gmina Nędza miejscem o wysokiej jakości środowiska i przestrzeni.
Cel operacyjny C1: Wysoka jakość środowiska.
Cel operacyjny C2: Efektywna infrastruktura.
Cel operacyjny C3: Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja i dostosowanie do zmian klimatu.

CEL STRATEGICZNY D: Gmina Nędza samorządem sprawnie zarządzanym.
Cel operacyjny D1: Zrównoważony rozwój terytorialny.
Cel operacyjny D2: Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki gminy.
Cel operacyjny D3: Nowoczesna administracja samorządowa.

Kierunki działań:

CEL STRATEGICZNY A: Gmina Nędza miejscem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej.

Cel operacyjny A1: Konkurencyjna gospodarka.

- Dywersyfikacja struktury gospodarczej i rozwój gospodarki 4.0, oraz wzmocnienie kompetencji kadr.
- Rozwój infrastruktury ułatwiającej lokowanie i prowadzenie działalności gospodarczej.
- Wsparcie sektorów tradycyjnych w zakresie podnoszenia ich konkurencyjności m.in. poprzez unowocześnienie procesów technologicznych, poprawę bezpieczeństwa pracy, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko oraz rozwój zasobów ludzkich.
- Promocja gospodarcza i podnoszenie jakości usług otoczenia biznesu,
- Rozwój współpracy przedsiębiorstw, w tym w ramach klastrów i sieci.
- Promocja i wdrażanie gospodarki obiegu zamkniętego.

Cel operacyjny A 2: Innowacyjna gospodarka.

- Wsparcie zdolności firm do generowania i wdrażania innowacji oraz nowoczesnych rozwiązań technologicznych.
- Wsparcie tworzenia nowych i rozwoju istniejących firm, opartych na potencjałach lokalnych oraz wykorzystujących nowoczesne technologie.

Cel operacyjny: A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość

- Wsparcie tworzenia i rozwoju MŚP, w tym podnoszenie kompetencji zawodowych pracowników, jakości usług otoczenia biznesu oraz promocja produktów lokalnych i tradycyjnych, a także wspomaganie wdrażania rozwiązań cyfrowych.
- Wsparcie produkcji oraz sprzedaży lokalnych produktów (w tym rolnych i spożywczych), oraz wsparcie dostosowania sektora rolniczego do zmian klimatu.
- Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki oraz usług czasu wolnego wykorzystujących atrakcje i potencjały dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.
- Stworzenie zintegrowanego produktu turystycznego bazującego na potencjale przyrodniczym i kulturowym oraz rozwijanie infrastruktury turystycznej i około-turystycznej.

CEL STRATEGICZNY B: *Gmina Nędza miejscem przyjaznym dla mieszkańca*

Cel operacyjny B1: Wysoka jakość usług społecznych i zdrowotnych.

- Podniesienie jakości ochrony zdrowia i jakości obsługi pacjentów oraz wykorzystanie nowoczesnych technologii medycznych.
- Aktywna profilaktyka i zapewnienie kompleksowości usług medycznych, w szczególności w zakresie chorób cywilizacyjnych i chorób wynikających ze zmian demograficznych.
- Podnoszenie kwalifikacji kadr i dostosowanie do aktualnych potrzeb systemu pomocy społecznej.
- Aktywizacja osób z niepełnosprawnościami (w szczególności dzieci i młodzieży oraz seniorów) i osób zagrożonych wykluczeniem, wykluczonych społecznie.
- Podnoszenie dostępu do usług wspierających rodziny, w tym do opieki wytchnieniowej nad osobami zależnymi.
- Popularyzacja i rozwój srebrnej gospodarki, integracja i koordynacja usług wspierających funkcjonowanie osób niesamodzielnych.
- Podniesienie jakości usług medycznych w zakresie chorób zakaźnych i epidemii oraz wsparcie pacjentów w zakresie konsekwencji zdrowotnych wynikających z COVID-19.

Cel operacyjny B2: Aktywny mieszkaniec.

- Promocja aktywnego i zdrowego stylu życia.
- Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalno- turystycznej umożliwiającej wszechstronny rozwój.
- Promowanie, upowszechnianie i ochrona dziedzictwa kulturowego.
- Wyposażanie przestrzeni publicznych w infrastrukturę umożliwiającą wspólne spędzanie czasu przez mieszkańców oraz integrację społeczności lokalnej.
- Zapewnienie dostępności urbanistyczno-architektonicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami.
- Promocja i wsparcie ekonomii społecznej.
- Wzmocnienie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców, w szczególności osób starszych i osób z niepełnosprawnościami
- Wsparcie przekwalifikowania zawodowego i nabywania nowych kompetencji przez osoby objęte procesem transformacji gospodarczej.
- Wzmocnienie świadomości i budowanie tożsamości narodowej oraz regionalnej i lokalnej, a także wspieranie organizacji pozarządowych.

Cel operacyjny B3: Atrakcyjny i efektywny system edukacji w Gminie Nędza.

- Podniesienie jakości i dostępności do nowoczesnej oferty edukacyjnej odpowiadającej zmianom społeczno-gospodarczym i transformacji rynku pracy.
- Wzmocnienie kształcenia kluczowych umiejętności i kompetencji uczniów z uwzględnieniem umiejętności emocjonalnych oraz psychospołecznych, niezbędnych do funkcjonowania w dorosłym życiu oraz swobodnego poruszania się na rynku pracy.
- Rozwój umiejętności, kompetencji i kwalifikacji kadry nauczania.

- Rozwój umiejętności, kompetencji i kwalifikacji społeczeństwa informacyjnego.
- Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty kształcenia ustawicznego oraz promocja uczenia się przez całe życie.

CEL STRATEGICZNY C: *Gmina Nędza miejscem o wysokiej jakości środowiska i przestrzeni*

Cel operacyjny C1: Wysoka jakość środowiska

- Wspieranie rozwiązań poprawiających jakość powietrza.
- Poprawa jakości wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, przeciwdziałanie suszy i powodzi.
- Wsparcie działań zmierzających do zachowania i odtwarzania bio- i georóżnorodności oraz ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, leśnych i korytarzy ekologicznych.
- Promocja i rozwój zintegrowanego systemu gospodarki odpadami, w tym ograniczenie wytwarzania odpadów oraz prawidłowa segregacja odpadów przez wytwórców oraz recycling.
- Wsparcie działań na rzecz redukcji hałasu oraz zmniejszania jego uciążliwości.
- Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i kształtowanie postaw proekologicznych.

Cel operacyjny C2: Efektywna infrastruktura

- Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej.
- Poprawa powiązań transportowych w zakresie dróg, linii kolejowych, szlaków wodnych i przepraw promowych oraz centrów przesiadkowych.
- Rozbudowa i integracja sieci dróg rowerowych i tras pieszych.
- Wsparcie bezpieczeństwa ruchu drogowego i pieszego.
- Rozwój odnawialnych źródeł energii (infrastruktura: wytwarzania, magazynowania, przesyłu energii elektrycznej i ciepła).
- Budowa i modernizacja infrastruktury komunalnej.

Cel operacyjny C3: Atrakcyjne warunki zamieszkania oraz dostosowanie do zmian klimatu

- Rekultywacja i rewitalizacja obszarów i obiektów zdegradowanych oraz przemysłowych na cele społeczno-gospodarcze.
- Poprawa jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych i miejsc wspólnych mieszkańców.
- Adaptacja do zmian klimatu.
- Ograniczanie niskiej emisji oraz poprawa standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej.
- Rozwój zrównoważonego, proekologicznego budownictwa mieszkaniowego z uwzględnieniem dostępności usług publicznych.
- Wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu zbiorowego.

CEL STRATEGICZNY D: Gmina Nędza samorządem sprawnie zarządzanym.

Cel operacyjny D1: Zrównoważony rozwój terytorialny.

- Wsparcie rozwoju zróżnicowanych i wysokiej jakości usług publicznych dostępnych dla wszystkich mieszkańców gminy.
- Uczestnictwo w partnerstwach tematycznych i międzysektorowych.
- Rozwój partycypacji społecznej w procesie kreowania rozwoju gminy.
- Rozwój e-usług i technologii społeczeństwa informacyjnego w procesach zarządzania gminą.

Cel operacyjny D2: Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki gminy.

- Rozwijanie współpracy ponadlokalnej / subregionalnej oraz transgranicznej.
- Organizacja wydarzeń sportowo-rekreacyjnych i kulturalno-turystycznych promujących Gminę Nędza i wykorzystujących jej unikatowe walory.
- Ochrona, promocja oraz podnoszenie atrakcyjności miejsc i obiektów o wartości historycznej, symbolicznej, architektonicznej, przyrodniczej, a także produktów turystyki będących wyróżnikami gminy.

Cel operacyjny D3: Nowoczesna administracja samorządowa.

- Wsparcie działań podnoszących jakość systemu planowania i wdrażania na poziomie lokalnym.
- Rozwój instrumentów oraz współpracy na rzecz monitorowania procesów rozwoju.
- Poprawa bezpieczeństwa publicznego, w tym poprzez rozwój infrastruktury, wyposażenia służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne i powszechne oraz zapewnienie sprawnego systemu zarządzania kryzysowego.
- Rozwój i integracja e-usług publicznych.
- Rozwój umiejętności i kompetencji pracowników administracji samorządowej i jednostek podległych.

9. Przedsięwzięcia strategiczne

Przedsięwzięcia strategiczne to priorytetowe działania o najważniejszym dla gminy znaczeniu. Listę kluczowych przedsięwzięć strategicznych Gminy Nędza na lata 2022-2030 przedstawiono poniżej.

Tabela 10 Planowane przedsięwzięcia strategiczne Gminy Nędza do 2030 roku.

L.p.	Nazwa zadania	Miejsce realizacji	Stan przygotowania	Podmiot realizujący
1	Poprawa jakości życia mieszkańców gminy Nędza poprzez budowę sieci kanalizacyjnej w miejscowości Łęg	Łęg	projekt	Gmina Nędza
2	Poprawa jakości życia mieszkańców gminy Nędza poprzez budowę sieci kanalizacyjnej w miejscowości Zawada Książęca	Zawada Książęca	projekt	Gmina Nędza
3	Poprawa jakości życia mieszkańców gminy Nędza poprzez budowę sieci kanalizacyjnej w miejscowości Nędza	Nędza		Gmina Nędza
4	Poprawa jakości życia mieszkańców gminy Nędza poprzez budowę sieci kanalizacyjnej w miejscowości Babice	Babice		Gmina Nędza
5	Budowa tranzytu z miejscowości Ciechowice do miejscowości Nędza	Nędza	PFU, formuła zaprojektuj i wybuduj	Gmina Nędza
6	Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Szymocice.	Szymocice		Gmina Nędza
7	Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowości Górki Śląskie	Górki Śląskie	Projekt wymagający aktualizacji	Gmina Nędza
8	Modernizacja dróg gminnych na terenie Gminy Nędza	Nędza, Babice – ul. Wiejska, Zawada Książęca, Ciechowice, Łęg, Szymocice, Górki Śląskie – ul. Leśna		Gmina Nędza
9	Modernizacja ulicy Okrężnej w miejscowości Łęg.	Łęg	Projekt wymagający aktualizacji	
10	Modernizacja ulicy Betonowej w miejscowości Zawada Książęcej	Zawada Książęca		Gmina Nędza

11	Przebudowa i modernizacji drogi wojewódzkiej nr 421 z miejscowości Ciechowice do miejscowości Nędza.	Ciechowice, Nędza		Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach, Powiat Raciborski, Gmina Nędza
12	Przebudowa i modernizacja drogi wojewódzkiej nr 915 z miejscowości Zawada Książęca do miejscowości Racibórz.	Zawada Książęca, Racibórz		Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach
13	Modernizacja ulicy Sosnowej w miejscowości Nędza.	Nędza	projekt	
14	Modernizacja ulicy Wąskiej w Nędzy	Nędza	projekt	
15	Termomodernizacja budynku wielofunkcyjnego użyteczności publicznej wraz z wymianą źródła ciepła przy ulicy Leśnej 1 w Nędzy	Nędza, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówka opiekuńczo-wychowawcza		Gmina Nędza
16	Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej wraz z wymianą źródła ciepła przy ulicy Raciborskiej 55 w Zawadzie Książęcej	Filia Gminnego Centrum Kultury i Gminnej Biblioteki w Zawadzie Książęcej		Gmina Nędza
17	Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej wraz z wymianą źródła ciepła przy ulicy Raciborskiej 55 A w Zawadzie Książęcej	Zawada Książęca, Ochotnicza Straż Pożarna		Gmina Nędza
18	Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej wraz z wymianą źródła ciepła przy ulicy Raciborskiej 35 w Ciechowicach	Świetlica wiejska, Ciechowice		Gmina Nędza
19	Poprawa efektywności energetycznej wraz z wymianą źródła ciepła w budynku gminnym przy ul. Gliwickiej 20 w Szymocicach	Ochotnicza Straż Pożarna, świetlica wiejska, filia Gminnego Centrum Kultury, Szymocice		Gmina Nędza
20	Termomodernizacja wraz z wymianą źródła ciepła w budynku użyteczności publicznej przy ul. Ofiar Oświęcimskich 2C w Górkach Śląskich	Górki Wielkie		Gmina Nędza

21	Termomodernizacja wraz z wymianą źródła ciepła budynku użyteczności publicznej przy ul. Kopernika 10 w Nędzy	Ośrodek Zdrowia		Gmina Nędza
22	Termomodernizacja wraz z wymianą źródła ciepła budynku LKS w Zawadzie Książęcej	LKS, Zawada Książęca	Projekt wymagający aktualizacji, projekt na liście rezerwowej w RPO	Gmina Nędza
23	Termomodernizacja wraz z wymianą źródła ciepła gminnego budynku wielorodzinnego przy ul. Gliwickiej 31 w Nędzy	Nędza		Gmina Nędza
24	Termomodernizacja wraz z wymianą źródła ciepła gminnego budynku wielorodzinnego przy ul. Gliwickiej 60-64 w Nędzy	Nędza		Gmina Nędza
25	Termomodernizacja wraz z wymianą źródła ciepła gminnego budynku wielorodzinnego przy ul. Leśnej 3 w Nędzy	Nędza		Gmina Nędza
26	Termomodernizacja wraz z wymianą źródła ciepła gminnego budynku wielorodzinnego przy ul. Ofiar Oświęcimskich 58 w Górkach Śląskich	Górki Śląskie		Gmina Nędza
27	Termomodernizacja wraz z wymianą źródła ciepła gminnego budynku wielorodzinnego przy ul. Ofiar Oświęcimskich 60 w Górkach Śląskich	Górki Śląskie		Gmina Nędza
28	Termomodernizacja wraz z wymianą źródła ciepła gminnego budynku wielorodzinnego przy ul. Wiejskiej 26 w Babicach	Babica		Gmina Nędza
29	Termomodernizacja wraz z wymianą źródła ciepła gminnego budynku wielorodzinnego przy ul. Wiejskiej 24 w Babicach	Babice		Gmina Nędza
30	Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia w gminie Nędza poprzez wymianę oświetlenia na oświetlenie o wyższej efektywności	Gmina Nędza		Gmina Nędza

	energetycznej			
31	Poprawa jakości życia mieszkańców gminy Nędza poprzez montaż czujników do pomiaru jakości powietrza w zakresie pyłów zawieszonych	Gmina Nędza		Gmina Nędza
32	Poprawa jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ciepła i zastosowanie OZE w parafiach na terenie Gminy Nędza.	Górki Śląskie: w budynku plebanii, salce przy ul. Ofiar Oświęcimskich 55 w Górkach Śląskich		Gmina Nędza
33	Poprawa jakości środowiska naturalnego poprzez montaż OZE na terenie Gminy Nędza.	Gmina Nędza		Gmina Nędza
34	Budowa ścieżki rowerowej w ramach koncepcji Mała Silesia.	Gmina Nędza		Gmina Nędza
35	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.	Gmina Nędza		Gmina Nędza
36	Ochrona bioróżnorodności poprzez utworzenie Parku Narodowego na terenie rezerwat przyrody Łęczczok	Gmina Nędza		Nadleśnictwo Rudy Raciborskie
37	Rekultywacja terenów pożwirowych w miejscowości Babice.	Babice		Gmina Nędza
38	Rozwój kultury poprzez adaptację dworca kolejowego w Nędzy na centrum teatralno-usługowe.	Nędza	pozyskanie nowej siedziby (np. adaptacja jakiegoś starego budynku należącego do Gminy) i dostosowania jej w pełni do działań kulturalnych (zajęcia stałe i warsztaty) oraz większych wydarzeń artystycznych (koncerty, spektakle teatralne). Budynek powinien	Gmina Nędza

			zapewnić możliwość aranżacji: - sali widowiskowej na ok. 200 osób - sali tanecznej - pracowni plastycznej - pracowni ceramicznej - przestrzeni wystawienniczej.	
39	Zagospodarowanie przestrzeni ogólnodostępnej poprzez budowę strefy rekreacyjno – sportowej w miejscowości Szymocice.	Szymocice		Gmina Nędza
40	Budowa gminnego placu zabaw oraz strefy rekreacyjno – sportowej w miejscowości Nędza		Dodatkowo na wniosek Biblioteki: Utworzenie miejsca do spędzania wolnego czasu dla rodzin z dziećmi na działce Gminy Nędza nr 94/5 (plac zabaw: huśtawki, zjeżdżalnia, koniki, ławki). Działka ta znajduje się za budynkiem Gminnej Biblioteki Publicznej w Nędzy. Aktualnie kadra biblioteczna nie ma możliwości prowadzenia zajęć na świeżym powietrzu.	Gmina Nędza
41	Utworzenie miejsca zabaw i rozrywki na świeżym powietrzu w miejscowości Ciechowice.	Ciechowice		Gmina Nędza
42	Zwiększenie dostępności ,mieszkańców do e-usług poprzez wdrożenie	Gmina Nędza		Gmina Nędza

	standardów cyfryzacyjnych w jednostkach organizacyjnych gminy Nędza.			
43	Poprawa jakości powietrza poprzez wymianę źródła ciepła w ramach OZE w Szkole Podstawowej w Nędzy.	Nędza		Gmina Nędza
44	Termomodernizacja wraz z wymianą źródeł ciepła w ramach OZE w placówkach oświatowych Gminy Nędza.	Babice, Zawada Książęca, Górki Śląskie, Przedszkole w Nędzy		Gmina Nędza
45	Poprawa jakości powietrza poprzez montaż instalacji OZE na budynkach użyteczności publicznej.	Gmina Nędza		Gmina Nędza
46	Poprawa zdrowia mieszkańców Gminy Nędza poprzez cykl szkoleń w zakresie gospodarki pszczelej oraz leczenia produktami pszczelimi	Gmina Nędza		Koło Pszczelarzy Gmina Nędza
47	Stworzenie ścieżki edukacyjnej roślin miododajnych i owadów zapylających	Gmina Nędza		Koło Pszczelarzy Gmina Nędza
48	Rozwój pszczelnictwa na terenie Gminy Nędza poprzez zakup węzy dla pasiek będących w Koło Pszczelarzy.	Gmina Nędza		Koło Pszczelarzy Gmina Nędza
49	Poprawa bezpieczeństwa poprzez wymianę nawierzchni wokół kościoła i plebanii w Górkach Śląskich	Górki Śląskie		Parafia w Górkach Śląskich
50	Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025 Priorytet 1: Poprawa oferty Bibliotek publicznych; Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych.	Gmina Nędza		Gminna Biblioteka Publiczna w Nędzy
51	ZIELONA PRACOWNIA _PROJEKT 2022 – dofinansowanie ze środków WFOŚiGW w Katowicach	Nędza		Szkoła Podstawowa w Nędzy
52	Laboratoria Przyszłości – program dydaktyczny	Nędza		Szkoła Podstawowa w

				Nędzy
53	Poprawa bezpieczeństwa wokół wymianę nawierzchni wokół szkoły wraz z wymianą bramy wjazdowej.	Nędza		Szkoła Podstawowa w Gorkach Śląskich
54	Modernizacja pracowni komputerowej oraz tablic multimedialnych	Górki Śląskie		Szkoła Podstawowa w Gorkach Śląskich
55	Doposażenie pomieszczeń Zespołu Szkolno – Przedszkolnego	Górki Śląskie		Szkoła Podstawowa w Gorkach Śląskich
56	Realizacja dodatkowych zajęć szkolnych i przedszkolnych w ramach kółek zainteresowań oraz zajęć z gimnastyki korekcyjnej.	Górki Śląskie		Szkoła Podstawowa w Gorkach Śląskich
57	Poprawa dostępności poprzez dostosowanie architektoniczne budynku biblioteki w Zawadzie Książęcej do potrzeb osób starszych.	Zawada		Stowarzyszenie Bajtel
58	Adaptacja pomieszczeń siedziby Stowarzyszenia Bajtel na potrzeby ich rozwoju	Zawada		Stowarzyszenie Bajtel
59	Modernizacja strefy rekreacyjno – sportowej na terenie ZSP w Babicach	Babice		Zespół Szkolno-Przedszkolny w Babicach
60	Modernizacja i rozbudowa Sali gimnastycznej przy ZSP Babice	Babice		Zespół Szkolno-Przedszkolny w Babicach
61	Poprawa bezpieczeństwa poprzez wymianę nawierzchni wokół szkoły oraz montaż monitoringu przy ZSP Babice	Babice		Zespół Szkolno-Przedszkolny w Babicach
62	Poprawa bezpieczeństwa poprzez wymianę nawierzchni wraz z wymianą bram przedszkolnych	Nędza		Przedszkole w Nędzy
63	Modernizacja szamba	Nędza		Przedszkole w Nędzy
64	Modernizacja placu zabaw	Nędza		Przedszkole w Nędzy
65	Budowa salki szkoleniowo-konferencyjnej	Nędza, ul. Sportowa 10 - stadion	Stan przygotowania - projekt	GMKS
66	Budowa zadaszienia	Nędza ul. Jana	koncepcja	GMKS

	łukowego na boisku Orlik	Pawła II -Orlik przy Szkole		
67	Modernizacja nawierzchni boiska treningowego	Nędza ul.Sportowa 10-stadion	kosztorys	GMKS
68	Budowa boiska z sztuczna nawierzchnią	Nędza	koncepcja	GMKS
69	Modernizacja ogrzewania co wraz z wymianą kotła	Budynek GOSIR	koncepcja	LKS 1908 Nędza
70	Remont pomieszczeń szatniowych	Budynek LKS Nędza		LKS 1908 Nędza
71	Modernizacja nawierzchni boiska treningowego	Nędza, ul. Sportowa 10 - stadion	kosztorys	LKS 1908 Nędza
72	Budowa boiska z sztuczna nawierzchnią	Nędza	koncepcja	LKS 1908 Nędza
73	Termomodernizacja budynku wielofunkcyjnego użyteczności publicznej wraz z wymianą źródła ciepła oraz montażem instalacji OZE przy ul. Jana Pawła II 41a/1 w Nędzy	Nędza		Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nędzy
74	Remont pomieszczeń Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nędzy	Nędza		Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nędzy
75	Zmiana źródła energii – instalacje paneli fotowoltaicznych na budynku GOPS	Nędza		Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nędzy
76	Remont kapitalny pomieszczeń Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nędzy oraz doposażenie pomieszczeń	Nędza		Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nędzy
77	Przebudowa i modernizacja drogi wojewódzkiej nr 919 w miejscowości Szymocice na odcinku od hotelu Laskowo do skrzyżowania z ul. Szkolną (kierunek Adamowice) z uwzględnieniem ciągu pieszo-rowerowego .	Szymocice		Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach, Gmina Nędza

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Nędza.

10. System wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Nędza

Za wdrożenie Strategii Rozwoju Miasta i Gminy odpowiada samorząd lokalny, tj. Wójt Gminy oraz Rada Gminy. Dla zapewnienia skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Nędza proces wdrażania Strategii Rozwoju powinien opierać się na następujących zasadach:

- 1) zasada zrównoważonego rozwoju – prowadzenie działań w taki sposób, by rozwój społeczny, gospodarczy i przestrzenny odbywał się z poszanowaniem i z zachowaniem równowagi przyrodniczej i ochrony dziedzictwa przyrodniczego, aby umożliwiać zaspokajanie potrzeb przyszłych pokoleń przy jednoczesnym uwzględnieniu aktualnych oczekiwań społecznych.
- 2) zasada partnerstwa i partycypacji - wdrażanie Strategii oparte będzie na współpracy samorządu lokalnego z partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz z mieszkańcami poprzez wykorzystanie szerokiego wachlarza narzędzi współpracy – konsultacji, debat oraz realizacji projektów prorozwojowych wykorzystujących potencjał wielu interesariuszy i różne źródła finansowania przedsięwzięć.
- 3) celowości - działania organizacyjne i podejmowane inwestycje ukierunkowane będą na osiąganie konkretnych celów zapisanych w Strategii Rozwoju i będą się przyczyniać do poprawy jakości życia i możliwości rozwojowych mieszkańców Gminy Nędza,
- 4) efektywności – podejmowane działania i inwestycje będą ukierunkowane na maksymalizację korzyści dla mieszkańców przy ich realizacji w sposób najbardziej skuteczny i optymalnie wykorzystujący posiadany potencjał i zasoby finansowe.

Strategia Rozwoju Gminy wykracza poza formalno-prawne ramy działania samorządu gminy, dlatego proces wdrażania opiera się na zasadzie partnerstwa i wymaga ścisłego współdziałania interesariuszy ze wszystkich grup i sektorów (administracja, ngo, przedsiębiorcy, mieszkańcy).

- ✓ Na potrzeby wdrażania i monitorowania Strategii Rozwoju rekomenduje się powołanie Grupy Wdrażającej. Zadaniem Grupy będzie monitorowanie działań i realizacji celów wynikających z zapisów Strategii Rozwoju oraz weryfikowanie osiągniętych wskaźników rozwojowych gminy. Planuje się że posiedzenia Grupy Wdrażającej Strategię Rozwoju Gminy Nędza odbywać się będą dwa razy do roku. Przedmiotem posiedzeń Grupy Wdrożeniowej powinna być informacja o stanie realizacji polityki rozwoju Gminy Nędza, a także dyskusja o przedsięwzięciach, inicjatywach i projektach służących realizacji celów zapisanych w Strategii Rozwoju.

W skład Grupy Wdrażającej powinni wchodzić przedstawiciele:

- ✓ Urzędu Gminy w Nędzy na czele z Wójtem Gminy,
- ✓ Rady Gminy Nędza na czele z Przewodniczącym Rady,
- ✓ Przedstawiciele jednostek podległych Gminie Nędza,
- ✓ Przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Nędza,
- ✓ Przedstawiciele przedsiębiorców z Gminy Nędza,
- ✓ Przedstawiciele Parafii z Gminy Nędza,
- ✓ Przedstawiciele sołectw z Gmin Nędza,
- ✓ Przedstawiciele mieszkańców (w tym grup nieformalnych, grup młodzieżowych, itp.)

Partycypacyjny model tworzenia Strategii, a w konsekwencji również wdrażanie i realizacja oparte o współpracę w modelu partnerskim pozwolą na lepsze wykorzystanie potencjałów, a także zaangażują interesariuszy ze wszystkich sektorów, co jednocześnie będzie się wiązać z głównymi źródłami finansowania pochodzącymi zarówno z dofinansowania jak i budżetów uczestniczących w inicjatywach interesariuszy. Zastosowanie takiego montażu finansowego zwiększy efektywność wykorzystania środków (w tym dotacji).

Skuteczność wdrażania Strategii Rozwoju zależy od podejmowanych decyzji i reagowania na ewentualne trudności i ograniczenia powstałe w trakcie działań wdrożeniowych, aby je właściwie zdiagnozować niezbędne będzie prowadzenie monitoringu okresowej ewaluacji Strategii Rozwoju.

11. Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwoju

Monitoring Strategii Rozwoju obejmował będzie następujące aspekty:

- bieżący ogląd procesu realizacji działań i przedsięwzięć;
- identyfikowanie zmian warunków realizacji, w tym nowych szans i zagrożeń,
- dokonywanie bieżących korekt i poprawek dla zwiększenia efektywności i skuteczności podejmowanych działań,
- informowanie mieszkańców i partnerów o planowanych i podejmowanych działaniach oraz ich efektach.

Zakłada się coroczne przygotowywanie raportów z realizacji, a w ostatnim roku realizacji dokumentu sporządzenie raportu ewaluacyjnego, oceniającego postępy i przedstawiającego wskaźniki oraz ewentualne rekomendacje dotyczące zmian/modyfikacji Strategii.

Dla sporządzenia odpowiednich raportów i oceny zmian zachodzących w Gminie proponuje się monitorowanie poniższych wskaźników dedykowanych dla celów strategicznych.

Tabela 11 Wskaźniki realizacji Strategii Rozwoju Gminy Nędza.

Cel strategiczny	Wskaźnik realizacji celu	Pożądany kierunek zmiany wskaźnika	Źródło danych
CEL STRATEGICZNY A: Gmina Nędza miejscem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej.	Liczba prowadzonych działalności gospodarczych	wzrost	BDL GUS
	Liczba firm, które wdrożyły innowacje	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych dostępnych dla przedsiębiorców.	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj przedsięwzięć promocji inwestycyjnej gminy oraz pozyskiwania i wspierania inwestorów.	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj podmiotów uczestniczących w inicjatywach partnerskich, sieciowych i klastrowych.	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj przedsięwzięć aktywizujących i poszerzających kompetencje zawodowe pracowników i bezrobotnych.	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj przedsięwzięć podnoszących kompetencje cyfrowe pracowników i osób bezrobotnych.	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj stworzonych produktów turystyki przyrodniczej	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba nowych przedsiębiorstw	wzrost	BDL GUS Dane własne UG Nędza
	Liczba nowych miejsc pracy	wzrost	BDL GUS Dane własne UG Nędza
CEL STRATEGICZNY B: Gmina Nędza miejscem przyjaznym dla mieszkańca	Liczba projektów z zakresu poprawy dostępu do usług medycznych	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba projektów z zakresu profilaktyki medycznej i aktywnego stylu życia	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Odsetek gospodarstw korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	spadek	BDL GUS Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj projektów aktywizujących osoby wykluczone społecznie i zagrożone wykluczeniem	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych.	spadek	BDL GUS Dane własne UG Nędza

	Liczba i rodzaj projektów skierowanych do osób 50+	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj projektów aktywizacyjnych, społecznych i medycznych skierowanych do dzieci i młodzieży	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba uczestników projektów opieki nad osobami zależnymi	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj ofert zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj przestrzeni publicznych wyposażonych w infrastrukturę umożliwiającą wspólne spędzanie czasu przez mieszkańców	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj przestrzeni i obiektów dostępnych dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba projektów z zakresu ekonomii społecznej	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba osób objęta projektami przekwalifikowania zawodowego	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba organizacji pozarządowych korzystających z dofinansowania zewnętrznego	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj projektów z zakresu działań edukacyjnych i aktywizacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj projektów związanych z cyfryzacją edukacji i nowymi technologiami w nauczaniu	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj projektów promujących uczenie się przez całe życie	wzrost	Dane własne UG Nędza
CEL STRATEGICZNY C: Gmina Nędza miejscem o wysokiej jakości środowiska i przestrzeni	Długość zmodernizowanych /wybudowanych dróg na terenie gminy	wzrost	BDL GUS Dane własne UG Nędza
	Długość wybudowanych szlaków oraz tras pieszych i rowerowych (w tym turystycznych)	wzrost	BDL GUS Dane własne UG Nędza
	Liczba budynków publicznych objętych termomodernizacją	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Długość zmodernizowanych /wybudowanych odcinków sieci kanalizacyjnej na terenie gminy	wzrost	BDL GUS Dane własne UG Nędza
	Powierzchnia obszarów objętych działaniami proekologicznymi.	wzrost	BDL GUS Dane własne UG Nędza
	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć z zakresu ograniczania hałasu	wzrost	Dane własne UG Nędza

	Liczba i rodzaj zebranych i przetworzonych odpadów.	wzrost	BDL GUS Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj przedsięwzięć edukacji ekologicznej skierowanych do mieszkańców	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj powiązań komunikacyjnych w komunikacji publicznej	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj wypadków drogowych, w tym wypadków z udziałem pieszych.	spadek	BDL GUS Dane własne UG Nędza Komenda Policji w Raciborzu
	Liczba, rodzaj i powierzchnia obszarów i obiektów objętych rekultywacją i rewitalizacją	wzrost	BDL GUS Dane własne UG Nędza
	Liczba, rodzaj i powierzchnia utworzonych i zmodernizowanych miejsc wspólnych dla mieszkańców	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj przedsięwzięć z zakresu adaptacji do zmian klimatu	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba obiektów mieszkaniowych wykorzystujących do ogrzewania i produkcji energii OZE	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba, rodzaj i pojemność magazynów energii utworzonych na terenie Gminy	wzrost	Dane własne UG Nędza
CEL STRATEGICZNY D: Gmina Nędza samorządem sprawnie zarządzanym.	Liczba i rodzaj projektów partnerskich, w których uczestniczy Gmina	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj inicjatyw związanych z partycypacją społeczną w Gminie	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj wdrożonych e-usług dedykowanych mieszkańcom	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj przedsięwzięć ponadlokalnych i subregionalnych, w których uczestniczy Gmina.	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba i rodzaj przedsięwzięć sportowo-rekreacyjnych i turystyczno-kulturalnych zrealizowanych w Gminie	wzrost	Dane własne UG Nędza
	Liczba pracowników JST i jednostek podległych uczestniczących w projektach z zakresu podnoszenia umiejętności i	wzrost	Dane własne UG Nędza

	kompetencji		
	Liczba i rodzaj wdrożonych instrumentów monitorowania rozwoju Gminy	wzrost	Dane własne UG Nędza

Źródło: opracowanie własne.

12. Ramowe założenia finansowe Strategii Rozwoju

Podstawą finansowania realizacji postanowień Strategii Rozwoju są środki pochodzące z budżetu Gminy Nędza oraz z budżetu Przedsiębiorstwa Komunalnego Sp. o. o. w Nędzy. W zarządzaniu środkami budżetowymi Gmina Nędza posługuje się wieloletnią prognozą finansową. Zadania realizowane przez pozostałych interesariuszy Strategii są finansowane ze środków będących w ich dyspozycji. Samorząd lokalny oraz inni interesariusze Strategii będą dokładali wszelkich starań celem pozyskania zewnętrznego finansowania realizacji wybranych składowych Strategii. W pierwszej kolejności aktywność będzie ukierunkowana na zdobywanie współfinansowania środkami europejskimi (Polityka Spójności, Fundusz Odbudowy) oraz funduszami dziedzinowymi lub instrumentami finansowymi uruchamianymi na poziomie krajowym przez agendy desygnowane przez Rząd RP. Przewiduje się współfinansowanie i finansowanie wybranych przedsięwzięć ze środków dotacji i subwencji pochodzących z budżetu państwa, a także w ramach wspólnych inicjatyw podejmowanych przez władze samorządowe (z samorządem regionalnym, samorządem powiatowym oraz innymi samorządami gminnymi).

W związku ze stopniowym bogaceniem się polskich regionów i zmniejszaniem się dostępnych środków polityki spójności UE oraz pojawiającymi się nowymi wyzwaniami dla Europy i koniecznością ich finansowania, ciężar finansowania inwestycji publicznych przenoszony będzie w większym stopniu na środki krajowe. W tym kontekście jednostki samorządu terytorialnego będą musiały poszukiwać innych źródeł finansowania procesów rozwojowych, zwiększając poziom własnych wydatków inwestycyjnych. Będzie to proces ewolucyjny z uwagi na dostępną perspektywę UE 2021-2027.

Do głównych źródeł finansowania działań wynikających ze Strategii należą:

- środki własne Gminy Nędza;
- środki pochodzące z budżetu państwa;
- środki pochodzące z budżetu województwa śląskiego;
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności oraz inicjatywa KE związana z transformacją regionów pogórnictwa – Mechanizm Sprawiedliwej Transformacji, w tym Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji);
- inne środki pochodzące ze źródeł zagranicznych (Norweski Mechanizm Finansowy, Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego);
- fundusze pochodzące z międzynarodowych instytucji: Europejski Bank Inwestycyjny, Bank Światowy;

- fundusze innych uczestników procesu wdrażania Strategii, w tym sektora prywatnego i pozarządowego.

Do kluczowych instrumentów procesu wdrażania Strategii zaliczyć należy:

- projekty własne Gminy Nędza finansowane ze środków budżetu gminy;
- instrumenty finansowe zwrotne w ramach RPO WSL;
- dedykowane konkursy w ramach RPO WSL lub projekty pozakonkursowe – preferencje dla OSI (kryterium premiujące lub dostępne);
- konkursy ofert, granty i dotacje np. w dziedzinie kultury, turystyki, sportu, rewitalizacji, klimatu;
- porozumienia terytorialne (gmina – województwo oraz gmina – rząd).

13. Zgodność z dokumentami strategicznymi.

Dokument Strategii został skorelowany pod względem zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi o oddziaływaniu: europejskim, krajowym i regionalnym.

Cele, działania i system wdrażania dokumentu wpisują się w założenia programowe wskazane i rekomendowane dla rozwoju do 2030 roku. Strategia Rozwoju Gminy Nędza na lata 2022-2030 jest zgodna z następującymi dokumentami programowymi:

- ✓ Agendą na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju,
- ✓ Agendą Terytorialną 2030,
- ✓ Nową Kartą Lipską,
- ✓ Planem Odbudowy Europy,
- ✓ Europejskim Zielonym Łądem,
- ✓ Pakietem legislacyjnym dla polityki spójności przedstawionymi przez KE,
- ✓ Projektem Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce,
- ✓ Krajowym Planem Odbudowy i Zwiększenia Odporności,
- ✓ Krajowym Planem Sprawiedliwej Transformacji,
- ✓ Regionalnym Planem Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego 2030,
- ✓ Strategią na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku),
- ✓ Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030,
- ✓ Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+,
- ✓ Regionalną Strategią Innowacji Województwa Śląskiego,
- ✓ Strategią Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Śląskiego 2020+,
- ✓ Strategią Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020 (Aktualizacja 2015),
- ✓ Programem Rozwoju Technologii Województwa Śląskiego na lata 2019-2030,
- ✓ Strategią dla Rozwoju Polski Południowej w obszarze województw małopolskiego i śląskiego do roku 2020,
- ✓ Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu

- Spółecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz (24 czerwca 2021 r.),
- ✓ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności (24 czerwca 2021 r.),
 - ✓ Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (24 czerwca 2021 r.),
 - ✓ Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) (projekt z dnia 30 maja 2018 r.; (24 czerwca 2021 r.),
 - ✓ Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących celu „Europejska współpraca terytorialna” (Interreg) wspieranego w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz instrumentów finansowania zewnętrznego (projekt z dnia 29 maja 2018 r. (24 czerwca 2021 r.),
 - ✓ Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności,
 - ✓ Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
 - ✓ Programem dla Śląska,
 - ✓ Ewaluacją systemu realizacji instrumentu ZIT w perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020, Raport końcowy, (czerwiec 2018),
 - ✓ Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
 - ✓ Programem usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032,
 - ✓ Planem gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022,
 - ✓ Strategią Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego,
 - ✓ Programem Ochrony Środowiska dla województwa śląskiego,
 - ✓ Polityką Gospodarki Niskoemisyjnej dla województwa śląskiego,
 - ✓ Programem ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mającym na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji,
 - ✓ Programem Ochrony Środowiska przed Hałasem,
 - ✓ Strategią rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022;
 - ✓ Strategią Krajową Rozwoju Regionalnego 2030,
 - ✓ Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030;
 - ✓ Programami operacyjnymi na lata 2021-2027 (a do czasu ich zatwierdzenia z aktualną wersją projektów programów);
 - ✓ Raportem „Polska 2030. Wyzwania rozwojowe”.
 - ✓ Krajowym Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku.
 - ✓ Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
 - ✓ Strategią Zrównoważonego Rozwoju Transportu do roku 2030,
 - ✓ Systemem Zarządzania Rozwojem Polski (Uchwała Rady Ministrów z dnia 29 października 2018 r.),
 - ✓ Ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
 - ✓ Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji,

- ✓ Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” Zielone Śląskie,
- ✓ Strategią współpracy systemowej Regionów tworzących Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej TRITIA z o.o. do roku 2020,
- ✓ Programem Rozwoju Turystyki w Województwie Śląskim 2020+,
- ✓ Regionalną Polityką Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Śląskiego do roku 2030
- ✓ Strategią Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Śląskiego 2020+
- ✓ Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego,
- ✓ Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego do roku 2030,
- ✓ Programem operacyjnym Warunki i jakość życia dzieci i młodzieży – szanse i zagrożenia,
- ✓ Programem profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w województwie śląskim,
- ✓ Programem przeciwdziałania narkomanii w województwie śląskim,
- ✓ Programem przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu w województwie śląskim na lata 2018-2023,
- ✓ Programem przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie śląskim,
- ✓ Programem Śląskie dla rodziny – Karta Dużej Rodziny,
- ✓ Wojewódzkim programem wyrównywania szans osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu na lata 2017-2022
- ✓ Strategią Rozwoju Systemu Transportu Województwa Śląskiego,
- ✓ Planem zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego Województwa Śląskiego,
- ✓ Planem rozbudowy dróg wojewódzkich w województwie śląskim,
- ✓ Planem rozwoju kolei w województwie śląskim,
- ✓ Strategiami, programami i planami o zasięgu subregionalnym i powiatowym.

Podsumowanie

Strategia Rozwoju Gminy Nędza na lata 2022-2030 została opracowana w zgodności z wytycznymi legislacyjnymi i programowymi o oddziaływaniu europejskim, krajowym i regionalnym. Dokument wpisuje się w programy i strategie wyższego rzędu i jest z nimi skorelowany w zakresie struktury, celów, działań, partycypacji społecznej oraz systemu zarządzania i monitorowania.

Niniejsza strategia powstała przy udziale, partycypacji społeczności Gminy Nędza. Dokument został skonsultowany z mieszkańcami, a także umożliwiono osobom zamieszkującym gminę na wyrażenie opinii i oczekiwań w zakresie rozwoju do 2030 roku poprzez udział w badaniu ankietowym, którego wyniki zostały przedstawione w formie raportu w niniejszym opracowaniu.

Dokument Strategii składa się z 13 rozdziałów oraz wstępu i podsumowania.

Struktura dokumentu obejmuje następujące zagadnienia:

- ✓ Diagnozę społeczno-gospodarczą Gminy Nędza,
- ✓ Wnioski z badań społecznych,
- ✓ Wnioski i podsumowanie diagnozy,

- ✓ Bilans strategiczny Gminy i Analiza SWOT,
- ✓ Wskazanie obszarów strategicznej interwencji,
- ✓ Model struktury funkcjonalno-przestrzennej,
- ✓ Wizję, Cele strategiczne i operacyjne,
- ✓ Przedsięwzięcia strategiczne,
- ✓ System wdrażania, monitoring i ewaluację,
- ✓ Ramowe założenia finansowania,
- ✓ Zgodność z dokumentami strategicznymi.

Strategia Rozwoju Gminy Nędza na lata 2022-2030 stanowi kluczowy dla gminy dokument wskazujący kierunki rozwoju i kluczowe działania oraz przedsięwzięcia, a co za tym idzie planowane do osiągnięcia cele rozwojowe w perspektywie do 2030 roku.